

ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอาสุมพันธู์พื้นเมือง
ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
พฤษภาคม 2566
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอาสุมพันธ์พื้นเมือง
ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
พฤษภาคม 2566
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

EFFICIENCY OF INDIGENOUS TOBACCO TAX COLLECTION
OF THE PHAYAO AREA EXCISE OFFICE

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
of the Requirements for the Master of Public Administration Degree
in Public Policy
May 2023

Copyright 2023 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
เรื่อง
ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอาสุมพ์พื้นที่เมือง
ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา

ของ ภาณุพงศ์ ปัญญา

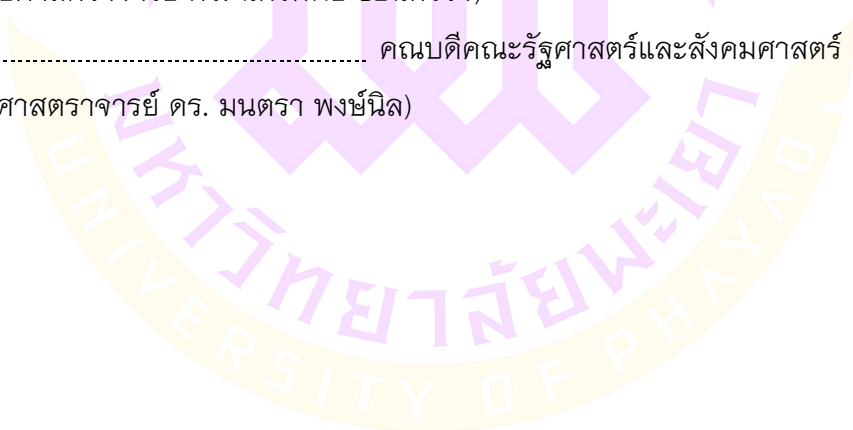
ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรณภา ทองแดง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชศรี เกียรติบุตร)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์)

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. มนตรา พงษ์นิล)

เรื่อง:	ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมือง ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	ภาณุพงศ์ ปัญญา, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: ร.ป.ม. (นโยบายสาธารณะ), มหาวิทยาลัย พะเยา, 2565
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชต์ศรี เกียรติบุตร
คำสำคัญ:	ประสิทธิภาพ, ยาสูบพันธุ์พื้นเมือง, การจัดเก็บภาษีสรรพสามิต

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหลักภาษีสรรพสามิตที่ดีในการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา และ 2) ศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีจำนวน 20 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มที่ 1 คือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยาจำนวน 10 คน และกลุ่มที่ 2 จากผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบพันธุ์พื้นเมืองในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยาจำนวน 10 คน โดยพิจารณาจากผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ มีความเกี่ยวข้องและสามารถให้ข้อมูลในประเด็นที่ต้องการศึกษาได้เป็นอย่างดี เครื่องมือที่ใช้คือการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 1 อายุระหว่าง 41-50 ปี มีประสบการณ์การทำงานมากที่สุด 1-5 ปี ขณะที่กลุ่มที่ 2 ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 51-60 ปี มีระยะเวลาเปิดกิจการมากที่สุด 3-6 ปี ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1) ในด้านหลักภาษีสรรพสามิตที่ดีในการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องหลักภาษีสรรพสามิตที่ดี 8 ด้าน ได้แก่ ความเป็นธรรม ความมีประสิทธิภาพ ความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี ส่งผลกระทบเชิงพฤติกรรม ความยืดหยุ่น ความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ความโปร่งใส และความสมัครใจ ในผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2) แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมือง ได้แก่ 1) ประชาสัมพันธ์ สร้างทัศนคติที่ดี และแนะนำให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบเรื่องการเสียภาษีประเภทต่าง ๆ และการใช้สิทธิเสียภาษีที่เป็นปัจจุบัน 2) ตรวจสอบการชำระภาษีของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบตามแผนที่วางไว้อย่างสม่ำเสมอ 3) บังคับและปราบปรามผู้ลักลอบจำหน่ายยาสูบหนีภาษี 4) เปิดเผยข้อมูลข่าวสารและรับฟังความคิดเห็น/ข้อร้องเรียนจากผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบมากขึ้น 5) ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน และ 6) ให้บริการจัดเก็บภาษีแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม

Title: EFFICIENCY OF INDIGENOUS TOBACCO TAX COLLECTION
OF THE PHAYAO AREA EXCISE OFFICE

Author: Panupong Panya, Independent Study: M.P.A. (Public Policy), University of Phayao, 2022

Advisor: Assistant Professor Dr. RAKSI KIATTIBUTRA

Keywords: Efficiency, Indigenous Tobacco, Excise Tax Collection

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the principles of good excise tax in the collection of indigenous tobacco of the Phayao Area Excise Office and 2) to investigate the guidelines for increasing the efficiency of tax collection of indigenous varieties of tobacco of Phayao Area Excise Office. This is qualitative research. The key informants were 20 people s, divided into two groups consisting of Group 1 which was 10 officers involved in the collection of indigenous tobacco tax of the Phayao Area Excise Office and Group 2 consisting of 10 indigenous tobacco industry enterprises in responsibility of the Phayao Area Excise Office. They were chosen based on their knowledge, understanding, relevance and were able to supply information on the issues to be studied as well. The tool used was semi-structured interviews and content analysis.

Findings showed that most key informants in group 1 aged between 41–50 years had the most work experience of 1–5 years while Group 2, mostly aged between 51–60 years, had a maximum opening period of 3–6 years for their business. Findings according to objective 1) in the good excise tax principles in the collection of indigenous tobacco of the Phayao Area Excise Office, key informants agreed on 8 aspects of good excise tax principles: fairness, efficiency, courtesy of tax storage affecting behavioral impact, resilience, conformity with government policy, transparency, and willingness.

Regarding findings according to objective 2), guidelines for increasing the efficiency of taxation of indigenous tobacco varieties included: 1) public relations to create a positive attitude and advise tobacco industry enterprises on various types of taxation and the exercise of their right to pay current taxes; 2) regularly monitoring planned tax payments of tobacco industry enterprises; 3) preventing and suppressing of tax evading tobacco smugglers; 4) disclosing information and listening to opinions/complaints from tobacco industry enterprises; 5) applying new technologies to work operations and 6) providing tax collection services to all groups of tobacco industry enterprises equally.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชศรี เกียรติบุตร ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบาย สาธารณะ ทุกท่าน ที่กรุณาให้ความรู้ ให้คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขและวิจารณ์ผลงานทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมไปถึงผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ ให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ นอกจากนี้ ยังได้รับความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา ผู้ประกอบอุตสาหกรรมยาสูบพื้นที่เมืองในจังหวัดพะเยา ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญู กตเวทิตาแด่ บุพการี บुरพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษา และประสบความสำเร็จมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

ภาณุพงศ์ ปัญญา

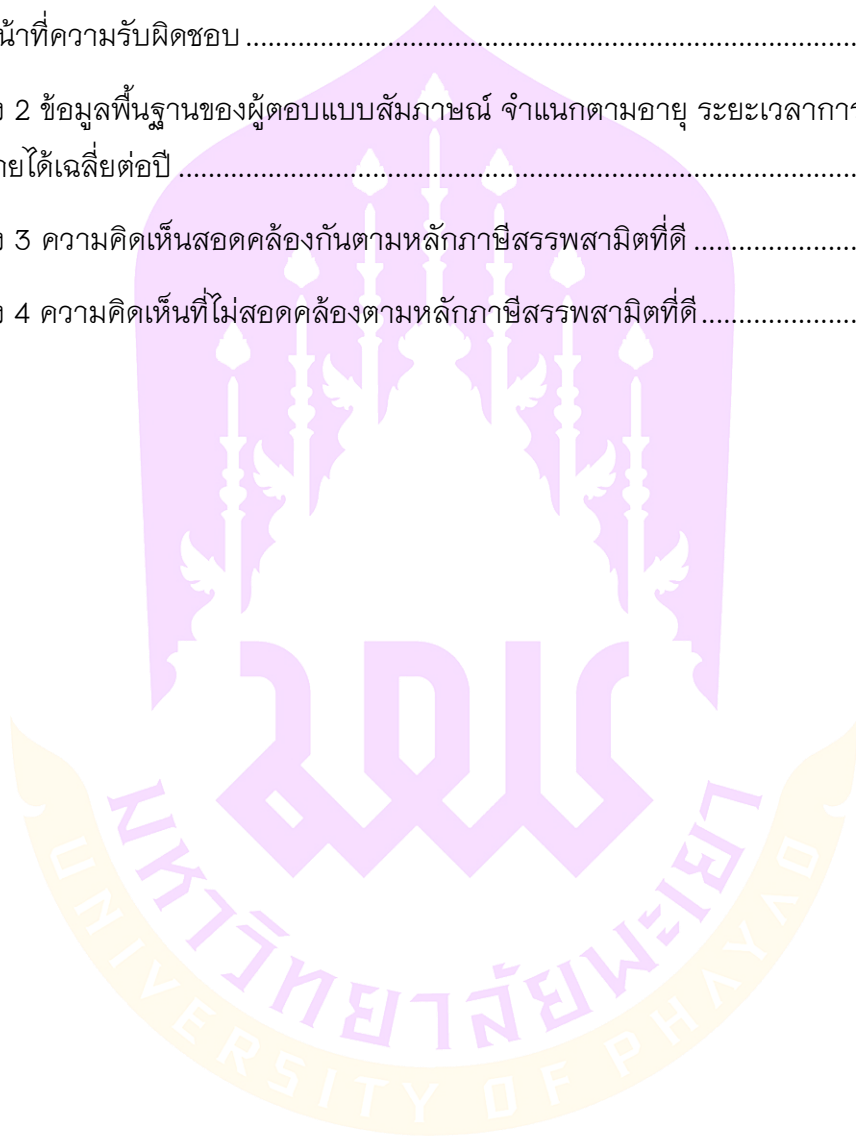
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ	8
แนวคิดเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ	12
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต	15
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาสูบ.....	23
ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา.....	32
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา.....	44
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	45
ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	45

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	46
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	46
แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล	48
การวิเคราะห์ข้อมูล	48
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล	49
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	49
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1	52
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 แยกตามประเด็นคำถามได้ดังนี้	61
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แยกตามประเด็นคำถามได้ดังนี้	68
บทที่ 5 บทสรุป	75
สรุปผลการวิจัย	75
อภิปรายผลการวิจัย	84
ข้อเสนอแนะ	88
บรรณานุกรม	90
ภาคผนวก	95
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	96
ประวัติผู้วิจัย	104

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามอายุ ประสบการณ์การทำงาน และหน้าที่ความรับผิดชอบ	49
ตาราง 2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามอายุ ระยะเวลาการเปิดกิจการ และรายได้เฉลี่ยต่อปี	51
ตาราง 3 ความคิดเห็นสอดคล้องกันตามหลักทฤษฎีสรรพสามิตที่ดี	76
ตาราง 4 ความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องตามหลักทฤษฎีสรรพสามิตที่ดี	80

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แสดงโครงสร้างของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา.....	33
ภาพ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	44

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 4 ว่าด้วย “หน้าที่ของปวงชนชาวไทย” มาตรา 50 (9) ได้กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งภาษีคือสิ่งที่รัฐบาลบังคับเก็บจากประชาชนเพื่อนำมาใช้ในการบริหารและพัฒนาประเทศ ให้เจริญก้าวหน้าทั้งทางเศรษฐกิจ การศึกษา สาธารณสุข การคมนาคม การป้องกันและรักษาความสงบภายในประเทศ ฯลฯ เงินภาษีที่เรียกเก็บจากประชาชนนั้นมีมาตั้งแต่ก่อนสมัยสุโขทัย จากหลักฐานศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง เรียกว่า "จกอบ จำกอบ หรือจังกอบ" ซึ่งกระบวนการจัดเก็บภาษีได้มีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องตามบริบทของสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป

ระบบภาษีแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ภาษีทางตรง (Direct tax) หมายถึง ภาษีที่ผู้เสียภาษีจะต้องรับภาระ ภาษีไว้เอง ไม่สามารถผลักไปให้ผู้อื่นจ่ายแทนได้เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีที่ดิน ภาษีมรดก เป็นต้น ในความเป็นจริงสามารถผลักภาระภาษีไปให้แก่ผู้อื่นจ่ายแทนได้บ้างเล็กน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละชนิดของภาษีเช่น ภาษีที่ดิน ในกรณีที่เจ้าของที่ดินให้ผู้อื่นเช่าที่ดินนั้นสามารถผลักภาระภาษีโดยการบวกภาระภาษีที่ดินต้องจ่ายในค่าเช่าที่ดิน เป็นต้น ภาษีทางอ้อม (Indirect tax) หมายถึง ภาษีที่ผู้เสียภาษีสามารถผลักภาระภาษีไปให้ผู้อื่นจ่ายแทนได้ (ธนัฐพงศ์ บุญเหลือ, 2562) เช่น ภาษีการค้า ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต เป็นต้น ซึ่งเป็นการผลักภาระภาษีไปให้ผู้อื่นโดยบวกภาษีไปในราคาขาย นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งภาษีตามหน่วยงานที่จัดเก็บ เช่น ภาษีที่จัดเก็บโดยหน่วยราชการ ส่วนกลางและหน่วยราชการส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

ภาษีสรรพสามิต (Excise tax) เป็นภาษีทางอ้อม ฐานภาษีสรรพสามิต ได้แก่ การบริโภคสินค้าหรือบริการบางชนิดที่มีลักษณะฟุ่มเฟือยไม่จำเป็นต่อการดำรงชีพตามปกติขัดต่อศีลธรรมอันดี ทำลายสิ่งแวดล้อม เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และบริการเพื่อความบันเทิงบางประเภท ตลอดจนสินค้าที่ได้รับสิทธิพิเศษจากรัฐ ตัวอย่างเช่น ภาษีที่เก็บจากสินค้าที่ฟุ่มเฟือยไม่จำเป็นต่อการดำรงชีพ เช่น เครื่องแก้วคริสตัล ภาษีที่เก็บจากสินค้าหรือบริการที่ขัดต่อศีลธรรมดีงาม (Sin tax) เช่น ไฟการพนัน ภาษีที่เกี่ยวข้องกับ สิ่งแวดล้อม (Environment tax) เช่น สารที่ทำลายชั้นบรรยากาศ ภาษีที่เกี่ยวข้องกับความบันเทิง (Entertainment tax)รถยนต์ในดัดลับ

สถานอาบ อบตัวและนวด ภาษีที่เก็บจากสินค้าที่ได้รับสิทธิประโยชน์จากรัฐเช่น รถยนต์ เป็นต้น (โชคชัย เดชรอด, 2562)

การจัดเก็บภาษียาสูบเป็นการจัดเก็บภาษีประเภทหนึ่งที่อยู่ในหมวดหมู่ของภาษีสรรพสามิต โดยในประเทศไทยได้ปรากฏหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรว่ามีการเริ่มจัดเก็บภาษียาสูบครั้งแรกในสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ โดยปรากฏในรายการภาษี 38 อย่างที่จัดเก็บในสมัยดังกล่าว มีลักษณะการจัดเก็บเป็นภาษีสินค้าขาเข้าหรือภาษีศุลกากรที่จัดเก็บจากยาสูบที่นำเข้ามาจากต่างประเทศในลักษณะค่าธรรมเนียมปากเรือหรือภาษีเปิดร่อง ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าจัดเก็บในอัตราเท่าใด แต่หลังจากที่ประเทศไทยทำสนธิสัญญาบาวริง (The Bowring Treaty) กับประเทศอังกฤษในปี พ.ศ. 2398 ประเทศไทยถูกบังคับให้จัดเก็บภาษีศุลกากรขาเข้าในอัตราร้อยละ 3 หรือที่เรียกว่า “ภาษีย่อยชักสาม” และทำสัญญาที่มีลักษณะคล้ายกันกับประเทศอื่น ๆ ด้วย ซึ่งภาษียาสูบได้จัดเก็บในลักษณะนี้เรื่อยมาจนกระทั่งภายหลังได้มีการยกเลิกไป แต่ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่ายกเลิกไปในสมัยใด (ประคิด วาทีสาธกกิจ และกรองจิต วาทีสาธกกิจ, 2547)

ปี พ.ศ. 2481 รัฐบาลไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติยาสูบฉบับแรก กฎหมายฉบับนั้นนอกจากจะกำหนดอำนาจในการจัดเก็บภาษีจากสินค้ายาสูบแล้ว ยังกำหนดให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลิต การประกอบอุตสาหกรรมยาสูบ และการจำหน่ายสินค้ายาสูบทุกชนิดต้องปฏิบัติตาม โดยกฎหมายดังกล่าวยังควบคุมการเพาะปลูกต้นยาสูบทั่วประเทศ (ยกเว้นยาสูบพันธุ์พื้นเมือง) เพื่อนำมาใช้ประกอบอุตสาหกรรมยาสูบ และได้จัดตั้งรัฐวิสาหกิจภายใต้สังกัดกรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง ให้มีหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ยาสูบ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2486 รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติยาสูบฉบับใหม่ (พระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2486) ประกาศให้อุตสาหกรรมยาสูบเป็นกิจการผูกขาดโดยรัฐ นับแต่บัดนั้นเป็นต้นมา การผลิตและการนำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบทุกชนิดรวมถึงบุหรี่ยาสูบต้องอยู่ภายใต้การดำเนินงานของโรงงานยาสูบแต่เพียงผู้เดียว ยกเว้นยาสูบพันธุ์พื้นเมืองที่เอกชนยังคงได้รับอนุญาตให้ทำการผลิตอยู่ ซึ่งภายหลังมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายยาสูบอีกหลายฉบับ ก่อนจะมีการแก้ไขกฎหมายภาษีสรรพสามิตอีกครั้งในปี พ.ศ. 2560 (พระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2481)

ปัจจุบันกรมสรรพสามิตได้ปฏิรูปกฎหมายภาษีสรรพสามิต โดยรวบรวมกฎหมายเกี่ยวกับภาษีสรรพสามิต 7 ฉบับ เข้าด้วยกัน และจัดทำเป็นพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 โดยประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2560 และมีผลใช้บังคับในวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2560 ซึ่งนับเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของระบบ

กฎหมายภาษีสรรพสามิตและแนวทางการจัดเก็บภาษีแบบใหม่ ส่งผลให้กฎหมายภาษีสรรพสามิตมีความทันสมัย เป็นสากล และโปร่งใส สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริการจัดเก็บภาษี ได้ทั้งระบบและทำให้การจัดเก็บภาษีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือ การยกเลิกการยกเว้นการจัดเก็บภาษียาเส้นพื้นเมือง ถือเป็น การปรับโครงสร้างและอัตราภาษียาสูบใหม่ทั้งระบบ โดยยาสูบชนิดบุหรี่ยี่ห้อตราเปลี่ยนมาใช้ระบบภาษีผสม มีการจัดเก็บภาษีบุหรี่ยี่ห้อตามปริมาณ 1.20 บาทต่อมวน หรือ ชองละ 24 บาท รวมกับการจัดเก็บภาษีบุหรี่ยี่ห้อตามมูลค่าราคาขายปลีก ที่หากขายชองละ 60 บาทหรือต่ำกว่า เก็บร้อยละ 20 หากราคาขายเกินชองละ 60 บาท เก็บร้อยละ 40 บาท ส่วนภาษียาเส้นมีการเก็บภาษีในอัตรา กิโลกรัมละ 5 บาท โดยไม่ยกเว้นยาเส้นพันธุ์พื้นเมืองซึ่งจัดอยู่ในประเภทที่ 6 (ข) ยาเส้นอื่น (กรมสรรพสามิต, 2560)

สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ในการบริหารจัดการเก็บภาษีสรรพสามิตยาสูบที่ปลูกในพื้นที่จังหวัดพะเยา ปัจจุบันมีลูกค้ากลุ่มใหม่ที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้ พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ที่ต้องจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมือง แยกเป็นผู้ผลิตยาสูบชนิดยาเส้น จดทะเบียนจำนวน 42 ราย (จากเดิมมีเพียงรายเดียว) และมีผู้เพาะปลูกต้นยาสูบพันธุ์พื้นเมืองเข้ามาจดทะเบียนอีกเป็นจำนวน 650 ราย กระนั้นในปีงบประมาณ 2565 สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยาก็สามารถจัดเก็บภาษีได้ถึง 1,952,810 บาท นับว่าเกินเป้าหมายจากที่ตั้งไว้ 1,561,500 บาท ไปเป็นจำนวน 391,310 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.06 (สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา, 2565)

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะข้าราชการในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา กรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง จึงมีความสนใจที่จะศึกษาหลักภาษีสรรพสามิตที่ดีของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา ตลอดจนศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา เพื่อเสนอต่อผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป (สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา, 2565)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาหลักภาษีสรรพสามิตที่ดีในการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และการวิจัยเอกสาร (Documentary research) เป็นหลัก ผู้วิจัยแบ่งขอบเขตวิจัยออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเวลา

ดำเนินการศึกษาระหว่าง เดือน กรกฎาคม 2565 ถึงเดือน พฤษภาคม 2566

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้เลือกเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตยาสูบพันธุ์พื้นเมืองและผู้ประกอบอุตสาหกรรมยาสูบพันธุ์พื้นเมืองที่อยู่ในพื้นที่ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา เลือกจากผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ มีความเกี่ยวข้องและสามารถให้ข้อมูลในประเด็นที่ต้องการศึกษาได้เป็นอย่างดีจำนวน 20 คน ใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มซึ่งพิจารณาจากคุณสมบัติ ดังนี้

2.1 เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตยาสูบพันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา 10 คน ได้แก่

1) หัวหน้าฝ่ายบริหารการจัดเก็บภาษี	จำนวน 1 คน
2) สรรพสามิตพื้นที่สาขาง	จำนวน 1 คน
3) นักตรวจสอบภาษีชำนาญการ	จำนวน 1 คน
4) เจ้าพนักงานสรรพสามิตชำนาญงาน	จำนวน 1 คน
5) นักวิชาการสรรพสามิตปฏิบัติการ	จำนวน 1 คน
6) เจ้าพนักงานสรรพสามิตปฏิบัติงาน	จำนวน 2 คน
7) นักตรวจสอบภาษี	จำนวน 1 คน
8) เจ้าพนักงานสรรพสามิต	จำนวน 2 คน

2.2 เป็นผู้ประกอบอุตสาหกรรมที่มีหน้าที่เสียภาษีสินค้ายาสูบพันธุ์พื้นเมืองในพื้นที่ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา จำนวน 10 คน (จากจำนวนผู้ประกอบการทั้งหมด 46 ราย โดยคัดเลือกจากยอดการชำระภาษีอันดับ 1 – 10 ในช่วงปีงบประมาณ 2565 ตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2564 – กันยายน 2565)

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่จังหวัดพะเยา

4. ขอบเขตด้านเนื้อหา

4.1 ศึกษาเนื้อหาว่าด้วยหลักภาษีสรรพสามิตที่ดีในการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา

4.2 ศึกษาเนื้อหาว่าด้วยแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา

นิยามศัพท์เฉพาะ

ยาสูบ (Tobacco) พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานให้นิยามความหมายของ “ยาสูบ” หมายถึง ยาสำหรับสูบ มีทั้งที่เป็นมวนและที่เป็นเส้นสำหรับสูบกลั่น ได้แก่ บุหรี่ซิการ์เรต บุหรี่ซิการ์ บุหรี่อื่น ยาเส้นปรุง รวมตลอดถึงยาเคี้ยวด้วยอีกความหมายของยาสูบ คือ ใบของต้นยาสูบ ที่หั่นเป็นเส้น ใช้ใบตองหรือใบจากเป็นต้น มวนสูบนอกจากนี้ยังหมายถึงชื่อไม้ล้มลุกชนิด *Nicotiana Tabacum L.* ในวงศ์ Solanaceae ใบหั่นเป็นเส้นใช้กินกับหมากหรือมวนสูบ ทำเป็นผงใช้เป่าหรือสูดดม

ยาสูบพันธุ์พื้นเมือง (Indigenous Tobacco) ตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ให้นิยามความหมายของคำว่า “ยาสูบพันธุ์พื้นเมือง” หมายถึง ยาสูบที่ปลูกจากต้นยาสูบที่ปลูกในประเทศไทยมาตั้งแต่ดั้งเดิม และเมื่อบ่มด้วยแดดแล้วใบจะเป็นสีน้ำตาล

ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การปฏิบัติงานที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ประหยัด และเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด เป็นการปฏิบัติงานที่ได้มาตรฐาน รวดเร็ว ถูกต้อง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยผู้ปฏิบัติงานมีจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงานและให้บริการเป็นที่พอใจของลูกค้าหรือผู้มารับบริการ

ความเป็นธรรม (Equity) หมายถึง ความยุติธรรมด้านราคาที่ใช้เป็นฐาน (Base) ในการคำนวณภาษี ความยุติธรรมเรื่องการกำหนดชนิด ประเภท และลักษณะของสินค้าหรือบริการที่ทำให้สินค้าหรือบริการหนึ่งต้องเสียภาษีในอัตราที่มากกว่าสินค้าหรือบริการอื่น ๆ โดยพิจารณาจากเจตนารมณ์หรือหลักการทางทฤษฎีอันเป็นพื้นฐานของภาษีสรรพสามิต การจัดเก็บภาษีที่ดีจะต้องก่อให้เกิดความยุติธรรมหรือความเสมอภาคในหมู่ผู้เสียภาษีทุกคน ความเป็นธรรมในทางทฤษฎีเป็นแนวคิดที่นำไปใช้ร่างกฎหมายเพื่อให้ได้กฎหมายภาษีอากรที่มีความเป็นธรรม ส่วนความเป็นธรรมในทางปฏิบัติจะเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพ และมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมด้วย

ความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง ระบบภาษีอากรที่ดีต้องเป็นระบบที่สามารถจัดเก็บได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถจัดเก็บได้อย่างทั่วถึง อัตราภาษีที่จัดเก็บจะต้องอยู่ในระดับที่เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดการหยุดชะงักของระบบเศรษฐกิจและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตนั้น ๆ ได้

ความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี (Collectability) หมายถึง สามารถนำไปบังคับใช้ได้จริงสามารถเข้าใจได้ง่ายไม่ซับซ้อนจนเกินไป โดยบทบัญญัติตามกฎหมายจะต้องเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน ข้อปฏิบัติต่าง ๆ ต้องไม่มากเกินไปจนจำเป็น แต่ก็ต้องทำให้ยากต่อการหลีกเลี่ยงภาษีหรือหนีภาษี ทั้งนี้ควรมีต้นทุนในการจัดเก็บตลอดจนการควบคุมดูแลที่ต่ำ

ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม (Behavioral Effects) หมายถึง การควบคุมการบริโภคสินค้าหรือบริการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและศีลธรรมอันดี สามารถก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคได้ในระดับหนึ่งซึ่งเป็นระดับที่เหมาะสมต่อผู้ผลิตสินค้าและผู้บริโภคกล่าวคือ จะต้องไม่ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคที่เอื้อประโยชน์ให้กับผู้ผลิตกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมากเกินไป

ความยืดหยุ่น (Elasticity) หมายถึง อัตราภาษีสรรพสามิตที่ดีต้องมีความยืดหยุ่นสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของสถานะเศรษฐกิจของประเทศ หรือสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงไปของสถานะทางสังคมได้

ความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล (Compatibility) หมายถึง อัตราภาษีสรรพสามิตที่ดีจะต้องสอดคล้องกับการจัดเก็บภาษีอากรอื่น ๆ และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในช่วงนั้น ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของสังคม

ความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนผู้เสียภาษีอย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย เพื่อประชาชนจะได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้โดยสะดวก สามารถตอบคำถามกับประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีได้ ความโปร่งใสจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการตรวจสอบความถูกต้อง และช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริต

ความสมัครใจ (Voluntary) หมายถึง ความสมัครใจในการเสียภาษีของประชาชน การจัดเก็บภาษีที่ประชาชนเสียภาษีด้วยความสมัครใจภายใต้กระบวนการจัดเก็บที่มีประสิทธิภาพนั้นทำให้รัฐบาลสามารถจัดเก็บภาษีได้โดยไม่มี ความขัดแย้ง ไม่จำเป็นต้องใช้มาตรการบังคับให้ประชาชนเสียภาษีและส่งผลให้ต้นทุนในการจัดเก็บภาษียลดลงในที่สุด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตยาสูบพันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา
2. สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยานำผลจากการศึกษาไปประยุกต์ใช้ จะช่วยให้การจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยาสามารถให้บริการแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบชนิดยาสูบพันธุ์พื้นเมืองในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษียาสูบพื้นที่เมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา” ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต
4. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาสูบ
5. ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

ความหมายเกี่ยวกับคำว่าประสิทธิภาพ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ได้ให้ความหมายคำว่า “ประสิทธิภาพ” หมายถึง ความสามารถที่ทำให้เกิดผลในการทำงาน

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ปรากฏว่ายังมีผู้เขียน และนักวิชาการอีกหลายท่านได้ให้คำจำกัดความและความหมายในเรื่องของประสิทธิภาพไว้ดังต่อไปนี้

ทิพาวดี เมฆสุวรรณ (2538) ได้ให้ความหมายคำว่า ประสิทธิภาพในระบบราชการมีความหมายรวมถึง ผลผลิตภาพ และประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่วัดได้หลายมิติตามแต่วัตถุประสงค์ที่ต้องการพิจารณา คือ

1. ประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิต ได้แก่ การใช้ทรัพยากรการบริหาร คือ คน เงิน เทคโนโลยี วัสดุ ที่มีอย่างประหยัด คุ่มค่า และการการสูญเสียน้อยที่สุด
2. ประสิทธิภาพในมิติของกระบวนการบริหาร ได้แก่ การทำงานที่ได้มาตรฐาน รวดเร็ว ถูกต้อง และใช้เทคนิคที่สะดวกขึ้นกว่าเดิม

3. ประสิทธิภาพในมิติของผลผลิตและผลลัพธ์ ได้แก่ การทำงานที่มีคุณภาพเกิดประโยชน์ต่อสังคม เกิดผลกำไร ทนเวลา ผู้ปฏิบัติงานมีจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงานและให้บริการเป็นที่พอใจของลูกค้าหรือผู้มารับบริการ

ศศนันท์ วิวัฒน์ชาติ (2541) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีซึ่งความหมายของคำว่าได้ด้วยดีในด้านธุรกิจ หมายถึงการได้ผลกำไรสูงสุด

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และปริญญา ลักษิตานนท์ศุภร (2541) ได้ให้ความหมายไว้ว่าประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการบรรลุจุดมุ่งหมายโดยใช้ทรัพยากรต่ำสุด กล่าวคือใช้วิธีการให้เกิดการจัดการทรัพยากรที่สิ้นเปลืองให้น้อยที่สุด โดยมีเป้าหมายคือประสิทธิผลหรือให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้สูงสุด

สมใจ ลักษณะ (2542) กล่าวว่าประสิทธิภาพ หมายถึงการปฏิบัติกิจกรรมการทำงานอย่างราบรื่น ครบถ้วน ประหยัดเวลา ใช้กำลังและทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เกิดการสูญเปล่าน้อยที่สุด บุคคลที่มีประสิทธิภาพ จึงเป็นบุคคลที่พึงปรารถนาในสังคมที่เขาเป็นสมาชิก และองค์การที่เขาปฏิบัติหน้าที่

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2544) ได้ให้ความหมายว่าประสิทธิภาพ คือ การวัดระดับผลการทำงานขององค์กรนั้นว่าทำงานได้ปริมาณมากน้อยแค่ไหน คุณภาพของงานจะดีมากน้อยเพียงใด ใช้เงินใช้เวลาและใช้แรงงานไปมากน้อยแค่ไหน เป็นผลดีต่อผู้รับบริการมากน้อยแค่ไหน โดยรวมควมมีประสิทธิภาพจึงหมายถึง การทำงานให้ได้ปริมาณและคุณภาพมาก องค์กรมีความสมัครสมานสามัคคีมีสันติภาพและความสุขร่วมกันเป็นผลดีต่อส่วนรวมและผู้รับบริการ แต่ใช้เวลา แรงงาน และงบประมาณน้อย

สันสิทธิ์ ชวลิตธำรง (2546) ได้ให้ความหมายประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ การเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยนำเข้า (Inputs) กับผลผลิต (Outputs) ได้แก่ การสร้างผลผลิตในระดับที่สูงกว่าปัจจัยนำเข้า

ติน ปรัชญพฤทธิ (2555) ให้ความหมายว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง การสนับสนุนให้มีวิธีการบริหารที่จะได้รับผลดีมากที่สุด โดยสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด นั่นคือการลดค่าใช้จ่ายทางด้านวัตถุดิบ ประสงค์ และบุคลากรลง ในขณะที่พยายามเพิ่มความแม่นยำ ความเร็ว และความราบเรียบของการบริหารให้มากขึ้น

พัฒนา ศิริโชติบัณฑิต (2559) ได้ให้ความหมาย ประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ การเปรียบเทียบการใช้ทรัพยากร หรือปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ด้วยเงื่อนไขเรื่องเวลา ความพยายาม และต้นทุนในการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งบรรลุผลลัพธ์ที่ทำให้มีจำนวนน้อยที่สุด

เช่น เวลาต่ำกว่า สูญเสียน้อยกว่า มีค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่าหรือลดสิ่งต่าง ๆ ได้มากกว่า แต่ในภาพรวมแล้วความหมายของประสิทธิภาพมีความผันแปรตามวิธีการใช้ในการทำงานด้านต่าง ๆ หรือเรียกว่า เป็นการทำงานทุกอย่างตามขั้นตอนได้อย่างถูกต้อง จึงทำให้ได้ผลลัพธ์หรือผลผลิตที่ดีกว่า

Millet (อ้างอิงใน แสวง รัตนมงคลมาศ, 2514, หน้า 99) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพว่า หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่มวลมนุษย์และได้รับผลกำไรจากการปฏิบัติงานนั้นด้วย

Emerson (อ้างอิงใน ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์, 2546, หน้า 35-36) ได้อธิบายองค์ประกอบของหลักประสิทธิภาพไว้ในหนังสือ “The Twelve Principle of efficiency” มีหลักอยู่ 12 ประการ ได้แก่

1. กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน (Clearly defined ideals)
2. ใช้หลักเหตุผลทั่วไป พิจารณาจากความเป็นไปได้ของงาน (Common sense)
3. ให้คำแนะนำที่ดี ที่ถูกต้องสมบูรณ์ (Competent counsel)
4. รักษาระเบียบวินัยในการทำงาน (Discipline)
5. ปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม (Fair deal)
6. มีข้อมูลพร้อมทำงานที่เชื่อถือได้ (Reliable information)
7. มีการรายงานผลการดำเนินงานทุกระยะ (Dispatching)
8. มีมาตรฐานงานเสร็จตามเวลา (Standard and Schedule)
9. ผลงานได้มาตรฐาน (Standardized condition)
10. ดำเนินงานถือเป็นมาตรฐานได้ (Standardized operation)
11. มาตรฐานที่กำหนดสามารถปฏิบัติได้ (Standardized directing)
12. ให้บำเหน็จรางวัลแก่ผู้ปฏิบัติงานดี (Efficiency reward)

Gibson and Others (อ้างอิงใน สมใจ ลักษณะ, 2547, หน้า 99) กล่าวว่าประสิทธิภาพหมายถึงอัตราส่วนของผลผลิตต่อปัจจัยการวัดประสิทธิภาพ มีตัวบ่งชี้หลายตัว ประกอบด้วยกัน เช่น อัตราการได้รับผลตอบแทนในเงินทุนหรือทรัพย์สินที่เป็นทุน ค่าใช้จ่ายต่อหน่วยผลผลิต อัตราการสูญเสียเปลี่ยนแปลงการใช้ทรัพยากรและอัตราส่วนของผลกำไรต่อค่าใช้จ่ายในการลงทุน

Smith (อ้างอิงใน สมใจ ลักษณะ, 2547, หน้า 8-10) ให้กรอบแนวคิดขององค์ประกอบ การดำเนินงานขององค์กรที่นำไปสู่ความมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านปัจจัย (Input)
 - 1.1 ปัจจัยมนุษย์ (Human) ได้แก่ กำลังคน (Manpower) ความสามารถ (Abilities) พลัง (Energies) ความต้องการ (Needs) ความคาดหวัง (Expectations)
 - 1.2 ปัจจัยนอกจากมนุษย์ (Non-Human) ได้แก่ เงินทุน (Money) เครื่องมือเครื่องจักร (Machines) วัสดุ (Materials) เทคนิควิธีการ (Methods) ที่ดิน (Land)
2. องค์ประกอบด้านกระบวนการ (Process)
 - 2.1 การจัดการองค์กร ได้แก่ จัดโครงสร้าง จัดศักยภาพการปรับเปลี่ยน (Dynamics) การวิเคราะห์ (Analysis) การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดกลยุทธ์ (Tactics)
 - 2.2 การจัดระบบตัดสินใจและระบบข้อมูล ได้แก่ กระบวนการตัดสินใจ การใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (Management Information System) และการจัดระบบสนับสนุน
 - 2.3 การวางแผนและควบคุม ได้แก่ การวางแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Planning Systems) รูปแบบการวางแผนและวิธีการที่ใช้ (Planning Methods and Models) การวางแผนงานโครงการ (Project and Program Planning) การจัดระบบควบคุมและคอมพิวเตอร์ช่วยควบคุม (Control Systems and Cybernetics) การวิเคราะห์ทุนและกำไรเพิ่มประสิทธิผล (Cost Benefit Analysis and Effectiveness) และการบริหารบุคลากรและการประเมิน (Human Systems Management Evaluation)
3. องค์ประกอบด้านผลผลิต (Outputs)
 - 3.1 สินค้าและบริการ (Product and Service)
 - 3.2 ความสามารถในการปฏิบัติขององค์กร (Performance)
 - 3.3 ระดับการเพิ่มผลผลิต (Productivity)
 - 3.4 นวัตกรรม (Innovation)
 - 3.5 การเติบโตและพัฒนาการขององค์กร ได้แก่ การขยายสถานที่ (Plant) การขยายทุน (Capital) การขยายตลาด (Markets) การใช้เทคโนโลยี (Technology) และการขยายบุคลากร (Personnel)
 - 3.6 ภาพพจน์ขององค์กร (Image)
 - 3.7 ความมุ่งมั่นขององค์กร (Commitment)
 - 3.8 แรงจูงใจขององค์กร (Motivation)
 - 3.9 ความพึงพอใจของบุคลากรและลูกค้า (Satisfaction)

ดังนั้น จึงสรุปความหมายของคำว่าประสิทธิภาพ คือ การปฏิบัติงานที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ประหยัด และเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด เป็น การปฏิบัติงานที่ได้มาตรฐาน รวดเร็ว ถูกต้อง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยผู้ปฏิบัติงาน มีจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงานและให้บริการเป็นที่พอใจของลูกค้าหรือผู้มารับบริการ

แนวคิดเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

จุมพล หนีมพาณิช (2549) ได้ให้ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง การบริหารนโยบายที่ครอบคลุมการวิเคราะห์พฤติกรรมองค์การ ปฏิสัมพันธ์ของบุคคล และกลุ่มบุคคล สมรรถนะและความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการบรรลุเป้าหมายของนโยบาย

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ (2550) ได้ให้ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง ขั้นตอนสำคัญของกระบวนการนโยบาย โดยเป็นการปฏิบัติให้สอดคล้องกับเจตนา และเป้าหมายของนโยบายที่กำหนดไว้ และเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ระดับล่าง

สมบัติ อารงธัญวงศ์ (2554) ได้ให้ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง ขั้นตอนเกี่ยวกับมาตรการนโยบายที่เกิดขึ้นระหว่างการกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยจะส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ และเป็นขั้นตอนที่มีความซับซ้อน ไม่สามารถบรรลุได้ด้วยวิธีการทั่วไป

ณัฐฐา วินิจนัยภาค (2554) ได้สรุปความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติเอาไว้ว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติจะดำเนินไปได้ต่อเมื่อมีการลดความเป็นธรรมของนโยบายให้มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยการแปลงนโยบายให้เป็นแผน แผนงาน โครงการ และกิจกรรมตามลำดับ เพื่อให้ผู้มีหน้าที่ในการนำนโยบายไปปฏิบัติสามารถดำเนินการได้ ซึ่งการจะดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จได้นั้นจะต้องปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นจำนวนมาก ได้แก่ ผู้มีส่วนได้เสียจากนโยบาย กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน หน่วยงานราชการ และองค์กรพัฒนาเอกชนที่สนใจในประเด็นนโยบายนั้น ๆ

ศุภชัย ยาวะประภาส (2554) ได้สรุปความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็น 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรก การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องไม่หยุดนิ่ง มีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม ไม่ใช่กิจกรรมที่เกิดขึ้นชั่วคราวแล้วเลือนหายไป มีความสัมพันธ์

กั้นตลอดเวลา และประเด็นที่สองคือการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายของนโยบาย

ศุภณัฐ ทรัพย์นาวิณ (2557) ได้สรุปความหมายของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติไว้ว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติหากพิจารณาความหมายในแง่กิจกรรมหรือด้านการปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการจัดการและการประสานกิจกรรมเพื่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ และบรรลุความสำเร็จตามเจตจำนงของนโยบายสาธารณะ โดยกลุ่มบุคคล องค์กรภาครัฐและเอกชน และในส่วนของ การให้นิยามความหมายการนำนโยบายไปปฏิบัติในเชิงศาสตร์ภายใต้กรอบการวิเคราะห์นโยบาย หมายถึง การแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ ปรากฏการณ์ที่เป็นจริงที่เกิดขึ้นในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อเป็นบทเรียน แนวทาง กลยุทธ์ในการเพิ่มพูนศักยภาพขององค์กรและกลุ่มบุคคลที่นำนโยบายไปปฏิบัติให้สามารถประสานกิจกรรมให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของนโยบายสาธารณะ

จากคำนิยามของนักวิชาการข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง การนำเอานโยบายมาดำเนินการให้ลุล่วงไปโดยอาศัยการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของนโยบาย

ปัญหาของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

วรเดช จันทรศร (2554) เมื่อหน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ แล้วเกิดปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการเพื่อไปสู่เป้าหมายของนโยบายที่วางไว้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปปรับปรุงหรือหาวิธีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพกว่าเดิม ทั้งนี้ ลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ปัญหาด้านสมรรถนะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่ว่านโยบายนั้นจะเป็นนโยบายประเภทใดก็ตามก็อาจกล่าวได้ว่า โดยส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติมีความสามารถในการดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของนโยบายนั้นได้มากน้อยเพียงใด โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านเงินทุน และปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ รวมไปถึงปัจจัยด้านความรู้ทางวิชาการ หรือด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติตามนโยบายนั้น

2. ปัญหาด้านการควบคุม เป็นการวัดความก้าวหน้าของนโยบาย แผนงาน หรือโครงการ โดยปัญหาด้านการควบคุมจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับเงื่อนไขด้านความสามารถในการแปลงนโยบายออกมาเป็นแนวทางปฏิบัติ ความสำเร็จของนโยบายส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ

ความสามารถในการควบคุม ปัญหาจะมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่าง ๆ 3 ประการ ได้แก่

2.1 ความสามารถของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการแปลงนโยบายว่าจะสามารถแปลง นโยบายนั้น ๆ ออกมาเป็นแนวทางปฏิบัติ แผนงานหรือโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของนโยบาย เพียง

2.2 กิจกรรมของนโยบาย แผนงาน โครงการ นั้นมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เพียงใด

2.3 หน่วยงานปฏิบัติ จะมีการกำหนดภารกิจตลอดจนมาตรฐานในการ ปฏิบัติงานของแผนงานหรือโครงการนั้นเพียงใด

3. ปัญหาด้านความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง การนำนโยบายไปปฏิบัติจะประสบความสำเร็จไม่ได้หากปราศจากความร่วมมือจากทุกคนในองค์การหรือหน่วยปฏิบัติ ปัญหาของการนำนโยบายไปปฏิบัติจะมีมากขึ้นถ้าหากสมาชิกในองค์การหรือหน่วยปฏิบัติไม่ให้ความร่วมมือ หรือต่อต้านการเปลี่ยนแปลง โดยปัญหาที่เกิดจากการต่อต้านมีปัจจัยหลัก 7 ประการ ได้แก่

3.1 นโยบายนั้นไม่ได้มาจากความต้องการที่แท้จริงของสมาชิกในองค์การหรือไม่ ได้เห็นความสำคัญของนโยบาย

3.2 นโยบายนั้นส่งผลให้ดุลพินิจในการปฏิบัติงานตลอดจนพฤติกรรมในการปฏิบัติงานประจำของสมาชิกต้องเปลี่ยนแปลงไป

3.3 หัวหน้าหน่วยปฏิบัติไม่ได้ให้การสนับสนุนนโยบาย ทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.4 สมาชิกในองค์การหรือหน่วยปฏิบัติต่อต้านนโยบาย เพราะเห็นว่าการปฏิบัติตามนโยบายจะส่งผลให้งบประมาณและอัตรากำลังของหน่วยงานต้องลดลง

3.5 สมาชิกในองค์การหรือหน่วยปฏิบัติเห็นว่านโยบายนั้นถูกกำหนดโดยฝ่ายบริหารที่ไม่เข้าใจว่าสภาพความเป็นจริงในการปฏิบัติงาน

3.6 สมาชิกในองค์การหรือหน่วยปฏิบัติไม่เห็นด้วยกับสาระหรือวิธีปฏิบัติในโครงการหรือนโยบายนั้น เพราะไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของนโยบาย

3.7 สมาชิกในองค์การหรือหน่วยปฏิบัติไม่ให้ความร่วมมือหรือต่อต้าน เนื่องจากขาดความรู้ ความเข้าใจว่าจะปฏิบัติตามนโยบายนั้นอย่างไร

4. ปัญหาด้านอำนาจและความสัมพันธ์กับองค์การอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยผู้รับผิดชอบหรือมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติที่มีปฏิสัมพันธ์ที่เกิดภายใต้สภาพแวดล้อมทางการเมืองซึ่งเน้นการเผชิญหน้า การแสวงหาการสนับสนุน การเจรจาต่อรอง ในการจัดสรร

ทรัพยากรในกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัญหาดังกล่าวจะมีอย่างน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหรือปัจจัยย่อย 3 ประการ ได้แก่

4.1 ลักษณะของการติดต่อและความสัมพันธ์ที่หน่วยปฏิบัติมีกับหน่วยที่ควบคุมนโยบายดังกล่าว

4.2 ระดับความจำเป็นที่หน่วยปฏิบัติจะต้องแสวงหาความร่วมมือ หรือทำการตกลงกับหน่วยงานอื่น ๆ

4.3 ระดับของความเป็นไปได้ที่เจ้าหน้าที่ของแต่ละหน่วยจะสามารถทำงานร่วมกันได้

5. ปัญหาทางด้านความสนับสนุนและความผูกพันขององค์การหรือบุคคลที่สำคัญ การนำนโยบายไปปฏิบัติหากขาดการสนับสนุนและความผูกพันขององค์การหรือบุคคลสำคัญ แล้วปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติอาจเกิดขึ้นได้และปัญหาดังกล่าวอาจลุกลามส่งผลไปถึงความล้มเหลวของนโยบายนั้นโดยตรงก็ได้ ความสนับสนุนและความผูกพันขององค์การหรือบุคคลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มอิทธิพล นักการเมือง ข้าราชการ ระดับสูง ตลอดจนชนชั้นกลางชน เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต

ความหมายของภาษีสรรพสามิต

ไกรยุทธ ธีรตยาคินันท์ (2525) ได้ให้ความหมายว่า ภาษีสรรพสามิตหรือภาษีการขายเฉพาะอย่าง เป็นภาษีสินค้า (Commodity tax) ที่เก็บจากสินค้าบางประเภทที่ซื้อขายกันในประเทศ สินค้าที่ต้องเสียภาษีสรรพสามิตได้แก่ ไฟ ยานต์ถู่ ไม้ขีดไฟและเครื่องขีดไฟ ซีเมนต์ เครื่องดื่มอัดลม เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เจือปน บุหรี่ ยาสูบ น้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมัน

สมชัย ฤชุพันธ์ (2538) ได้ให้ความหมายว่า ภาษีสรรพสามิต คือ ภาษีการขายที่เก็บจากการขายสินค้าบางประเภท เช่น สุรา ยาสูบ น้ำมัน ยานต์ถู่ เป็นต้น บางทีจึงเรียกภาษีสรรพสามิตว่าภาษีการขายเฉพาะ (Specific sales tax)

รังสรรค์ ชนะพรพันธ์ (2528) ได้ให้ความหมายว่า ภาษีสรรพสามิต คือ ภาษีที่เรียกเก็บจากสิ่งของที่ผลิตในประเทศซึ่งอาจเรียกเก็บจากของที่เป็นวัตถุดิบในระหว่างที่ทำการหัตถกรรมยังไม่แล้วเสร็จหรืออาจจะเรียกเก็บจากของสำเร็จรูปก็ได้ ภาษีสรรพสามิตเป็นภาษีทางอ้อมที่เรียกเก็บจากสินค้าเพียงบางประเภทเท่านั้น มิได้จัดเก็บจากสินค้าทั่วไปดังเช่นภาษีการค้า จึงจำแนกเป็นภาษีเฉพาะอย่าง

Alfred (อ้างอิงใน ฐาปณี มหาวรรคศิลป์, 2543, หน้า 27) ได้ให้ความหมายของภาษีสรรพสามิตว่าเป็นภาษีที่เรียกเก็บจากการผลิต การตลาด หรือการบริโภค เช่น เก็บจากสินค้า

และโภคภัณฑ์ภายในประเทศ ในขณะที่ภาษีศุลกากรจัดเก็บจากสินค้านำเข้าและบางครั้งก็จัดเก็บจากสินค้าส่งออก ในประเทศสหรัฐอเมริกานิยมเรียกกันว่า ภาษีขาย (Sale Taxes) แต่ไม่รวมถึงภาษีการขายทั่วไป หรือการขายโดยได้รับสิทธิพิเศษ แต่อาจรวมถึงภาษีซื้อ (Purchase Taxes) หรือการใช้สินค้า (Use of Commodities) และบริการต่าง ๆ ด้วย

เชิยรชัย เชียมวรเมธ (2544) ได้ให้ความหมายคำว่า “สรรพสามิต” ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Excise และตามพจนานุกรมไทย ภาษีสรรพสามิต คือ อากรที่เก็บจากสิ่งประดิษฐ์และผลิตขึ้นภายในประเทศ

ทัศนีย์ เหลืองเรืองรอง (2561) ได้ให้ความหมายของภาษีสรรพสามิต (Excise Tax) ว่าเป็นภาษีที่เก็บจากฐานการบริโภคเฉพาะอย่าง เป็นภาษีทางอ้อมที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีตามกฎหมายมีสิทธิเรียกเก็บภาษีจากผู้บริโภคเพื่อนำส่งให้แก่รัฐเช่นเดียวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม ดังนั้นนโยบายของรัฐเกี่ยวกับภาษีสรรพสามิต เช่น การขึ้นอัตราภาษี ย่อมมีผลกระทบต่อผู้บริโภคโดยตรง รัฐจัดเก็บเพื่อหารายได้และใช้เป็นเครื่องมือควบคุมการบริโภคสินค้าและบริการบางประเภทที่ไม่ควรบริโภคหรือไม่ควรบริโภคมกเกินไป โดยเรียกเก็บภาษีสรรพสามิตเพิ่มอีกประเภทหนึ่งนอกเหนือจากภาษีมูลค่าเพิ่ม ดังนี้

1. สินค้าหรือบริการเพื่อความสำราญที่ฟุ่มเฟือยหรือไม่จำเป็นต่อชีวิตประจำวัน
2. สินค้าหรือบริการที่บริโภคแล้วอาจเกิดอันตรายต่อผู้บริโภค มีผลเสียต่อสุขภาพ
3. สินค้าหรือบริการที่มีแนวโน้มขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน
4. สินค้าที่ได้รับผลประโยชน์เป็นพิเศษจากรัฐ หรือก่อให้เกิดภาระต่อรัฐที่จะต้องสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้บริการผู้บริโภค
5. สินค้าหรือบริการที่ก่อให้เกิดมลภาวะหรือทำลายสิ่งแวดล้อม

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีสรรพสามิต ได้แก่ 1) ผู้ประกอบอุตสาหกรรม 2) ผู้ประกอบกิจการสถานบริการ 3) ผู้นำเข้า และ 4) ผู้อื่นที่พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 กำหนดให้เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีสรรพสามิต

จากความหมายคำว่า “ภาษีสรรพสามิต” ที่ได้ให้ความหมายไว้ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าภาษีสรรพสามิต (Excise tax) เป็นภาษีทางอ้อม (Indirect tax) ชนิดหนึ่งหรือภาษีการขายเฉพาะ (Specific sales tax) ซึ่งเก็บภาษีจากผู้ผลิตและให้บริการบางประเภท รวมทั้งผู้นำเข้าสินค้าบางประเภทจากต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพและศีลธรรมอันดี สินค้าฟุ่มเฟือย ผู้เสียภาษีสามารถผลักภาระภาษีเหล่านี้ไปยังผู้ซื้อหรือผู้บริโภค โดยการนำภาษีที่เสียไปบวกกับสินค้าที่ขายและให้บริการ

วัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต

ฐานปี ทินทรชัย (2541) ภาษีสรรพสามิตเป็นภาษีที่เรียกเก็บจากสินค้าหรือโภคภัณฑ์ (Commodities) โดยมี วัตถุประสงค์หลักของการจัดเก็บ 2 ประการ ดังนี้

1. เพื่อเป็นรายได้ของรัฐ ภาษีสรรพสามิตเป็นภาษีที่จัดเก็บง่าย เนื่องจากจัดเก็บจากผู้ผลิตและผู้นำเข้าซึ่งเป็นการควบคุมการจัดเก็บจากต้นทางจากผู้ประกอบการมีน้อยรายและปริมาณสินค้าที่เสียภาษีส่วนใหญ่สามารถนับจำนวนได้ด้วยเหตุผลพิเศษโดยจัดเก็บจากสินค้าที่สำคัญ ๆ เพียงบางประเภท จึงทำให้เป็นแหล่งรายได้สำคัญของรัฐเพราะสามารถขยายฐานภาษีและอัตราภาษีได้ง่าย เมื่อมีเหตุผลจำเป็น อีกทั้งได้รับการรับรองจากนานาประเทศว่าภาษีสรรพสามิตเป็นภาษีอันสำคัญที่ก่อรายได้ให้แก่ประเทศสำหรับการใช้จ่ายในภาระของรัฐมาเป็นระยะเวลาช้านาน

2. เพื่อการควบคุมการบริโภค ในกรณีนี้มีลักษณะเป็นเครื่องมือของรัฐในการที่จะควบคุมพฤติกรรมการบริโภคของประชาชน ตลอดจนควบคุมการดำเนินงานธุรกิจได้ด้วย ภาษีสรรพสามิตเป็นเครื่องมืออันหนึ่งในการลดปริมาณการบริโภคสินค้าและบริการบางชนิด ที่อาจเป็นผลเสียต่อสุขภาพและศีลธรรมอันดีของผู้บริโภค และก่อให้เกิดต้นทุนทางสังคม เช่น สุรา ยาสูบ ไฟ สนาม้า เป็นต้น สินค้าเหล่านี้มีผลทำให้รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาผู้เสพสุราและยาสูบ โดยการผลิตแพทย์และสถานพยาบาลเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้เกิดปัญหาในครอบครัว ตลอดจนก่อให้เกิดอุบัติเหตุและอาชญากรรมเพิ่มขึ้นได้อีกด้วย

พิชิต เมลานนท์ (2553) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตไว้ดังนี้

1. เพื่อเป็นรายได้ของรัฐเนื่องจากภาษีสรรพสามิตจัดเก็บจากการขายสินค้าและให้บริการเฉพาะอย่างจากผู้ประกอบการและผู้ให้บริการ จำนวนผู้เสียภาษีจึงมีน้อยราย ทำให้รัฐสามารถจัดเก็บภาษีสรรพสามิตได้ง่าย และทำให้เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของรัฐ เนื่องจากรัฐสามารถขยายฐานภาษีและอัตราภาษีได้ง่ายเมื่อมีเหตุจำเป็น เพราะการขยายฐานภาษีและอัตราภาษีจะไม่มีผลต่อการบริโภค และที่สำคัญจะมีผลกระทบกับผู้บริโภคบางกลุ่มเท่านั้น

2. เพื่อเป็นการควบคุมการบริโภคสินค้าที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ในกรณีที่รัฐต้องการลดการบริโภคสินค้าหรือบริการใด ภาษีสรรพสามิตจะนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการลดการบริโภคของประชาชนได้ สินค้าหรือบริการที่รัฐต้องการลดการบริโภค เป็นสินค้าที่บริโภคแล้วอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพและศีลธรรมอันดี เช่น สุรา ยาสูบ ไฟ เป็นต้น นอกจากนี้รัฐยังต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาผู้ป่วย อันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้านี้ดังกล่าวดังกล่าวด้วย การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตทำให้สินค้าและบริการนั้นมีราคาสูงกว่าสินค้าทั่วไป ทำให้การบริโภคลดลง

3. เพื่อเป็นการควบคุมการบริโภคสินค้าและบริการที่มีลักษณะเป็นการฟุ่มเฟือย การควบคุมการบริโภคสินค้าและบริการที่มีลักษณะเป็นการฟุ่มเฟือย เช่น รถยนต์ เรือยอชต์ เครื่องสำอาง พรม เครื่องดื่มบางประเภท เป็นต้น เพราะการบริโภคสินค้าดังกล่าวจะมีผลเสียต่อเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้กำลังผลิตสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพลดลงและทำให้ประเทศต้องสูญเสียเงินตราต่างประเทศ เนื่องจากสินค้านี้ดังกล่าวส่วนใหญ่นำเข้าจากต่างประเทศ

4. เพื่อจัดเก็บภาษีจากผู้ที่ได้รับผลประโยชน์เป็นพิเศษแก่รัฐ การจัดเก็บภาษีจากผู้ที่ได้รับผลประโยชน์พิเศษจากรัฐ เช่น การจัดเก็บภาษีน้ำมันรถยนต์และผลิตภัณฑ์น้ำมันรถยนต์ ถือเป็น การเรียกเก็บค่าใช้จ่ายสำหรับการใช้ถนนและเงินภาษีที่เก็บได้ จะนำไปเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการทำนุบำรุงและสร้างถนน จะเห็นได้ว่าภาระภาษีจะตกอยู่กับเจ้าของรถยนต์โดยตรง เนื่องจากเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการใช้ถนน

5. เพื่อเป็นการควบคุมการบริโภคสินค้าที่ก่อให้เกิดมลภาวะเป็นพิษต่อสภาพแวดล้อม การบริโภคสินค้าที่ก่อให้เกิดมลภาวะ เช่น แบตเตอรี่ เนื่องจากการผลิตแบตเตอรี่ต้องใช้สารตะกั่ว น้ำมันเบนซินที่มีสารตะกั่วเจือปน สำหรับน้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่ว รัฐจะเก็บภาษีสรรพสามิตในอัตราที่น้อยกว่าน้ำมันเบนซินที่มีสารตะกั่ว ทั้งนี้ เพื่อเป็นการจูงใจให้ประชาชนหันมาใช้ น้ำมันไร้สารตะกั่วเพื่อลดมลภาวะอากาศเป็นพิษบนท้องถนน

พรปวีณ์ ใจกันทา (2561) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตไว้ว่า การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างรายได้แก่รัฐ และจำกัด ควบคุม หรือเพิ่มต้นทุนในการบริโภคสินค้าหรือบริการบางประเภทที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพและศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่น เครื่องดื่มที่มีความหวาน สุรา ยาสูบ ไฟล์ สนามแข่งม้า เป็นต้น
2. มีลักษณะฟุ่มเฟือยหรือไม่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีพ เช่น รถยนต์นั่ง เรือยอชต์ น้ำหอม เป็นต้น
3. ก่อให้เกิดผลกระทบหรือทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น สารทำลายชั้นบรรยากาศ แบตเตอรี่ สนามกอล์ฟ เป็นต้น
4. ได้รับประโยชน์เป็นพิเศษจากกิจการของรัฐ เช่น น้ำมัน ผลิตภัณฑ์น้ำมัน เป็นต้น

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีสรรพสามิต

พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ตามมาตรา 16 ได้กำหนดผู้มีหน้าที่เสียภาษีสรรพสามิตไว้ดังนี้

1. ผู้ประกอบอุตสาหกรรม หมายความว่า เจ้าของโรงอุตสาหกรรม และให้หมายความรวมถึงผู้จัดการหรือบุคคลอื่นซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของโรงอุตสาหกรรมด้วย

2. ผู้ประกอบกิจการสถานบริการ หมายความว่า เจ้าของสถานบริการ และให้หมายรวมถึงผู้จัดการหรือบุคคลอื่นซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของสถานบริการด้วย
3. ผู้นำเข้า หมายความว่า ผู้นำเข้าตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร
4. ผู้อื่นที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีสรรพสามิต

หลักเกณฑ์ที่ดีในการจัดเก็บภาษี

Adam (อ้างอิงใน เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2546, หน้า 123–126) ได้วางหลักเกณฑ์ที่ดีในการจัดเก็บภาษีไว้ในปี ค.ศ. 1776 ซึ่งหลักเกณฑ์นี้เป็นที่ยอมรับของนักทฤษฎีโดยทั่วไป และได้มีการนำไปใช้เป็นรากฐานของการศึกษาในเวลาต่อมา หลักเกณฑ์ที่ดีในการจัดเก็บภาษีของ Adam มีสี่ประการดังนี้

1. ประชาชนทุกคนในแต่ละประเทศควรจะต้องเสียสละรายได้ หรือผลประโยชน์ตามฐานะทางเศรษฐกิจของตน เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของรัฐ ทั้งนี้เพราะว่าแต่ละคนต่างได้รับประโยชน์และการคุ้มครองจากรัฐ
2. ภาษีที่ประชาชนแต่ละคนต้องเสียนั้นจะต้องมีความแน่นอน ไม่มีลักษณะกำกวม และรูปแบบของภาษีตลอดจนจำนวนที่ต้องเสียภาษินั้นจะต้องเป็นที่ชัดเจนแก่ผู้เสียภาษีทุกคน
3. การเก็บภาษีทุกชนิดควรจะต้องจัดเก็บตามวันเวลา สถานที่ที่ผู้เสียภาษีสะดวก และจะต้องอำนวยความสะดวกในการเสียภาษีแก่ผู้เสียภาษีด้วย
4. ภาษีทุกชนิดที่จัดเก็บนั้น ควรจะต้องเป็นภาระแก่ผู้เสียภาษีน้อยที่สุดเท่าที่จะน้อยได้ แต่ทำให้รัฐบาลได้รับรายได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม (2546) กล่าวว่าหลักเกณฑ์ที่ดีในการจัดเก็บภาษีอากรได้มีวิวัฒนาการขึ้นมาตามลำดับจนถึงปัจจุบันมีหลักเกณฑ์ที่ดีในการจัดเก็บภาษี ดังนี้

1. หลักของความแน่นอน (Certainty) ในการจัดเก็บภาษินั้นจะต้องมีความแน่นอน และชัดเจนทั้งในเรื่องของฐานภาษี อัตราภาษี กำหนดเวลาและวิธีการจัดเก็บภาษี การที่ผู้เสียภาษีทราบเรื่องดังกล่าวชัดเจนจะทำให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีที่ตนจะต้องเสีย ช่วยให้สามารถบริหารการจัดเก็บภาษีได้ง่ายขึ้น และความแน่นอนในเรื่องฐานภาษียังเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดช่องว่างที่เจ้าหน้าที่จะร่วมมือกับผู้เสียภาษีทำการทุจริตได้โดยง่าย

2. หลักของการประหยัด (Low compliance and Collection costs) โดยหลักการรัฐบาลควรจัดเก็บภาษีโดยทำให้รายได้ภาษีที่รัฐได้รับกับภาระภาษีที่ประชาชนต้องเสียไปมีจำนวนใกล้เคียงกันมากที่สุด ซึ่งรายได้ภาษีที่รัฐจะได้รับคือจำนวนภาษีอากรที่ประชาชนชำระให้แก่รัฐหักด้วยค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษี สำหรับภาระภาษีทั้งหมดของประชาชน คือจำนวนภาษีที่ประชาชนชำระให้แก่รัฐรวมถึงภาระข้อยุ่งยากต่าง ๆ ดังนั้น การจัดเก็บภาษีที่ดีคือการ

จัดเก็บโดยที่รัฐเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บน้อยที่สุด และประชาชนมีภาระช้อย่างยากต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการเสียภาษีน้อยที่สุด

3. หลักความเสมอภาค (Equity) การจัดเก็บภาษีที่ดี จะต้องก่อให้เกิดความยุติธรรม หรือความเสมอภาคในหมู่ผู้เสียภาษีทุกคน หลักความยุติธรรมในการเก็บภาษีนั้นเป็นหัวใจสำคัญของระบบภาษีที่ดี การพิจารณาความเป็นธรรมนั้นจะต้องพิจารณาทั้งความเป็นธรรมเกี่ยวกับภาษีที่จะจัดเก็บ และความเป็นธรรมที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ในการจัดเก็บภาษี

4. หลักของการยอมรับ (Acceptability) การที่ผู้เสียภาษียอมรับในการจัดเก็บภาษี ย่อมทำให้ผู้เสียภาษียินดีที่จะให้ความร่วมมือในการเสียภาษี ทำให้รัฐสามารถบริหารจัดการเก็บภาษีได้ง่ายขึ้น ซึ่งการที่ผู้เสียภาษีจะให้การยอมรับมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความยุติธรรมในการจัดเก็บภาษีและผลประโยชน์ที่ผู้เสียภาษีจะได้รับกลับคืนจากการเสียภาษี

5. หลักของการเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (Enforceability) ในระบบภาษีที่ดีนั้น ภาษีทุกประเภทที่จะจัดเก็บจะต้องสามารถทำการบริหารจัดการเก็บอย่างได้ผลในการปฏิบัติ ภาษีบางอย่าง แม้จะมีผลดีในทางทฤษฎีแต่ในทางปฏิบัติการจัดเก็บเป็นไปได้อาจ ภาษีนั้นจะถือเป็นภาษีที่ดีไม่ได้

6. หลักของการทำรายได้ (Productivity) ภาษีที่ดีสำหรับรัฐบาลควรเป็นภาษีที่สามารถทำรายได้ให้แก่รัฐบาลได้เป็นอย่างดีด้วย กล่าวคือเป็นภาษีที่มีฐานภาษีใหญ่และฐานภาษีขยายตัวได้รวดเร็วตามความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะทำให้รัฐได้รับรายได้จากภาษีอากรนั้นมากโดยไม่ต้องเพิ่มอัตรากำจัดเก็บภาษี

7. หลักของการยืดหยุ่น (Flexibility) ภาษีที่ดีนั้น ควรจะมีความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจของประเทศ หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้เสียภาษีได้ง่าย

สำนักกฎหมายสรรพเนติ (2554) ได้ให้หลักการจัดเก็บภาษีที่ดีมี 6 ประการ ได้แก่

1. หลักความเป็นธรรม นับว่าสำคัญมากเนื่องจากการจัดเก็บภาษีอากรที่เป็นธรรม จะมีส่วนช่วยยกระดับความสมัครใจในการเสียภาษีอากร ของประชาชนได้มาก

2. หลักความแน่นอน เช่น

- 2.1 ความแน่นอน และชัดเจนในตัวบทกฎหมาย
- 2.2 ความแน่นอน และชัดเจนในวิธีปฏิบัติจัดเก็บ
- 2.3 ความแน่นอนในด้านภาระภาษีว่าตกอยู่กับผู้ใด
- 2.4 ความแน่นอนในการลดรายจ่ายของภาคเอกชน

2.5 ความแน่นอนในการทำรายได้แก่รัฐบาล

3. หลักความเป็นกลางทางเศรษฐกิจ เพื่อมิให้กระทบกระเทือนการตัดสินใจทางธุรกิจของประชาชน

4. หลักอำนวยความสะดวก ภาษีอากรที่ดีจะต้องมีลักษณะทำรายได้ให้กับรัฐบาลได้ดี ได้แก่

4.1 เป็นภาษีอากรที่มีฐานกว้าง

4.2 การกำหนดอัตราภาษีที่ใช้หากมีลักษณะก้าวหน้าจนเกินไปอาจจะมีผลกระทบต่อคนในด้านอื่นได้

5. หลักความยืดหยุ่น ภาษีอากรที่ดีจะต้องมีความยืดหยุ่น หรือปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจได้อย่างเหมาะสม ให้อำนาจต่อการบริหารการจัดเก็บได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. หลักประสิทธิภาพในการบริหาร ระบบภาษีอากรที่ดีต้องเป็นระบบที่สามารถจัดเก็บได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น

6.1 เสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

6.2 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของหน่วยงานรับผิดชอบการจัดเก็บภาษี สามารถจัดเก็บได้อย่างทั่วถึง เต็มเม็ดเต็มหน่วยการนำหลักที่ดีของการจัดเก็บภาษี จะต้องคำนึงถึงนโยบายของรัฐบาล และคำนึงถึงสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

ประพันธ์ คงเอียด (2562) ได้เขียนบทความไว้ในวารสารเอกสารภาษีอากร โดยให้ความเห็นว่า ภาษีสรรพสามิตเป็นภาษีประเภทหนึ่งในระบบภาษีอากร ดังนั้นการบริหารจัดเก็บภาษีสรรพสามิตให้เกิดประสิทธิภาพและได้ประโยชน์สูงสุดจึงต้องอาศัย “หลักการของภาษีอากรที่ดี” ซึ่งเมื่อพิจารณาภาษีอากรที่ดีในมิติหรือแง่มุมของภาษีสรรพสามิตแล้ว “ภาษีสรรพสามิตที่ดี” ควรจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ความเป็นธรรม (Equity) ในที่นี้อาจหมายถึงความยุติธรรมด้านราคาที่ใช้เป็นฐาน (Base) ในการคำนวณภาษีความยุติธรรมเรื่องการกำหนดชนิด ประเภท และลักษณะของสินค้าหรือบริการที่ทำให้สินค้าหรือบริการหนึ่งต้องเสียภาษีในอัตราที่มากกว่าสินค้าหรือบริการอื่น ๆ โดยพิจารณาจากเจตนารมณ์หรือหลักการทางทฤษฎีอันเป็นพื้นฐานของภาษีสรรพสามิต ความยุติธรรมเป็นเรื่องหลักในการจัดเก็บภาษีอากรทุกชนิดว่าควรที่จะยึดหลักจัดเก็บภาษีอากรจากผู้ที่ได้รับประโยชน์ (Beneficiary-Pays Principle) หรือจัดเก็บภาษีจากความสามารถในการจ่ายภาษี (Ability-to-Pay Principal) ความเป็นธรรมในทางทฤษฎีเป็นแนวคิดที่นำไปใช้ร่างกฎหมายเพื่อให้ได้กฎหมายภาษีอากรที่มีความเป็นธรรม ส่วนความเป็นธรรมในทางปฏิบัติ

จะเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพ และมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างทั่วถึง และเป็นธรรมด้วย

2. ความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) กล่าวคือ อัตราภาษีที่จัดเก็บจะต้องอยู่ในระดับที่เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดการหยุดชะงักของระบบเศรษฐกิจและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตนั้น ๆ ได้ เช่น ภาษีบุหรี่ที่ช่วยทำให้ปริมาณการสูบบุหรี่ลดลงถือเป็นภาษีที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การกำหนดส่วนต่างของอัตราภาษีภายในสินค้าหรือบริการประเภทเดียวกันแต่ต่างชนิดกัน เช่น เปียร์กับเหล้า ก็อาจส่งผลกระทบต่อความมีประสิทธิภาพของภาษีถ้าส่วนต่างของอัตราภาษีมีค่าน้อยเกินไป ก็อาจจะทำให้ผู้บริโภคไม่มีแรงจูงใจที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคไปสู่สินค้าหรือบริการชนิดที่มีภาษีที่ต่ำกว่า ในขณะที่เดียวกัน ถ้าส่วนต่างของภาษีมีมากเกินไปก็อาจจะทำให้ผู้ผลิตสินค้าหรือบริการเกิดความเสียเปรียบทางการค้ากับสินค้าหรือบริการที่เป็นคู่แข่งทางการค้าได้

3. ความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี (Collectability) กล่าวคือ จะต้องสามารถนำไปบังคับใช้ได้จริงสามารถเข้าใจได้ง่ายไม่ซับซ้อนจนเกินไป โดยบทบัญญัติตามกฎหมายจะต้องเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน ข้อปฏิบัติต่าง ๆ ต้องไม่มากเกินไปจนความจำเป็น แต่ก็ต้องทำให้ยากต่อการหลีกเลี่ยงภาษีหรือหนีภาษี ทั้งนี้ควรมีต้นทุนในการจัดเก็บตลอดจนการควบคุมดูแลที่ต่ำ

4. ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม (Behavioral Effects) เจตนารมณ์หลักสำคัญประการหนึ่งของภาษีสรรพสามิตคือ การควบคุมการบริโภคสินค้าหรือบริการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและศีลธรรมอันดี ดังนั้นอัตราภาษีสรรพสามิตที่ดีจะต้องสามารถก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคได้ในระดับหนึ่งซึ่งเป็นระดับที่เหมาะสมทั้งต่อผู้ผลิตสินค้าและผู้บริโภค กล่าวคือ จะต้องไม่ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคที่เอื้อประโยชน์ให้กับผู้ผลิตกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมากเกินไป

5. ความยืดหยุ่น (Elasticity) อัตราภาษีสรรพสามิตที่ดีต้องสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาวะตลาดได้เช่น อัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มสูงขึ้น ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน อัตราเงินเฟ้อ สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงไปของสภาวะทางสังคมได้ เช่น การคำนึงถึงความสำคัญของการประหยัดพลังงานในสภาวะที่ราคาน้ำมันในตลาดโลกมีราคาสูงซึ่งหากต้องการที่จะปรับเปลี่ยนอัตราภาษีก็สามารถทำได้โดยมีค่าใช้จ่ายน้อยหรือค่าเสียโอกาสในระดับต่ำ

6. ความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล (Compatibility) กล่าวคือ อัตราภาษีสรรพสามิตที่ดีจะต้องสอดคล้องกับการจัดเก็บภาษีอากรอื่น ๆ และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในช่วงนั้น ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของสังคม อย่างไรก็ตามรัฐบาลก็

จะต้องมีนโยบายที่แน่นอนในการจัดเก็บภาษี เพราะการที่รัฐเปลี่ยนแปลงนโยบายบ่อย ๆ ก็อาจกระทบถึงการวางแผนธุรกิจของเอกชนด้วย

นอกจากภาษีสรรพสามิตจะต้องมีลักษณะของภาษีอากรที่ดีดังกล่าวข้างต้นแล้ว นโยบายหรือหลักการในการจัดเก็บภาษีจะต้องมีความเป็น “Accountability” ด้วย กล่าวคือ การจัดเก็บภาษีจะต้องมีความโปร่งใส (Transparency) สามารถตอบคำถามประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษี เหตุผลในการจัดเก็บมีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย (Answerable) และในขณะเดียวกันก็ต้องมีองค์การทำหน้าที่เป็นกลไกในการตรวจสอบและควบคุม (Institutional Checks or control mechanisms) เมื่อนโยบายหรือหลักการในการจัดเก็บภาษีมีความเป็น Accountability ดังกล่าวแล้ว ก็จะส่งผลให้ประชาชนเสียภาษีด้วยความสมัครใจ (Voluntary) มากขึ้น รัฐบาลก็จะสามารถจัดเก็บภาษีได้โดยไม่ต้องมีความขัดแย้ง ไม่มีความจำเป็นต้องใช้มาตรการบังคับให้ประชาชนเสียภาษีและส่งผลให้ต้นทุนในการจัดเก็บลดลงในที่สุด ซึ่งการจัดเก็บภาษีที่ประชาชนเสียภาษีด้วยความสมัครใจภายใต้กระบวนการจัดเก็บที่มีประสิทธิภาพนั้นยังสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองและความมีอารยะของสังคมประเทศนั้นด้วย

กล่าวโดยสรุป หลักเกณฑ์ที่ดีในการจัดเก็บภาษีจะต้องมีความเป็นธรรม ความแน่นอน ภาษีที่จัดเก็บจะต้องเป็นภาระแก่ผู้เสียภาษีน้อยที่สุด แต่ทำให้รัฐบาลได้รับรายได้มากที่สุด และมีค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการน้อยที่สุด แต่สามารถจัดเก็บได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีได้มากที่สุด เป็นภาษีที่สามารถรองรับกับการเปลี่ยนแปลงของสถานะเศรษฐกิจและสังคมได้

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาสูบ

ความเป็นมาของยาสูบ

การยาสูบแห่งประเทศไทย (2558) ได้ให้ข้อมูลไว้ว่ายาสูบมีแหล่งกำเนิดตอนกลางของทวีปอเมริกา แม้มนุษย์จะรู้จักใบยาสูบมาประมาณสองพันปีแล้ว แต่ก็มิได้สูบกันอย่างเป็นนิสัย จนกระทั่งพวกอินเดียนแดงซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองของอเมริการู้จักใช้ยาสูบกันอย่างแพร่หลาย จึงได้มีการทำไร่ยาสูบกันทั่วไป

ในประเทศไทยแม้จะไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าคนไทยเริ่มการสูบบุหรี่เมื่อใด แต่จากหลักฐานที่พบและรวบรวมได้ เช่น กล้องยาสูบในสมัยสุโขทัยก็อาจทำให้เชื่อได้ว่าคนไทยมีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับยาสูบมาประมาณ 700 ปี แต่ถ้าจากหลักฐานทางลายลักษณ์อักษร ก็เชื่อได้ว่าวัฒนธรรมการสูบบุหรี่ในประเทศไทยมีมานานกว่า 300 ปีแล้ว จากการบันทึกของหมอ

สอนศาสนาในสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยบันทึกไว้ว่าเมื่อเขาเข้ามาในเมืองไทยในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชนั้นพบว่า คนไทยสูบบุหรี่กันทั่วไป โดยชาวเปอร์เซียเป็นผู้นำเข้ามา เป็นการสูบบุหรี่ในลักษณะหั่นใบยา ที่มวนด้วยใบตองหรือใบบัว และมีการสูบจากกัล้องหรือเคี้ยวเส้นยาสูบ และบางทีก็ปั่นเป็นผงสูดเข้าจมูกแบบยานัตถุ์ ลักษณะของยาสูบมี 3 ลักษณะคือ การเอายาเส้นมามวนด้วยกระดาษ หรือเรียกกันว่า “บุหรี” แต่ถ้านำเอายาเส้นมาใส่ลงไปใส่ลงในปลายกัล้องยาแล้วสูบผ่านกัล้องจะเรียกว่า “ไปป์” (Pipe) และถ้านำเอายาสูบมาพันกันไปมาจนเป็นมวนโตแล้วสูบเรียกว่า “ซิการ์” (Cigar) นอกจากนี้สมเด็จพระยาตำราจนาภาพได้บันทึกว่ามองสิเออร์ เดอ ลาลูแบร์ เอกอัครราชทูตชาวฝรั่งเศสได้เขียนเล่าเรื่องประเทศสยามว่าคนไทยชอบใช้ยาสูบอย่างจนทั้งผู้ชายและผู้หญิง ใบยาที่ใช้มันได้มาจากเกาะมะนิลาบ้าง เมืองจีนบ้างและปลูกในพื้นที่เมืองบ้าง ลักษณะของยาสูบหรือมวนบุหรีในสมัยนั้นจะมีกลิ่นแหลม มวนด้วยใบตองหรือใบจากตากแห้ง ต่อมาในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระองค์เจ้าสิงหนาทดุรงฤทธิก็ได้ทรงประดิษฐ์กันบ้านขึ้นมาเพื่อสูบควันและอมยากับหมากพร้อมกัน ครั้นถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีผู้ตัดแปลงบุหรีกันบ้าน โดยตัดยาเส้นให้พอดีกับวัสดุที่ใช้มวนคือ ใบตองแห้ง ใบตองอ่อนและใบบัว และได้รับความนิยมอย่างมาก

คนไทยแต่เดิมเรียกยาสูบเป็นคำกลาง ๆ ว่า “ยา” และใช้คำว่ายาไปประกอบกับคำอื่น ๆ ที่บอกลักษณะของยาสูบแต่ละประเภท เช่น ยาเส้น ยาจุน ยาจืด ยามวน เป็นต้นคำว่า “ยา” ในความหมายที่เป็นยาสูบในระยะแรกเข้าใจว่าคงไม่มีความหมายในเชิงลบ เพราะคนไทยสมัยก่อนใช้ยาสูบในการบำบัดรักษาโรค เช่น ใช้ใบรักษาฝี ห้ามเลือด ใช้สูบเพื่อรักษาโรคที่ติดหรือบดใบยาสูบทำยาฆ่าแมลง ทั้งนี้เพราะสารนิโคตินในใบยาสูบมีคุณสมบัติในการฆ่าสิ่งมีชีวิตสามารถใช้ผสมยารักษาสัตว์ และที่สำคัญคือ มีผลกระทบต่อระบบการทำงานต่าง ๆ ของร่างกายทำให้เกิดการผ่อนคลายรู้สึกสบายใจในขณะที่สูบ แต่มีหลักฐานในการนำเข้าสู่สายพันธุ์ยาสูบพันธุ์ต่างประเทศเข้ามาปลูกในสยามครั้งแรก โดยเป็นการทดลองปลูกครั้งแรกที่สถานีทดลองกสิกรรมห้วยแม่ไฉ้ การเพาะกล้าและปลูกยาสูบครั้งนั้น เป็นพันธุ์เวอร์จิเนีย (Virginia) ซึ่งเป็นพันธุ์ต่างประเทศมีอยู่ราว 10 สายพันธุ์ แต่ที่ปลูกได้ในเวลานั้นมี 4 สายพันธุ์เท่านั้น คือ Hickory, White Berley, Maryland และ Joiner โดยสายพันธุ์ที่นำมาทดลองปลูกครั้งแรกได้แก่พันธุ์ Joiner และ White Berley มีหม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร อธิบดีกรมตรวจกสิกรรม เป็นองค์ประธานในการปลูกต้นแรก เมื่อวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2476 ในเวลาต่อมาวิชาการด้านยาสูบได้ปฏิบัติติดต่อกันจนจัดตั้งสาขาพืชไร่ คณะผลิตกรรมการเกษตร ตามพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร เมื่อปี พ.ศ. 2518 ด้วย และยังได้เน้นเรื่องยาสูบเป็นสาขาวิชาเอกอีกด้วย

ธรรมชาติของยาสูบแตกต่างจากพืชอื่นใบของยาสูบมีสารประกอบไนโตรเจนจนหมู่หนึ่งที่เรียกว่า “แอลคาลอยด์” ซึ่งมีนิโคตินเป็นส่วนใหญ่นิโคตินเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดลักษณะเฉพาะตัวของยาสูบ หรืออาจกล่าวได้ว่านิโคตินคือยาสูบ ต้นยาสูบจะผลิตสารนิโคตินที่รากแล้วส่งไปเก็บไว้ที่ใบ ดังนั้นถ้าต้นยาสูบมีรากมากก็มีแนวโน้มที่จะผลิตสารนิโคตินได้มากตามไปด้วย ใบยาเหล่านี้เมื่อเกิดการเผาไหม้ จะทำให้เกิดสารประกอบต่าง ๆ อีกจำนวนมากทำให้เกิดกลิ่นและรสต่าง ๆ ความหอม และความฉุน ซึ่งแตกต่างกันไปตามประเภทของยาสูบ ยาสูบแต่ละประเภทจะมีปริมาณสารประกอบเคมีทำให้เป็นลักษณะเด่นแตกต่างกันเช่น ใบยาเวอร์จิเนีย ใบยาปมไอร้อนที่มีนิโคตินปานกลาง ใบยาเบอร์เลย์ ซึ่งมีนิโคตินสูง ใบยาเตอร์กิช มีปริมาณสารหอมระเหยสูง จากความแตกต่างของปริมาณสารประกอบเป็นเหตุผลหนึ่งที่เกิดอุตสาหกรรม ผลิตบุหรี่ยำเป็นต้องผสมใบยาประเภทต่าง ๆ เข้าด้วยกันตามสัดส่วน เพื่อให้ได้ทั้งกลิ่นและรสเป็นที่พอใจของผู้สูบ อย่างไรก็ตาม ใบยาสูบทุกประเภทหากนำมาสังเคราะห์องค์ประกอบเคมีต่าง ๆ จะได้เหมือนกันหมด เพียงแต่มีปริมาณแตกต่างกันเท่านั้น นอกจากนี้ระดับความแก่สุกของใบยาและตำแหน่งของใบบนลำต้น เช่น ใบยาส่วนยอด ส่วนกลางและส่วนล่าง ก็มีส่วนประกอบทำให้ทางเคมีและคุณสมบัติอื่น ๆ เช่น กลิ่นและรสแตกต่างกันด้วย

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสินค้ายาสูบ

ราชบัณฑิตยสถาน (2556) ให้นิยามความหมายของ “ยาสูบ” หมายถึง ยาสำหรับสูบ มีทั้งที่เป็นมวนและที่เป็นเส้นสำหรับสูบล้าง ได้แก่ บุหรี่ซิการ์เรต บุหรี่ซิการ์ บุหรี่อื่น ยาเส้นปรง รวมตลอดถึงยาเคี้ยวด้วยอีกความหมายของยาสูบ คือ ใบของต้นยาสูบ ที่หั่นเป็นเส้น ใช้ใบตองหรือใบจากเป็นต้น มวนสูบนอกจากนี้ยังหมายถึงชื่อไม้ล้มลุกชนิด *Nicotiana tabacum* L. ในวงศ์ Solanaceae ใบหั่นเป็นเส้นใช้กินกับหมากหรือมวนสูบ ทำเป็นผงใช้เป่าหรือสูดดม

ตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ได้ให้ความหมายของสินค้ายาสูบที่จัดเก็บภาษี ดังนี้

“ต้นยาสูบ” หมายความว่า พืชนิโคเชียนาทาแบกุ่ม (NICOTIANATABACUM)

“พันธุ์ยาสูบพื้นเมือง” หมายความว่า ต้นยาสูบที่ปลูกในประเทศไทยมาแต่ดั้งเดิมและเมื่อปมด้วยแดดแล้วใบเป็นสีน้ำตาล

“ใบยา” หมายความว่า ใบยาสดหรือใบยาแห้งของต้นยาสูบ

“ยาอัด” หมายความว่า ส่วนใดส่วนหนึ่งของต้นยาสูบซึ่งได้ป่นหรือย่อยและทำเป็นแผ่นโดยมีวัตถุอื่นเจือปนด้วยหรือไม่ก็ตาม

“ยาเส้น” หมายความว่า ใบยาหรือยาอัดซึ่งได้หั่นเป็นเส้นและแห้งแล้ว

“ยาสูบ” หมายความว่า บุหรี่ซิการ์เรต บุหรี่ซิการ์ บุหรี่อื่น ยาเส้นปรุง และให้รวมตลอดถึงยาเคี้ยวด้วย

“บุหรี่ซิการ์เรต” หมายความว่า ยาเส้นหรือยาเส้นปรุง ไม่ว่าจะมียาแห้งหรือยาอัดเจือปนหรือไม่ ซึ่งมวนด้วยกระดาษหรือวัตถุที่ทำขึ้นใช้แทนกระดาษ หรือใบยาแห้งหรือยาอัด

“บุหรี่ซิการ์” หมายความว่า ใบยาแห้งหรือยาอัด ซึ่งมวนด้วยใบยาแห้งหรือยาอัด

“บุหรี่อื่น” หมายความว่า ยาเส้นหรือยาเส้นปรุง ซึ่งมวนด้วยใบตอง กลิบบัว กาบหมาก ใบมะกา ใบจาก หรือวัตถุอื่น ที่มีใช้กระดาษหรือวัตถุที่ทำขึ้นใช้แทนกระดาษและมีใช้ใบยาแห้งหรือยาอัด

“ยาเส้นปรุง” หมายความว่า ใบยาซึ่งมิใช่ใบยาพันธุ์ยาสูบพื้นเมืองหรือยาอัด ซึ่งได้หั่นเป็นเส้นและปรุงหรือปนด้วยวัตถุอื่นนอกจากน้ำ

“ยาเคี้ยว” หมายความว่า ส่วนใดส่วนหนึ่งของใบยาแห้งนอกจากใบยาแห้งพันธุ์ยาสูบพื้นเมือง ซึ่งได้ปรุงหรือปนด้วยวัตถุอื่นนอกจากน้ำเพื่ออมหรือเคี้ยว

“ยาเส้นปรุง” หมายความว่า ใบยาหรือยาอัด ซึ่งได้หั่นเป็นเส้นและปรุงหรือปนด้วยวัตถุอื่น นอกจากน้ำ

“ยาเคี้ยว” หมายความว่า ส่วนใดส่วนหนึ่งของใบยาแห้ง ซึ่งได้ปรุงหรือปนด้วยวัตถุอื่นนอกจาก น้ำเพื่ออมหรือเคี้ยว

“ยาอัด” หมายความว่า ส่วนใดส่วนหนึ่งของต้นยาสูบซึ่งได้ปั่นหรือย่อยและทำเป็นแผ่น โดยมีวัตถุอื่นเจือปนด้วยหรือไม่ก็ตาม

“ผู้เพาะปลูกต้นยาสูบ” หมายความว่า ผู้ได้รับอนุญาตให้ทำการเพาะปลูกต้นยาสูบ

“ผู้ปั๊มใบยา” หมายความว่า ผู้ทำการบ่มใบยาสดเป็นใบยาแห้ง “ซอง” ให้หมายความรวมถึงห่อ กระป๋อง กล่อง ขวด หรือสิ่งบรรจุอื่นซึ่งใช้บรรจุหรือผูกมัดยาสูบ

สมเดช ศรีสวัสดิ์ (2545) แบ่งประเภทของยาสูบที่ใช้ในอุตสาหกรรมผลิตบุหรี่ยาสูบ โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ยาสูบประเภทบ่มไอร้อน (Flue-cured tobacco) ได้แก่ ยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย
2. ยาสูบประเภทบ่มอากาศ ได้แก่ ยาสูบพันธุ์เบอร์เลย์
3. ยาสูบประเภทบ่มแดด ได้แก่ ยาสูบพันธุ์เตอร์กีช
4. ยาสูบพันธุ์พื้นเมือง เป็นยาสูบที่เพาะปลูกในประเทศไทยมานาน ส่วนใหญ่จะมีการเพาะปลูกในจังหวัดกาญจนบุรี ตาก และเพชรบูรณ์ เป็นต้น เมื่อมีการเก็บใบยาสดจะมีการหั่นเป็นยาเส้น และตากแดดจนกว่าจะเป็นแห้ง โดยมักจะมีสีดำคล้ำ ปกติจะขายเป็นยาเส้นให้แก่

ชาวบ้านที่นิยมนำยาเส้นไปมวนสูบเอง อย่างไรก็ตาม โรงงานยาสูบก็รับซื้อใบยาพันธุ์พื้นเมือง ใช้ผลิตบุหรี่ยี่ห้อพื้นเมืองบ้าง แต่ในปริมาณที่น้อยมาก

โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (2534) ได้ให้ความหมายของยาเส้นว่า หมายถึงยาสูบที่หั่นเป็นเส้นและทำให้แห้งแล้ว ชาวชนบทไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันส่วนหนึ่ง นิยมปลูกใบยาพื้นเมือง ในสมัยก่อนชาวบ้านนิยมเก็บใบยาสดที่แก่แล้วมาวางเรียงซ้อน ๆ กัน และม้วนเป็นแท่งหั่นด้วยมีดเป็นเส้นเล็ก ๆ จากนั้นจะนำไปตากแดดและผึ่งลมให้แห้ง จากลักษณะของยาเส้นนี้เองจึงเรียกว่า ยาเส้น ในปัจจุบันมีการทำใบยาพื้นเมืองในลักษณะเกษตร กึ่งอุตสาหกรรมครัวเรือน จึงมีการคัดแบ่งประเภทใบยาจากใบยาส่วนยอดถึงใบยาส่วนล่างของ ลำต้น การบ่มและการใช้เครื่องจักรช่วยในการหั่น กล่าวคือเมื่อชาวบ้านเก็บใบยาสดมาแล้วจะ นำใบยาสูบมาเรียงซ้อนกันโดยตั้งเอาก้านลงคลุมด้วยผ้าใบหรือเสื่อ เพื่อบ่มประมาณ 4-5 วัน ใบยาจะเหี่ยวและเปลี่ยนเป็นสีเหลือง จากนั้นจึงนำไปมากรีดเอาก้านกลางใบออกก่อนนำไป วางซ้อนกันม้วนเป็นแท่งกลมโตเพื่อสะดวกในการหั่นด้วยเครื่องหั่นใบยา จากนั้นจึงนำใบยาเส้น ที่หั่นได้ไปเกลี่ยเป็นแผ่นบนแผงไม้ไผ่สานขนาด 25 ซม. คูณ. 2.5 ม. ตากไว้ประมาณ 3 วัน เพื่อให้แห้ง จากนั้นจึงม้วนยาเส้นหมักไว้เพื่อรอการจำหน่ายต่อไป

พระราชบัญญัติยาสูบในประเทศไทย

กฎหมายยาสูบเป็นกฎหมายที่มีการตราเป็นพระราชบัญญัติโดยฝ่ายนิติบัญญัติ มีผล บังคับใช้ในการจัดเก็บภาษีเพื่อนำรายได้มาบริหารประเทศ แต่เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลง กฎหมายที่บัญญัติไว้อาจไม่ครอบคลุมกับสภาวะสังคมปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขโดย การปรับปรุงเพิ่มเติมกฎหมายในบางเรื่องให้สามารถบังคับใช้ได้สมเจตนารมณ์ของกฎหมาย ตามลำดับดังนี้

1. พระราชบัญญัติยาสูบฉบับแรก พ.ศ. 2481 การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตยาสูบเริ่ม ในปี พ.ศ. 2481 โดยประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติยาสูบฉบับแรก พ.ศ. 2481 เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2481 กำหนดให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิต การประกอบอุตสาหกรรมยาสูบ และการจำหน่ายสินค้ายาสูบทุกชนิดต้องปฏิบัติตามกฎหมายยาสูบ กฎหมายดังกล่าวยังคง ควบคุมการเพาะปลูกต้นยาสูบทั่วประเทศ (ยกเว้นยาสูบพันธุ์พื้นเมือง) เพื่อนำมาใช้ประกอบ อุตสาหกรรมยาสูบ ตลอดจนกระบวนการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ ตั้งแต่การกำหนด และอนุญาตให้ผู้ใดเพาะปลูกต้นยาสูบในท้องที่ใด การจำหน่ายใบยาสูบให้แก่ผู้บ่มใบยาที่ได้รับ อนุญาตเท่านั้น การขนยาสูบ จนกระทั่งการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบขั้นสุดท้าย ต่อมาในปี 2486 รัฐบาลออกพระราชบัญญัติยาสูบฉบับใหม่ ประกาศให้อุตสาหกรรมบุหรี่ยี่ห้อแรกเป็น กิจการที่ผูกขาดโดยรัฐ การผลิตและการนำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบทุกชนิดรวมถึงบุหรี่ยี่ห้ออยู่

ภายใต้การดำเนินงานของโรงงานยาสูบแต่เพียงผู้เดียว ยกเว้นผลิตภัณฑ์ยาสูบพื้นบ้านที่เอกชนยังคงได้รับอนุญาตให้ทำการผลิตอยู่ ภายหลังจากมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายยาสูบอีกหลายฉบับ (ชลธาร วิศรุตวงศ์, 2550)

2. พระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2509 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตยาสูบ ซึ่งผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่รับภาระภาษีตามกฎหมายฉบับนี้มี 2 ประเภท คือ ยาสูบและยาเส้น พระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 นอกจากจะเป็นกฎหมายที่บังคับกับการจัดเก็บภาษียาสูบแล้ว ยังเป็นกฎหมายที่มุ่งจะควบคุมอุตสาหกรรมยาสูบทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการเพาะปลูกต้นยาสูบ การบ่มใบยา การอบใบยา การประกอบอุตสาหกรรมยาสูบ การนำเข้าหรือส่งออกยาสูบ และการจำหน่ายยาเส้นหรือยาสูบ (เสริม เอียดตรง, 2552)

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยยาสูบที่ใช้อยู่ในปัจจุบันได้ใช้มาเป็นเวลานานถึง 20 ปี และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมถึง 2 ครั้ง ถึงกระนั้นก็ยังไม่เหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบัน เช่น ค่าแสตมป์ยาสูบ ค่าธรรมเนียม ซึ่งได้กำหนดไว้ตามค่าเงินสมัยนั้น และบทลงโทษยังต่ำกว่าที่ควรอยู่มาก นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติที่ไม่เหมาะสมอีกหลายประการ จึงสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยยาสูบให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (ชลธาร วิศรุตวงศ์ และคณะ, 2552)

3. พระราชบัญญัติยาสูบ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2511 โดยเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากในปัจจุบันนี้มีผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบทำบุหรี่ยาสูบโดยโฆษณาหรือยาสูบปรุงมวนด้วยยาอัด ซึ่งมีคุณลักษณะและคุณสมบัติคล้ายกับกระดามวนบุหรี่ยาสูบและ ทำยาสูบด้วยใบยาซึ่งมิใช่ใบยาพันธุ์ยาสูบพื้นเมืองจำหน่ายให้ผู้ซื้อมวนด้วยกระดามมากขึ้น เป็นเหตุให้กระทบกระเทือนการจำหน่ายบุหรี่ยาสูบซึ่งเป็นอุตสาหกรรมผูกขาดของรัฐ จึงจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509

4. พระราชบัญญัติยาสูบ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2512 โดยเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายที่จะยกเว้นภาษีการค้าตามประมวลรัษฎากรแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบในการขายยาเส้นหรือยาสูบ และเพื่อให้ผู้ปลูกต้นยาสูบพันธุ์ยาสูบพื้นเมือง ผู้บ่มใบยาพันธุ์ยาสูบพื้นเมือง และผู้ทำยาเส้นจากใบยาพันธุ์ยาสูบพื้นเมืองที่ตนปลูกได้เอง หรือใบยาพันธุ์ยาสูบอื่นตามที่กำหนดไม่ต้องขอรับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบ

5. พระราชบัญญัติยาสูบ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2521 โดยเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากอัตราค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบ ได้ใช้มา

เป็นเวลากว่า 10 ปีแล้ว เป็นอัตราที่ไม่เหมาะสมกับภาวะทางเศรษฐกิจและค่าของเงินในปัจจุบันสมควรแก้ไขเพิ่มเติม โดยกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมบางประเภทให้สูงขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

6. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 โดยเหตุผลในการประกาศใช้พระราชกำหนดฉบับนี้ คือ เนื่องจากอัตราค่าแสตมป์ยาสูบได้กำหนดไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2509 ทั้งนี้ยังไม่เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน จึงสมควรปรับปรุงอัตราค่าแสตมป์ยาสูบตามบัญชีอัตราค่าธรรมเนียมและค่าแสตมป์ยาสูบท้ายพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 ให้สูงขึ้น และโดยที่เป็นกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร ซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาเป็นดวงและลับ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของแผ่นดิน จึงจำเป็นต้องตราพระราชกำหนดนี้

7. พระราชบัญญัติยาสูบ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2523 โดยเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายที่จะผ่อนคลายภาวะให้แก่ราษฎรผู้เพาะปลูกและใช้สอยยาเส้นที่ทำจากใบยาพันธุ์ยาสูบพื้นเมือง สมควรยกเลิกค่าแสตมป์ยาสูบที่เก็บจากยาเส้นที่ทำจากใบยาพันธุ์ยาสูบพื้นเมือง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

8. พระราชบัญญัติยาสูบ (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2534 โดยเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากได้มีการปรับปรุงระบบภาษีอากรของประเทศให้เหมาะสมกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร ฉบับที่ 30 พ.ศ. 2535 ได้ยกเลิกภาษีการค้าและนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้แทน สมควรปรับปรุงค่าแสตมป์ยาสูบเพื่อให้ความสอดคล้องกับการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากรดังกล่าว อีกทั้งเพื่อให้เกิดความสะดวกในการจัดเก็บภาษี จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

9. พระราชบัญญัติยาสูบ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2534 (2534) โดยเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากอัตราค่าแสตมป์ยาสูบตามบัญชีอัตราค่าธรรมเนียมและค่าแสตมป์ยาสูบท้ายพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมมาแล้วยังไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บค่าแสตมป์ยาสูบดังกล่าว สมควรแก้ไขเพิ่มเติมอัตราค่าแสตมป์ยาสูบเสียใหม่ สำหรับยาเส้นและยาสูบที่ผลิตในประเทศและต่างประเทศให้เป็นอัตราเดียวกัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

10. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 (ฉบับที่ 2) โดยเหตุผลในการประกาศใช้พระราชกำหนดฉบับนี้ คือ เนื่องจากอัตราค่าแสตมป์ยาสูบสำหรับยาเส้นและยาสูบไม่เหมาะสมกับสถานการณ์เศรษฐกิจในปัจจุบันและเพื่อเพิ่มรายได้ของประเทศ สมควรแก้ไขเพิ่มเติมอัตราค่าแสตมป์ยาสูบ สำหรับยาเส้นและยาสูบให้สูงขึ้น และโดยที่เป็น

กฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรซึ่งจะต้องได้รับพิจารณาโดยด่วนและลับ เพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน จึงจำเป็นต้องตราพระราชกำหนดนี้

พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560

พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 มีผลบังคับใช้ในวันที่ 16 กันยายน 2560 เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของระบบกฎหมายภาษีสรรพสามิตและแนวทางการจัดเก็บภาษีแบบใหม่ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม โปร่งใส เป็นสากล และลดการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ส่งผลให้กฎหมายภาษีสรรพสามิตสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารการจัดเก็บภาษีได้ทั้งระบบ และทำให้การจัดเก็บภาษีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้กรมสรรพสามิตได้ออกกฎหมายลำดับรองประมาณ 80 ฉบับ เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายแม่บท โดยเฉพาะอัตราการจัดเก็บภาษีสินค้าและบริการต่าง ๆ มีสาระสำคัญดังนี้ (พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต, 2560)

1. จัดเก็บภาษีสินค้าน้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมันในอัตราตามปริมาณเพียงอย่างเดียว
 - 1.1 กำหนดอัตราเดิม ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ น้ำมันเบนซินและดีเซล
 - 1.2 กำหนดอัตราใหม่ ได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับเครื่องบินไอพ่น และน้ำมันเตา
2. มีการปรับลดอัตราภาษีให้สอดคล้องกับราคาขายปลีกแนะนำ ได้แก่ รถยนต์แบบเตอเรีย รถจักรยานยนต์ ผลิตภัณฑ์เครื่องหอมและเครื่องสำอาง
3. จัดเก็บภาษีเครื่องดื่มตามปริมาณความหวาน
 - 3.1 จัดเก็บอัตราตามมูลค่าและตามปริมาณความหวานของเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์รวมทั้ง จัดเก็บภาษีตามปริมาณความหวานของเครื่องดื่มผงและเครื่องดื่มเข้มข้นเพิ่มเติม เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงผลกระทบต่อสุขภาพหากบริโภคเครื่องดื่มดังกล่าว โดยในระยะแรกจะไม่เพิ่มภาระภาษีมากนัก แต่หลังจาก 2 ปีภาระภาษีจะเพิ่มขึ้น และปรับเพิ่มภาษีทุก 2 ปีจนถึงปี 2566
 - 3.2 ดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่มีความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนไปพร้อมกัน ซึ่งจะช่วยส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการลดการบริโภคเครื่องดื่มที่มีความหวาน เช่น การจัดทำเครื่องหมายทางเลือกเพื่อสุขภาพ การผลิตเครื่องดื่มที่มีน้ำตาลน้อยหรือไม่มีน้ำตาล การจำหน่ายสินค้าให้เข้าถึงง่าย การจัดทำฉลากโภชนาการแบบ GDA เป็นต้น
4. กำหนดอัตราศูนย์สำหรับสินค้าที่จัดเก็บรายได้น้อย เนื่องจากไม่มีความคุ้มค่าในการบริหารการจัดเก็บภาษีของกรมสรรพสามิต ได้แก่ เครื่องไฟฟ้า (โคมระย้าคริสตัล) แก้วและเครื่องแก้ว พรมและสิ่งทอปูพื้นอื่น ๆ

5. อัตราภาษีในหมวดบริการ

5.1 คงอัตราตามเดิม

5.1.1 โน้ตคลับ ดิสโกเธค ผับ บาร์ค็อกเทลเลาจน์โดยให้หมายรวมถึงสถานที่ที่กำหนด อาหาร และเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์โดยจัดให้มีการแสดงดนตรีหรือการแสดงอื่นใดเพื่อการบันเทิง ซึ่งปิดทำการหลังเวลา 24.00 นาฬิกา จัดเก็บจากรายรับ

5.1.2 สถานอาบน้ำหรืออบตัว และนวด จัดเก็บตามรายรับ

5.1.3 สนามแข่งม้า จัดเก็บจากค่าผ่านประตูและรายรับ

5.1.4 สลากกินแบ่ง ไม่มีการจัดเก็บภาษี (จากเดิมได้รับการยกเว้นปรับใหม่ เป็นเสียภาษีในอัตราศูนย์)

5.2 กำหนดอัตราศูนย์เช่นเดิม ได้แก่ กิจการโทรคมนาคม

6. การจัดเก็บภาษีสุรา

6.1 คงการจัดเก็บภาษีแบบระบบผสม ทั้งในอัตราตามมูลค่าเพื่อสะท้อนถึงความฟุ่มเฟือย และอัตราตามปริมาณเพื่อสะท้อนถึงหลักสุขภาพ ซึ่งสร้างความโปร่งใสและเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีมากยิ่งขึ้น

6.2 ปรับลดภาษีตามมูลค่าและเพิ่มอัตราภาษีตามปริมาณ (แรงแอลกอฮอล์) เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสากล โดยคำนึงถึงสุขภาพมากยิ่งขึ้น โดยอัตราภาษีใหม่จะไม่ทำให้มีภาระภาษีเพิ่มขึ้นมากนัก ตามหลักรายได้คงที่ (Revenue Neutrality)

6.3 ส่งเสริมให้ประชาชนบริโภคสุราที่มีดีกรีต่ำ และลดปัญหาสุราเถื่อน

6.4 ปรับลดอัตราภาษีตามมูลค่า เนื่องจากฐานภาษีได้รับจากราคาขายส่งช่วงสุดท้ายเป็นราคาขายปลีกแนะนำ

7. การจัดเก็บภาษียาสูบ

7.1 จัดเก็บภาษีแบบระบบผสม ทั้งในอัตราตามมูลค่าเพื่อสะท้อนถึงความฟุ่มเฟือย และอัตราตามปริมาณเพื่อสะท้อนถึงหลักคุณภาพ จากเดิมที่จัดเก็บภาษีตามมูลค่าหรือตามปริมาณที่ให้ภาระภาษีสูงกว่า ส่งผลให้ราคาขายปลีกบุหรี่มีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัด

7.2 จัดเก็บภาษีตามมูลค่าใน 2 อัตราที่แตกต่างกันระหว่างบุหรี่ที่มีราคาขายปลีกไม่เกิน 60 บาทต่อซอง และเกิน 60 บาทต่อซอง เป็นเวลา 2 ปีเพื่อให้เวลาในการปรับตัวของอุตสาหกรรมบุหรี่ หลังจากนั้นจะจัดเก็บภาษีตามมูลค่าในอัตราเท่ากัน

7.3 จัดเก็บภาษีตามปริมาณในอัตราเดียวกัน ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการบริโภคบุหรี่ราคาถูก

7.4 ขยายฐานภาษียาสูบให้ครอบคลุมถึงยาเส้นพันธุ์พื้นเมือง

7.5 ลดการเข้าถึงการบริโภคยาสูบ โดยยึดหลักสากลในการสร้างความเท่าเทียมในการจัดเก็บภาษีของบุหรี่

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่กฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต กฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต กฎหมายว่าด้วยสุรา กฎหมายว่าด้วยยาสูบ กฎหมายว่าด้วยไฟ กฎหมายว่าด้วยการจัดสรรเงินภาษีสรรพสามิต และกฎหมายว่าด้วยการจัดสรรเงินภาษีสุรา ใช้บังคับมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้ว บทบัญญัติในบางส่วนจึงไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ การกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับภาษีสรรพสามิตไว้ในกฎหมายหลายฉบับ ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการใช้ทั้งแก่ประชาชนผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายและส่วนราชการผู้ปฏิบัติงาน สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิตทั้งระบบ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา

วิสัยทัศน์

ผู้นำการจัดเก็บภาษีเพื่อสังคม สิ่งแวดล้อม และพลังงาน

พันธกิจ

1. บริหารการจัดเก็บภาษีเพื่อส่งเสริมฐานะทางการคลังอย่างยั่งยืน
2. ขับเคลื่อนสังคมด้วยมาตรการภาษีเพื่อความผาสุกของประชาชน
3. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานด้วยนวัตกรรมเพื่อสังคมในยุค New Normal
4. พัฒนาบุคลากรและองค์กรให้พร้อมรองรับต่อการเปลี่ยนแปลง

ยุทธศาสตร์กรมสรรพสามิต

1. บริหารการจัดเก็บรายได้เพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพทางการคลัง
2. ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยนโยบายภาษีเพื่อสังคม สิ่งแวดล้อม และพลังงาน

3. พัฒนานวัตกรรมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในยุค New Normal

4. พัฒนาองค์กรสู่ระบบราชการ 4.0 โดยยึดหลักธรรมาภิบาล

ค่านิยมกรมสรรพสามิต

ความหมายของค่านิยมกรมสรรพสามิต STARS

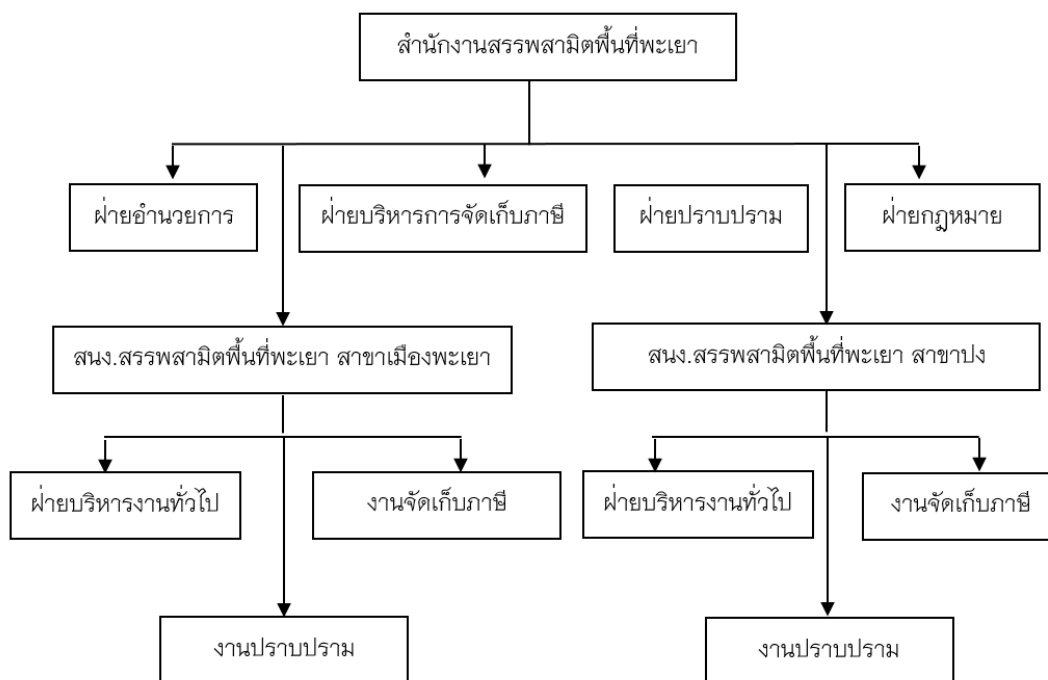
1. S = Standardization (ความมีมาตรฐาน)
2. T = Transparency (ความโปร่งใส)

3. A = Accountability (จิตสำนึกความรับผิดชอบ)
4. R = Rapid & Simplicity (ความรวดเร็วและเรียบง่าย)
5. S = Satisfaction (ความพึงพอใจ)

วัฒนธรรมองค์กรกรมสรรพสามิต (Excise Culture)

1. ปฏิบัติงานตามมาตรฐาน โปร่งใส และเป็นธรรม
2. พัฒนาปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง บูรณาการงานเครือข่ายและหมั่นศึกษาเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ
3. ยึดมั่นในมาตรฐานการบริการ โดยคำนึงถึงความพอใจที่เกินกว่าความคาดหวังของผู้รับบริการ
4. กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ได้รับมอบหมาย โดยคำนึงผลกระทบอย่างครบถ้วน
5. มีจริยธรรม ซื่อสัตย์ ซื่อตรง รับฟังความคิดเห็นจากเพื่อนร่วมงาน
6. เคารพผู้อาวุโสและเพื่อนร่วมงาน รวมไปถึงประชาชนผู้รับบริการ

โครงสร้างองค์กรสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา

ภาพ 1 แสดงโครงสร้างของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา

ที่มา: สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา, 2565

สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา แบ่งงานภายในออกเป็น 4 ฝ่าย และมีสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่สาขา 2 สาขา ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหาร สรรพสามิตพื้นที่พะเยา
2. ฝ่ายอำนวยการ
 - 2.1 หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ
 - 2.2 เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
 - 2.3 เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี
 - 2.4 พนักงานการเงินและบัญชี
 - 2.5 พนักงานประจำสำนักงาน 3 คน
 - 2.6 พนักงานขับรถยนต์ 8 คน
3. ฝ่ายบริหารการจัดเก็บภาษี
 - 3.1 หัวหน้าฝ่ายบริหารการจัดเก็บภาษี
 - 3.2 นักตรวจสอบภาษีชำนาญการ
 - 3.3 เจ้าพนักงานสรรพสามิตชำนาญงาน 2 คน
 - 3.4 นักวิชาการสรรพสามิตปฏิบัติการ
 - 3.5 นักตรวจสอบภาษี
 - 3.6 นักวิชาการสรรพสามิต
4. ฝ่ายปราบปราม
 - 4.1 หัวหน้าฝ่ายปราบปราม
 - 4.2 เจ้าพนักงานสรรพสามิตชำนาญงาน
 - 4.3 เจ้าพนักงานสรรพสามิตปฏิบัติการ
 - 4.4 พนักงานสื่อสาร
 - 4.5 พนักงานขับรถยนต์
 - 4.6 นักวิชาการสรรพสามิต 8 คน
5. ฝ่ายกฎหมาย
 - 5.1 หัวหน้าฝ่ายกฎหมาย
 - 5.2 นิติกร
6. สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา สาขาเมืองพะเยา
 - 6.1 สรรพสามิตพื้นที่สาขาเมืองพะเยา
 - 6.2 นักวิชาการสรรพสามิตปฏิบัติการ

- 6.3 เจ้าพนักงานสรรพสามิตปฏิบัติงาน 2 คน
- 6.4 เจ้าพนักงานสรรพสามิต
- 6.5 เจ้าพนักงานธุรการ
- 7. สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา สาขาปาง
 - 7.1 สรรพสามิตพื้นที่สาขาปาง
 - 7.2 นักวิชาการสรรพสามิตปฏิบัติการ
 - 7.3 เจ้าพนักงานสรรพสามิตปฏิบัติงาน 2 คน
 - 7.4 เจ้าพนักงานสรรพสามิต
 - 7.5 เจ้าพนักงานธุรการ

หน้าที่ความรับผิดชอบของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา

สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา สังกัดกรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีและ ดำเนินการป้องกันและปราบปราม จักกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายสรรพสามิตโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 แบ่งงานภายในออกเป็น 4 ฝ่าย ดังนี้ (สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา, 2565)

1. ฝ่ายอำนวยการ

ปฏิบัติงานในการบริหารงานทั่วไปของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่และพื้นที่สาขาในด้านงานธุรการ งานสารบรรณ งานพิมพ์ งานบันทึกข้อมูลต่าง ๆ งานบริหารงานบุคคล และงานพัสดุครุภัณฑ์ที่อยู่ในความรับผิดชอบและที่กรมได้มอบอำนาจให้ปฏิบัติ ในกรณีต่าง ๆ การจัดเตรียมการประชุม การประสานงาน การติดต่อกับสำนักงานสรรพสามิตภาค หน่วยงานและบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องการดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี การจัดทำงบประมาณของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่และพื้นที่สาขาที่อยู่ในความ รับผิดชอบ และที่กรมได้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติในกรณีต่าง ๆ การตรวจตัดปีเงินผลประโยชน์ ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรวบรวมตรวจสอบรายงาน สถิติ ปริมาณงานต่าง ๆ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะ สนับสนุน เร่งรัด ติดตามการปฏิบัติงานของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่และสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่สาขาพร้อมทั้งการประเมินผลงานต่าง ๆ ตามที่ได้ รับมอบหมายการวางแผนประชาสัมพันธ์เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการประชาสัมพันธ์ของภาค พร้อมทั้งการติดตามแผน เพื่อให้ประชาชน ผู้เสียภาษีมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีที่กรมจัดเก็บการดำเนินการเกี่ยวกับการให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติราชการนอกเวลาทำการปกติปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

2. ฝ่ายบริหารการจัดเก็บภาษี

ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตทุกประเภท ภาษี อบจ. และที่ได้รับมอบหมายให้จัดเก็บการประเมินภาษี เบี้ยปรับ เงินเพิ่ม การยกเว้น และการขอคืนภาษี ประสานงานด้านข้อมูลกับภาค เพื่อประโยชน์ต่องานด้านตรวจสอบภาษีของภาค ควบคุม ตรวจสอบ และตรวจปฏิบัติการโรงอุตสาหกรรม/โรงงานที่อยู่ในความควบคุมกำกับ ดูแล ให้คำปรึกษา แนะนำ และให้ความสนับสนุนงานด้านการจัดเก็บภาษีแก่สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่สาขาการจัดทำรายงาน งบเดือน และสถิติข้อมูลเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาการอนุญาต และการขออนุมัติในกรณีต่าง ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบ และที่กรมได้มอบอำนาจ ให้ปฏิบัติ การพิจารณาการออกใบอนุญาต พร้อมทั้งการจัดเก็บค่าธรรมเนียมใบอนุญาตต่าง ๆ และที่ได้รับมอบหมายให้จัดเก็บพิจารณาตรวจสอบการขอจดทะเบียนสรรพสามิต การจัดทำข้อมูลสถิติและรายงานที่เกี่ยวข้องควบคุมการเบิกจ่ายและจำหน่ายแสตมป์สรรพสามิตกำกับ ดูแล และควบคุมการผลิตและจำหน่ายใบยาสูบและยาสูบทุกประเภทตามที่กำหนดในกฎหมาย และระเบียบการส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าในความควบคุมให้คำปรึกษาแนะนำ ให้ความสนับสนุนด้านใบอนุญาตและทะเบียนสรรพสามิตแก่สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่สาขาปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

3. ฝ่ายปราบปราม

วางแผนการสืบสวน ป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายสรรพสามิต และดำเนินการปราบปรามยาเสพติดติดตาม พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบสืบสวน วางแผนจับกุม และปราบปรามผู้กระทำผิดตามกฎหมายสรรพสามิต และระเบียบวิธีปฏิบัติออกตรวจร้านค้า โรงอุตสาหกรรม โรงงานที่อยู่ในความรับผิดชอบรวมทั้งให้คำปรึกษา แนะนำเพื่อให้ปฏิบัติอย่างถูกต้อง ตามกฎหมาย ข้อบังคับและสัญญาของทางราชการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข่าวสาร และความรู้ความเข้าใจเพื่อป้องกันหรือลดการกระทำผิดตามกฎหมายสรรพสามิตกำกับ ดูแล ให้คำปรึกษา แนะนำ และให้ความสนับสนุนงานด้านป้องกันและปราบปรามแก่สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่สาขาปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

4. ฝ่ายกฎหมาย

ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินการด้านงานคดีในทางแพ่งตามกฎหมายภาษีสรรพสามิต การเปรียบเทียบปรับผู้กระทำผิดกฎหมายภาษีสรรพสามิตที่อยู่ในความรับผิดชอบ และที่กรมได้มอบอำนาจให้ปฏิบัติในกรณีต่าง ๆ การตรวจสอบสำนวนและติดตามผลการเปรียบเทียบคดี พร้อมทั้งการให้ความรู้ ความเข้าใจในงานคดี และเปรียบเทียบปรับแก่

สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่สาขาปฏิบัติงานเกี่ยวกับของกลางในคดีกระทำผิดกฎหมาย สรรพสามิตตั้งแต่การตรวจจับ การเก็บรักษา การทำลาย และการขายทอดตลาดการจัดทำ รายงานสถิติข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บัวพันธ์ พรหมพักพิง และคณะ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง “เส้นทางยาเส้น: เกษตรกรผู้ปลูก ผู้ผลิตยาเส้น ผู้จำหน่าย และผู้บริโภคบุหรีมวนเอง” พบว่ายาเส้นเป็นผลผลิตที่เกินโควตา (เพราะว่ากฎหมายไม่ได้กำหนดเรื่องปริมาณการผลิต แต่ควบคุมที่ดินที่ใช้ในการเพาะปลูกและไม่ได้ควบคุมยาสูบพื้นเมือง) ซึ่งยาที่เกินโควตานี้ ส่วนหนึ่งได้รับอนุญาตให้ส่งออก และส่วนหนึ่งเกษตรกรนำมาหั่นซอยและจำหน่ายให้โรงงานยาเส้น และพ่อค้าคนกลางที่นำไปแปรรูปหรือจำหน่ายให้แก่ผู้ค้ารายย่อยโดยตรง ตลาดยาเส้นเป็นตลาดอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้บริโภคบุหรีมวนเองมีภาวะในการจ่ายภาษีที่ต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับบุหรีชิกาแรต ด้วยเหตุนี้ได้ทำให้การบริโภคบุหรีมวนเองที่มาจากยาเส้นแพร่หลายอย่างกว้างขวาง จากการสำรวจของศูนย์วิจัยการจัดการความรู้เพื่อควบคุมยาสูบพบว่า กว่าครึ่งหนึ่งของการบริโภคบุหรีเป็นการบริโภคบุหรีมวนเองที่ทำมาจากยาเส้น ซึ่งผลิตจากใบยานอกโควตา

ชูชัย มโนจิตงาม (2557) ได้ศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายยาสูบพันธุ์พื้นเมือง: กรณีศึกษาจังหวัดนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายยาสูบพันธุ์พื้นเมืองในพื้นที่จังหวัดนครปฐม และเพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไข ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายยาสูบพันธุ์พื้นเมืองในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ผลจากการศึกษาพบว่ากฎหมายที่ใช้ในการจัดเก็บภาษียาเส้น คือ พระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 ไม่ครอบคลุมถึงยาเส้นที่ทำมาจากยาสูบพันธุ์พื้นเมือง จึงทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเส้นดังกล่าวไม่ต้องเสียค่าแสตมป์ยาสูบ รวมไปถึงได้รับสิทธิพิเศษต่าง ๆ อีกด้วย ซึ่งกรมสรรพสามิตเองยังไม่ได้มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นระบบ ในด้านวิธีการควบคุมยาเส้นยังไม่มีการวางระบบการควบคุมอย่างเป็นขั้นตอน จึงทำให้กฎหมายที่บังคับใช้ไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาก็ยังทำให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบไปร้องเรียนผ่านองค์กรอื่นทำให้เสียภาพลักษณ์ของหน่วยงาน รวมทั้งในด้านการพัฒนาบุคลากรของกรมสรรพสามิตเองยังขาดการพัฒนาเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย จากการศึกษาแนวทางแก้ไขแบ่งออกเป็น 3 แนวทาง ดังนี้

1. ควรแก้ไขกฎหมาย และระเบียบว่าด้วยยาสูบ เพื่อให้ยาเส้นที่ทำมาจากใบยาสูบพันธุ์พื้นเมือง และยาเส้นที่ทำมาจากใบยาสูบพันธุ์ต่างประเทศมีการบังคับใช้กฎหมายเดียวกัน ไม่มีการยกเว้น

2. ต้องกำหนดวิธีการควบคุมการผลิตและจำหน่ายยาเส้นทั้งระบบ เริ่มตั้งแต่การเพาะปลูก ไปจนถึงการปิดและการขีดฆ่าเสตมบียาสูบ โดยมีเจ้าพนักงานสรรพสามิตเข้าไปตรวจจสอบและนำกฎหมายไปบังคับใช้อย่างเคร่งครัด

3. พัฒนาบุคลากรของกรมสรรพสามิตที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยยาสูบอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ในพื้นที่ที่มีการเพาะปลูกต้นยาสูบ การประกอบอุตสาหกรรมยาสูบ หากเจอปัญหาขึ้นสามารถแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบกับการจัดเก็บภาษี

สรุป จากปัญหาเรื่องของพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 มีการบังคับใช้มาเป็นเวลานานและไม่มีการทบทวนแก้ไข จึงควรเพิ่มการจัดเก็บภาษีให้ครอบคลุมยาเส้นจากใบยาสูบทุกพันธุ์ให้เสียภาษีทั้งหมด

ปานชีวา สง่าผากุล (2557) ได้ศึกษาประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา: องค์การบริหารส่วนตำบลผาซางน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลผาซางน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา แลเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัด ในการจัดเก็บภาษีในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลผาซางน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยเฉพาะภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่ ผลการศึกษาพบว่า ในกลุ่มประชาชน ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลผาซางน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัด ในการจัดเก็บภาษีส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ไม่มีความรู้ด้านการจัดเก็บภาษีจึงไม่สามารถอธิบายหลักเกณฑ์การประเมินภาษีที่ใช้ในปัจจุบันได้ เจ้าหน้าที่ไม่เคยออกสำรวจภาษีโรงเรือนและที่ดิน ก่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษีมีไม่เพียงพอต่อการให้บริการกลุ่มเจ้าหน้าที่ ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลผาซางน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัด ในการจัดเก็บภาษีส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษี มีไม่เพียงพอต่อการให้บริการ เจ้าหน้าที่ไม่มีความรู้ด้านการจัดเก็บภาษี เนื่องจากไม่ได้รับการอบรมเรื่องการปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษี

ชาติชาย ศิตติสาร (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดพะเยา และศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดพะเยา

ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นของจังหวัดพะเยา ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการอำนวยความสะดวก รองลงมา คือ ด้านการรายงานและประเมินผล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการวางแผน 2) แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นของจังหวัดพะเยา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบริหารนโยบาย รองลงมา คือ ด้านการวางแผน ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ด้านอำนวยความสะดวก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการประสานงาน ข้อเสนอแนะจากการศึกษา คือ ควรศึกษาปัญหา และแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโดยใช้กรอบแนวคิดอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อจะได้ข้อมูลที่มีความครอบคลุมมากขึ้น และควรศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์ประกอบส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อนำมาเปรียบเทียบหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาประสิทธิภาพต่อไป

ธนพัธ อุทยานกร (2562) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตกรณีศึกษาสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่นครนายก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต ปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต รวมทั้งหาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่นครนายก ผลการศึกษาพบว่ากระบวนการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต สามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ 1) ด้านรายได้ภาษีสรรพสามิตจากสินค้าและบริการ และ 2) ด้านรายได้เบ็ดเตล็ด ปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต คือ เจ้าหน้าที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญใน พ.ร.บ. ภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ที่ไม่เพียงพอ ราคาขายปลีกแนะนำของสินค้าสรรพสามิตมีไม่ครอบคลุมทุกประเภท คำนิยามของพิกัดตอนที่ 17 มีความไม่ชัดเจนและกระบวนการพิสูจน์หรือวิเคราะห์สินค้าใช้ระยะเวลาานาน แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต คือ ควรมีการอบรมเจ้าหน้าที่ด้านข้อกฎหมายตาม พ.ร.บ. ภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ควรมีการสำรวจราคาขายปลีกแนะนำให้ครอบคลุมสินค้าสรรพสามิตทุกประเภท ควรมีการแก้ไขกฎหมาย พ.ร.บ. ภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ให้มีความชัดเจนมากขึ้น ควรมีการมอบหมายหรือให้อำนาจหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนร่วมพิสูจน์หรือวิเคราะห์สินค้า และควรมีการบูรณาการในการปฏิบัติงาน การพัฒนานวัตกรรมเพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต

อรรถกฤต ปัจฉิมนันท์ และมานา ปัจฉิมนันท์ (2563) ได้ทำการศึกษาความเหมาะสมและผลกระทบของนโยบายการเพิ่มอัตราภาษีสรรพสามิตยาเส้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคา (Price elasticity of demand : Ep) ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้ (Income elasticity of demand: Ei) และความยืดหยุ่นไขว้ระหว่างยาเส้นและบุหรี่ยุติ (Cross price elasticity of demand: Ec) โดยใช้ข้อมูลจากกรมสรรพสามิตและแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ร่วมกับเทคนิคในการปรับข้อมูลรายปีไปสู่ข้อมูลรายเดือน และที่สำคัญเพื่อเสนอแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมเกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนของการตั้งระดับอัตราภาษียาเส้นอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อมีการปรับเปลี่ยนภาษีบุหรี่ยุติและยาเส้นตั้งแต่ 0 เปอร์เซ็นต์ 10 เปอร์เซ็นต์ 20 เปอร์เซ็นต์ 30 เปอร์เซ็นต์ นอกจากนั้น งานวิจัยชิ้นนี้จะศึกษาจากระบบการปรับเปลี่ยนและจัดเก็บภาษีของประเทศพัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนา ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ คือ การออกแบบนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องคำนึงถึงการเพิ่มระดับภาษีที่สูงขึ้นเพียงเท่านั้น เพื่อลดปริมาณการบริโภค โดยเฉพาะสินค้ายาเส้น ที่มีปริมาณการบริโภคที่ลดลงไม่มากจากระดับภาษีในปัจจุบัน และถือว่าเป็นนโยบายที่เร่งด่วน โดยการใช้ภาษีแบบขั้นบันได อาจจะต้องนำ GDP มาเป็นเครื่องมือในการจัดการ นอกจากนั้น รายได้ประชาชาติมีผลต่อปริมาณการขายยาเส้น ดังนั้น เมื่อประเทศมีรายได้ประชาชาติที่สูงขึ้น ภาครัฐมีความจำเป็นในการเพิ่มอัตราภาษีที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดปริมาณการบริโภคอย่างต่อเนื่อง

เวรดี สารศรี (2563) ได้ศึกษาการนำนโยบายการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาสินค้ายาเส้นของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่เลย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการ หลักการในการนำนโยบายการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตไปปฏิบัติ ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งข้อเสนอแนะในการนำนโยบายการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตไปปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่า ด้านเจ้าหน้าที่สรรพสามิตมีกระบวนการโดยเริ่มจากสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่เลยรับเป้าหมายการจัดเก็บภาษีจากกรมสรรพสามิตแต่ละปีงบประมาณ เมื่อได้รับนโยบายแล้วจึงปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงานพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ซึ่งการจัดเก็บภาษีสินค้ายาสูบประเภทยาเส้น มีความแตกต่างจากกฎหมายฉบับเดิม เช่น การใช้ราคาขายปลีกแนะนำเป็นฐานในการคำนวณภาษี, การจัดเก็บภาษีทั้งตามมูลค่าและตามปริมาณ ส่วนด้านผู้ประกอบการยาสูบประเภทยาเส้น พบว่ามีกระบวนการและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ดี รัฐบาลได้บรรเทาความเดือดร้อนให้ผู้ประกอบการโดยลดอัตราภาษียาเส้นลง และขยายเวลาการใช้อัตราภาษีเดิมต่อไปอีก 1 ปี ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่า ด้านเจ้าหน้าที่สรรพสามิตปรับตัวไม่ทัน มีปัญหากฎหมายที่บังคับใช้ปฏิบัติเกี่ยวกับยาเส้นมีความซับซ้อนและมีจำนวนมาก หากอยู่ในช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิตบุคลากรที่ปฏิบัติงานไม่เพียงพอ รวมไปถึงปัญหาด้านการจัดทำบัญชีประจำวันและงบเดือนของ

ผู้ประกอบการสอดคล้องกับผลการศึกษาด้านผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบ ประเภทยาเส้น ที่พบปัญหาด้านกฎหมาย หลักเกณฑ์และขั้นตอนที่ซับซ้อน และเสียภาษีซ้ำซ้อนในส่วนของภาษีเก็บเพิ่มเพื่อราชการส่วนท้องถิ่นร้อยละ 10 และกองทุนต่าง ๆ ในด้านการเดินทางพบว่าผู้ประกอบการเสียเวลาเดินทางและมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเนื่องจากสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่เลยตั้งอยู่ห่างไกลจากสถานประกอบการ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งข้อเสนอแนะในการนำนโยบายการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตไปปฏิบัติ ในด้านของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต ได้แนะนำให้จัดอบรมสัมมนากฎหมายที่เกี่ยวข้องให้กับเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง หากอยู่ในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยวมีผู้ประกอบการเข้ามาติดต่อจำนวนมากให้ขออัตรากำลังเพิ่มเติม รวมไปถึงการลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมดและนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงาน ในด้านของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบ ประเภทยาเส้น สอดคล้องกับด้านเจ้าหน้าที่สรรพสามิต คือต้องการให้มีการลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงให้คำแนะนำการจัดทำบัญชีที่ถูกต้อง และเพิ่มช่องทางการติดต่อ ในส่วนของภาษีซ้ำซ้อนควรมีการชี้แจงให้ทราบถึงที่มาที่ไปของภาษีที่เก็บเพิ่มเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้ประกอบการมากขึ้น สรุปการนำนโยบายการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตไปปฏิบัติพบว่า เจ้าหน้าที่สรรพสามิตและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบ ประเภทยาเส้น ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของข้อกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 มีความแตกต่างจากกฎหมายสรรพสามิตฉบับเดิม คือพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 จึงต้องมีการอบรมให้ความรู้ทั้งเจ้าหน้าที่และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบ เพื่อนำไปปฏิบัติใช้อย่างถูกต้อง

ปัทมกรนิษฐ์ วงษ์ชัยญูภรณ์, พระเทพปริยัติเมธี และอมลวรรณ อบสิน (2563) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พิจิตร สาขาบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามหลักอิทธิบาท 4 และเพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พิจิตร สาขาบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พิจิตร สาขาบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายตามกันเป็นคู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า คู่ของด้านจิตสำนึกความรับผิดชอบกับด้านหลักจริยะ ค่าความสัมพันธ์สูงที่สุด

รองลงมา คือ คู่ของด้านความมีมาตรฐานกับด้านหลักวิมังสา 2) การพัฒนาประสิทธิภาพการ จัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พิจิตร สาขาบาง มูลนาท จังหวัดพิจิตร พบว่า ด้านความมีมาตรฐาน มีมาตรฐานการบริการที่ดีมีการให้บริการที่ เป็นระบบ และมีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่สามารถให้บริการประชาชนไว้อย่างชัดเจน และมีการพัฒนาระบบการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ด้านความโปร่งใส มีช่องทางให้ประชาชน ได้แสดงความคิดเห็น มีการทำงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลเข้ามาบริหารงาน ด้านจิตสำนึก ความรับผิดชอบ มีการสร้างจิตสำนึกรับผิดชอบต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้ตระหนักถึง บทบาทหน้าที่ของตนเอง เพื่อให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านความรวดเร็วและ เรียบง่าย มีการจัดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความสามารถ ไว้คอยให้บริการผู้ขอรับบริการ และ อำนวยความสะดวกให้ผู้ขอรับบริการอย่างเพียงพอและมีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้าใช้ในการ ให้บริการประชาชนทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกและรวดเร็ว ด้านความพึงพอใจ มีการ บริการที่ดีทั้งในส่วนของการให้บริการของเจ้าหน้าที่ และด้านวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งมีการจัดเตรียม วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้คอยให้บริการผู้ขอรับบริการอย่างเพียงพอ

อนงคณาฎ ศิริรักภักดี และคณะ (2564) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการเก็บภาษี สรรพสามิตที่มีผลต่อประชาชนในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ ศึกษาสภาพปัญหาการเก็บภาษีสรรพสามิตที่มีผลต่อประชาชน เพื่อศึกษาผลกระทบจากการ เก็บภาษีสรรพสามิต และเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการเก็บภาษีสรรพสามิตในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพปัญหาการเก็บภาษีสรรพสามิตที่มีผลต่อประชาชน ในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง มีปัญหา 3 ด้าน คือ ด้านกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ และการ เปลี่ยนแปลงกฎหมายสรรพสามิต มีผลต่อประชาชนในส่วนของร้านค้าที่เกิดจากการปรับอัตรา ภาษี ด้านบุคลากรไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน เนื่องจากเป็นอำเภอชายแดน บุคลากรน้อยไม่ สามารถดูแลได้ทั่วถึง ทำให้งานปราบปรามขาดประสิทธิภาพ ด้านแนวชายแดนจังหวัดระนอง ส่งผลให้เกิดการลักลอบนำสินค้าที่ไม่ได้เสียภาษี ที่มีเพียงด่านชายแดนธรรมชาติ ทำให้การ ลักลอบนำสินค้าเข้ามาในประเทศไทยได้ง่าย 2) ผลกระทบจากการเก็บภาษีสรรพสามิตในเขต อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง มี 5 ด้าน คือ ด้านรูปแบบการบริโภค ด้านผู้ประกอบการธุรกิจ สินค้าถูกกฎหมาย ด้านราคาสินค้า ด้านทหารหลีกเลี่ยงเสียภาษี ด้านการออมของประชาชน 3) ข้อเสนอแนะในการเก็บภาษีสรรพสามิตในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง คือ เพิ่ม ประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่โดยการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาความรู้ด้านกฎหมาย ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง มีการวางแผนอัตรากำลังคนให้เพียงพอ และการบูรณาการ ร่วมระหว่างหน่วยงานราชการเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำผิด

อรรถพล อัมพันธ์ (2565) ได้ศึกษาผลกระทบข้างเคียงจากการกำหนดพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต ของผลิตภัณฑ์ยาสูบต่อกรมสรรพสามิต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเจตนารมณ์ในการออกพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 และกฎกระทรวงการกำหนดพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตเกี่ยวกับยาสูบ และเพื่อศึกษาผลกระทบข้างเคียงจากการกำหนดพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตของผลิตภัณฑ์ยาสูบต่อกรมสรรพสามิต ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์เนื้อหาจากกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องพบว่า เจตนารมณ์ในการออกกฎหมายยาสูบเพื่อปรับเปลี่ยนตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยหากผู้ประกอบการ ผู้ปลูกใบยาสูบ หรือผู้บริโภคมักมีปัญหาเกี่ยวกับยาสูบ จะมีการออกกฎหมายเพื่อแก้สถานการณ์ต่าง ๆ เช่น กรณีการขึ้นภาษียาสูบ หากออกกฎหมายมาแล้วผู้ประกอบการปรับตัวไม่ทัน จะมีการปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษียาสูบเพื่อลดภาระในการประกอบธุรกิจของเกษตรกรรายย่อย หรือในกรณีการเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้เศรษฐกิจหยุดชะงัก จะมีการออกกฎหมายมาชะลอเวลาบังคับใช้ภาษีอัตราใหม่ เพื่อให้ผู้ประกอบการปรับตัว เป็นต้น และผลกระทบข้างเคียงจากการกำหนดพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตของผลิตภัณฑ์ยาสูบต่อกรมสรรพสามิต ผ่านการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน 1) ด้านความเป็นธรรม พบว่า มีความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมายที่เท่าเทียม มีเหตุผลในการจัดเก็บภาษีที่สูงกว่าสินค้าชนิดอื่น ๆ มีการบริหารและใช้กฎหมายแก้ปัญหาได้ดี แต่ในด้านความทั่วถึงยังไม่สามารถบังคับใช้ได้ทุกคน เพราะมีการลักลอบหนีภาษีอยู่ 2) ความมีประสิทธิภาพ พบว่า การกำหนดอัตราภาษียาสูบ เช่น บุหรี่ซิกาแรต ทำให้ระบบเศรษฐกิจได้รับผลกระทบเนื่องจากการทุ่มตลาดของบุหรี่จากต่างประเทศและส่งผลให้การยาสูบแห่งประเทศไทยสูญเสียรายได้ลดลงมาก อีกทั้งผู้บริโภคมักไม่ได้บริโภคยาสูบลดลงเพราะผู้สูบหันไปบริโภคยาสูบชนิดอื่น เช่น บุหรี่ไฟฟ้า บุหรี่ผิดกฎหมาย เป็นต้น 3) ความเอื้ออำนวย พบว่า กฎหมายยาสูบสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้นกว่ากฎหมายฉบับเก่า ๆ เนื่องจากการใช้ภาษาที่ทันสมัยขึ้น แต่ผู้ที่ไม่มีความรู้พื้นฐานเรื่องกฎหมายอาจต้องใช้เวลาศึกษาสักระยะ 4) การส่งผลกระทบเชิงพฤติกรรม พบว่า หากราคายาสูบสูงขึ้นผู้บริโภคมักจะไม่เลิกสูบบุหรี่ แต่จะใช้วิธีหาสินค้าทดแทน เช่น บุหรี่ซิกาแรตราคาแพงจะเปลี่ยนไปสูบบุหรี่ยี่ห้ออื่น เป็นต้น

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาแนวคิด เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี ยาสูบพันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา ผู้วิจัยใช้แนวคิดและทฤษฎีการบริหารจัดเก็บภาษีสรรพสามิตให้เกิดประสิทธิภาพและได้ประโยชน์สูงสุดจาก “หลักการภาษีสรรพสามิตที่ดี” ของ ประพันธ์ คงเอียด (2562) นำมาประยุกต์ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ความเป็นธรรม ความมีประสิทธิภาพ ความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี ส่งผลกระทบต่อเชิงพฤติกรรม ความยืดหยุ่น ความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ความโปร่งใส และความสมัครงใจ ดังนี้

หลักภาษีสรรพสามิตที่ดี ของประพันธ์

คงเอียด (2562)

1. ความเป็นธรรม
2. ความมีประสิทธิภาพ
3. ความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี
4. ส่งผลกระทบต่อเชิงพฤติกรรม
5. ความยืดหยุ่น
6. ความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล
7. ความโปร่งใส
8. ความสมัครงใจ

ประสิทธิภาพในการจัดเก็บ
ภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมือง
ของสำนักงานสรรพสามิต
พื้นที่พะเยา

ภาพ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษียาสูบพื้นที่เมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักภาษีสรรพสามิตที่ดีในการจัดเก็บภาษียาสูบพื้นที่เมืองและแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษียาสูบพื้นที่เมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
4. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาจากบุคลากรของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยาและผู้ประกอบอุตสาหกรรมยาสูบพื้นที่เมืองที่อยู่ในพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) แบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 2 กลุ่ม ซึ่งพิจารณาจากคุณสมบัติ ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ผู้มีความรู้ ความเข้าใจที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษียาสูบพื้นที่เมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา 10 คน (จากจำนวน 50 คน) ได้แก่

หัวหน้าฝ่ายบริหารการจัดเก็บภาษี	1	คน
สรรพสามิตพื้นที่สาขาง	1	คน
นักตรวจสอบภาษีชำนาญการ	1	คน
เจ้าพนักงานสรรพสามิตชำนาญงาน	1	คน
นักวิชาการสรรพสามิตปฏิบัติการ	1	คน
เจ้าพนักงานสรรพสามิตปฏิบัติงาน	2	คน
นักตรวจสอบภาษี	1	คน

เจ้าพนักงานสรรพสามิต 2 คน

2. ผู้ประกอบอุตสาหกรรมที่มีหน้าที่เสียภาษีสินค้ายาสูบพันธุ์พื้นเมืองในพื้นที่ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา จำนวน 10 คน (จากจำนวนผู้ประกอบอุตสาหกรรมทั้งหมด 46 คน) ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลในประเด็นที่ต้องการศึกษาได้เป็นอย่างดี และเป็นผู้มีอัตราการชำระภาษีอันดับ 1-10 ในปีงบประมาณ 2565

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยกรณีศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์มีประเด็นคำถามเป็นลักษณะปลายเปิด และทำการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล เพื่อให้ทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักภาษีสรรพสามิตที่ดี และแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา โดยแบ่งประเด็นคำถามออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับหลักการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมือง ประกอบด้วยหลักภาษีสรรพสามิตที่ดี 8 หลัก ได้แก่ ความเป็นธรรม ความมีประสิทธิภาพ ความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี ส่งผลกระทบต่อเชิงพฤติกรรม ความยืดหยุ่น ความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ความโปร่งใส และความสมัครใจ

ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมือง ประกอบด้วยหลักภาษีสรรพสามิตที่ดี 8 หลัก ได้แก่ ความเป็นธรรม ความมีประสิทธิภาพ ความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี ส่งผลกระทบต่อเชิงพฤติกรรม ความยืดหยุ่น ความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ความโปร่งใส และความสมัครใจ

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นอื่น ๆ (ถ้ามี)

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญเป็นเกณฑ์ในการเลือก จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร. วีระ เลิศสมพร อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. น้ำทิพย์ เสมอเชื้อ อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

3. นายชาติรี สุขสิทธิ์ สรรพสามิตพื้นที่พะเยา

ผลค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) = 0.89 แล้วจึงนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำโครงการวิจัยที่ผ่านการอนุมัติจากอาจารย์ที่ปรึกษาพร้อมแบบสัมภาษณ์เสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยพะเยา ทั้งนี้โครงการผ่านการรับรองเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2566 เลขที่โครงการวิจัย UP-HEC 2.2/011/2566 จึงได้ดำเนินการเก็บข้อมูลต่อไป

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง ได้แก่

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดเก็บภาษียาสูบพื้นที่พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบพื้นที่พื้นเมืองที่อยู่ในพื้นที่ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา รวมจำนวน 20 คน

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การทบทวนแนวคิด ทฤษฎี ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีการบันทึกไว้แล้วโดยผู้อื่น เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

2.1 หนังสือทั่วไป ได้แก่ ตำรา คู่มือ เอกสารประกอบการบรรยายรวมถึงเอกสารทางวิชาการ วารสาร สิ่งพิมพ์ เป็นต้น

2.2 หนังสืออ้างอิง ได้แก่ สารานุกรม พจนานุกรม เป็นต้น

2.3 งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง เป็นงานที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนั้น ๆ อย่างละเอียด

2.4 เอกสารของทางราชการ เป็นเอกสารที่ส่วนราชการจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติ เช่น นโยบาย พระราชบัญญัติ กฎระเบียบ ประกาศ คำสั่ง คู่มือปฏิบัติงาน เป็นต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เก็บข้อมูลแบบเจาะจงจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ให้จัดทำหนังสือถึงสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลโดยการเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
2. ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ โดยได้แจ้งกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญทราบก่อนล่วงหน้า
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้รูปแบบการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์โดยใช้ประเด็นคำถามตามที่กำหนดไว้ ผู้สัมภาษณ์จะเริ่มจากการแนะนำตนเอง แนะนำวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ โดยจะเริ่มจากคำถามที่กำหนดไว้ พร้อมบันทึกคำตอบทั้งหมดลงในแบบสัมภาษณ์ทันที สัมภาษณ์ด้วยคำถามปลายเปิดเพื่อนำไปสู่ประเด็นการศึกษา ผู้สัมภาษณ์หลีกเลี่ยงคำถามที่ไม่เหมาะสมหรือคำถามที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้ง และให้อิสระกับผู้ถูกสัมภาษณ์ในการตอบคำถามมากที่สุด ในการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์จะทำการจดบันทึกและบันทึกเสียง และก่อนสัมภาษณ์จะขออนุญาตผู้ถูกสัมภาษณ์ในการจดบันทึกและบันทึกเสียงการสนทนาก่อนทุกครั้ง
4. รวบรวมข้อมูลที่ได้ทั้งหมด แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มารวบรวม และบันทึกเป็นข้อความ
2. นำข้อความที่จดบันทึกมาสรุปจำแนกเป็นประเด็นหลัก และเรียงเรียงจัดให้เป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ถึงเนื้อหาสาระในประเด็นหรือเรื่องนั้น
3. ตีความผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำเสนอผลการวิจัย
4. ตรวจสอบสามเส้าโดยการทบทวนข้อมูล (Review Triangulation)
5. นำเสนอผลการวิจัย เรื่อง ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษียาสูบพื้นที่พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา โดยใช้การนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาความ

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษียาสูบพื้นที่เมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา” โดยงานวิจัยนี้เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ศึกษาหลักภาษีสรรพสามิตที่ดีในการจัดเก็บภาษียาสูบพื้นที่เมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา
- 2) ศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษียาสูบพื้นที่เมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา

โดยผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่สัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวนทั้งสิ้น 20 ตัวอย่าง แบ่งเป็นกลุ่มที่ 1 เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในพื้นที่จังหวัดพะเยา 10 คน และกลุ่มที่ 2 ผู้ประกอบอุตสาหกรรมยาสูบพื้นที่เมืองที่อยู่ในพื้นที่ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา 10 คน หลังจากการเก็บข้อมูลเสร็จสิ้น ผู้วิจัยได้นำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

กลุ่มที่ 1

ตาราง 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามอายุ ประสบการณ์การทำงาน และหน้าที่ความรับผิดชอบ

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	2	20.00
31-40 ปี	3	30.00
41-50 ปี	4	40.00
51 ปี ขึ้นไป	1	10.00
รวม	10	100

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. ประสบการณ์การทำงาน		
ไม่เกิน 1 ปี	1	10.00
1-5 ปี	4	40.00
6-10 ปี	2	20.00
11 ปี ขึ้นไป	3	30.00
รวม	10	100
3. หน้าที่ความรับผิดชอบ		
บริหารการจัดเก็บภาษี	1	10.00
สรรพสามิตพื้นที่สาขา	1	10.00
งานจัดเก็บภาษี	6	60.00
งานตรวจสอบภาษี	2	20.00
รวม	10	100

จากตาราง 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำแนกตามอายุ ประสบการณ์การทำงาน และหน้าที่ความรับผิดชอบ จำนวน 10 คน พบว่า อายุ 41-50 ปี มากที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมาเป็นอายุ 31-40 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 อายุไม่เกิน 30 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และ 50 ปี ขึ้นไป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ประสบการณ์การทำงาน พบว่า 1-5 ปี มากที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมา 11 ปี ขึ้นไป จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 รองลงมา 6-10 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และ น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 หน้าที่ความรับผิดชอบ พบว่า งานจัดเก็บภาษี มากที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมา งานตรวจสอบภาษี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 งานบริหารจัดเก็บภาษี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และ สรรพสามิตพื้นที่สาขา จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00

กลุ่มที่ 2

ตาราง 2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามอายุ ระยะเวลาการเปิดกิจการ และรายได้เฉลี่ยต่อปี

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. อายุ		
41-50 ปี	3	30.00
51-60 ปี	4	40.00
61 ปี ขึ้นไป	3	30.00
รวม	10	100
2. ระยะเวลาเปิดกิจการ		
3-6 ปี	5	50.00
7-10 ปี	3	30.00
11 ปีขึ้นไป	2	20.00
รวม	10	100
3. รายได้เฉลี่ยต่อปี		
ไม่เกิน 200,000 บาท	2	20.00
200,001-400,000 บาท	5	50.00
400,001 บาท ขึ้นไป	3	30.00
รวม	10	100

จาดตาราง 2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำแนกตามอายุ ระยะเวลาการเปิดกิจการ และรายได้เฉลี่ยต่อปี จำนวน 10 คน พบว่า อายุ 51-60 ปี มากที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 อายุ 41-50 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 และอายุ 61 ปี ขึ้นไป จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 ระยะเวลาเปิดกิจการ พบว่า 3-6 ปี มากที่สุด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมา 7-10 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 และ 11 ปี ขึ้นไป จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 รายได้เฉลี่ยต่อปี พบว่า 200,001-400,000 บาท มากที่สุด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมา 400,001 บาทขึ้นไป จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 และ ไม่เกิน 200,000 บาท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

แยกตามประเด็นคำถามได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1

1. ประเด็นความเป็นธรรม

1.1 การจัดเก็บภาษีมีความยุติธรรมหรือความเสมอภาคกับผู้เสียภาษีทุกกลุ่มหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...ยุติธรรมและเสมอภาคกับทุกคน เพราะภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมือง จัดเก็บตามปริมาณการผลิต เป็น 2 อัตรา หากผลิตไม่เกิน 12,000 กิโลกรัมต่อปี เสียภาษี 0.025 บาทต่อกรัม หากผลิตเกิน 12,000 กิโลกรัมต่อปี จะเสียภาษีอีกอัตราหนึ่ง ทำให้ผู้ผลิตรายเล็ก รายใหญ่ เสียภาษีได้อย่างยุติธรรมและเหมาะสม...” (ท่านที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2566)

“...การจัดเก็บภาษีมีความยุติธรรม เพราะคำนึงถึงความสามารถหรือรายได้ของผู้ประกอบการและผู้เสียภาษีเป็นหลัก...” (ท่านที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2566)

“...มีความเสมอภาคกับผู้เสียภาษีทุกกลุ่ม เพราะจัดเก็บภาษีตามกลุ่มชนิดสินค้าแต่ละชนิด...” (ท่านที่ 6, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2566)

“...มีความยุติธรรมทุกกลุ่ม เพราะใช้กฎหมายและหลักเกณฑ์เดียวกันในการจัดเก็บภาษี...” (ท่านที่ 8, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2566)

“...ยุติธรรม โดยให้สิทธิเสียภาษีในอัตราศูนย์แก่ผู้เพาะปลูกยาสูบที่ขายเป็นวัตถุดิบให้แก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบ เพื่อไม่ให้เกิดการชำระภาษีซ้ำซ้อน...” (ท่านที่ 10, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีความคิดเห็นคล้ายกันว่า การจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองมีความยุติธรรม เพราะคำนึงถึงรายได้ของผู้ประกอบการหรือผู้เสียภาษีเป็นหลัก มีความเสมอภาคกับผู้เสียภาษีทุกกลุ่ม เพราะจัดเก็บภาษีแบ่งตามกลุ่มชนิดสินค้าแต่ละชนิด และแบ่งการจัดเก็บตามผู้ประกอบการแต่ละประเภท ในการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองจัดเก็บภาษีตามปริมาณการผลิตแบ่งเป็น 2 อัตรา การผลิตไม่เกิน 12,000 กิโลกรัมต่อปี เสียภาษี 0.025 บาทต่อกรัม หากผลิตเกิน 12,000 กิโลกรัมต่อปี จะเสียภาษีอีกอัตราหนึ่ง ได้ให้สิทธิเสียภาษีในอัตราศูนย์แก่ผู้เพาะปลูกยาสูบที่ขายเป็นวัตถุดิบให้แก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบ เพื่อไม่ให้เกิดการชำระภาษีซ้ำซ้อน

ทำให้ผู้ผลิตรายเล็กหรือรายใหญ่เสียภาษีได้อย่างยุติธรรม โดยใช้กฎหมายและหลักเกณฑ์เดียวกันในการเสียภาษี

1.2 ท่านคิดว่าปัจจุบันอัตราภาษีที่จัดเก็บอยู่ในระดับที่เหมาะสมหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...เหมาะสม โดยลดอัตราภาษีให้แก่ผู้ประกอบการที่ผลิตยาเส้นเพื่อจำหน่ายมีปริมาณไม่เกิน 12,000 กิโลกรัมต่อปี เสียภาษีตามปริมาณที่ 0.025 บาทต่อกรัม และมีปริมาณการผลิตเกิน 12,000 กิโลกรัม จัดเก็บ อัตราภาษีตามปริมาณที่ 0.10 บาทต่อกรัม...” (ท่านที่ 6, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2566)

“...เหมาะสม มีการปรับลดหรือปรับเพิ่มอัตราภาษีตามกาลเวลา และสภาพเศรษฐกิจ...” (ท่านที่ 5, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2566)

“...เหมาะสม เพราะอัตราภาษีได้แบ่งเป็น 2 อัตรา ตามปริมาณการผลิตอย่างเป็นทางการแล้ว...” (ท่านที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2566)

“...มีความเหมาะสม เนื่องจากอัตราภาษีอยู่ในระดับที่ผู้ประกอบการสามารถจ่ายได้ โดยยังมีกำไรทางการค้าเหลืออยู่...” (ท่านที่ 10, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2566)

“...การจัดเก็บอยู่ในระดับที่เหมาะสม เพราะมีการคำนวณภาษีทั้งตามมูลค่าและตามปริมาณ อย่างมีประสิทธิภาพและเสมอภาค เป็นธรรมกับทุกฝ่าย...” (ท่านที่ 8, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีความคิดเห็นคล้ายกันว่าปัจจุบันอัตราภาษีที่จัดเก็บอยู่ในระดับที่เหมาะสม เพราะอัตราภาษีได้แบ่งเป็น 2 อัตรา ตามปริมาณการผลิตอย่างเป็นทางการ โดยผู้ประกอบการที่ผลิตยาเส้นเพื่อจำหน่ายมีปริมาณไม่เกิน 12,000 กิโลกรัมต่อปี เสียภาษีตามปริมาณที่ 0.025 บาทต่อกรัม และหากมีปริมาณการผลิตเกิน 12,000 กิโลกรัม จัดเก็บ อัตราภาษีตามปริมาณที่ 0.10 บาทต่อกรัม และมีการปรับลดหรือปรับเพิ่มอัตราภาษีตามกาลเวลา และสภาพเศรษฐกิจ และปัจจุบันอัตราภาษีอยู่ในระดับที่ผู้ประกอบการสามารถจ่ายได้ โดยยังมีกำไรทางการค้าเหลืออยู่

2. ประเด็นความมีประสิทธิภาพ

ท่านคิดว่าอัตราภาษีที่จัดเก็บสามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บได้หรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...อัตราภาษีที่จัดเก็บปัจจุบันสามารถทำให้บรรลุดัตถุประสงค์ของการจัดเก็บได้ เพราะการจัดเก็บภาษีปัจจุบันมีความเป็นธรรมเสมอภาคกับผู้เสียภาษีมากขึ้น...” (ท่านที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2566)

“...บรรลุดัตถุประสงค์ เพราะปัจจุบันอัตราภาษียาสูบ จัดเก็บอยู่ในอัตราที่ไม่สูงมากนัก จึงทำให้เกษตรกรผู้เพาะปลูก ผู้ประกอบอุตสาหกรรมยาสูบ เสียภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ...” (ท่านที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2566)

“...อัตราภาษีที่จัดเก็บ สามารถบรรลุดัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีได้ เนื่องจากมีการให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ ทำความเข้าใจกับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมีความเต็มใจในการชำระภาษี...” (ท่านที่ 6, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2566)

“...สามารถบรรลุดัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมาจากข้อมูลการจัดเก็บภาษีในแต่ละปีงบประมาณ...” (ท่านที่ 9, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีความคิดเห็นคล้ายกันว่า อัตราภาษีที่จัดเก็บสามารถทำให้บรรลุดัตถุประสงค์ของการจัดเก็บได้ เพราะการจัดเก็บภาษีปัจจุบันมีความเป็นธรรมเสมอภาคกับผู้เสียภาษีมากขึ้น อัตราภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมือง จัดเก็บอยู่ในอัตราที่ไม่สูงมากนัก จึงทำให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบพันธุ์พื้นเมือง เสียภาษีได้มากและมีประสิทธิภาพ และจากข้อมูลการจัดเก็บภาษีในแต่ละปีงบประมาณสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ทุกปี

3. ประเด็นความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี

ท่านคิดว่าการจัดเก็บภาษีมีความสะดวก และผู้เสียภาษีสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...สำนักงานมีช่องทางหลากหลายในการยื่นภาษีที่มีความสะดวกมากขึ้น แต่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบยังไม่เข้าใจระเบียบ วิธีการหรือข้อกำหนดเท่าที่ควร...” (ท่านที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2566)

“...ผู้เสียภาษีได้รับความสะดวกในการติดต่อเจ้าหน้าที่...” (ท่านที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2566)

“...สามารถเข้าใจความรู้ด้านกฎหมายในการเสียภาษีได้สะดวก ง่ายและรวดเร็วมากขึ้นจากเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์กรมสรรพสามิต เพจเฟซบุ๊กสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา...” (ท่านที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2566)

“...การจัดเก็บภาษีมีความสะดวก แต่ผู้เสียภาษีจะสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายหรือยากขึ้นอยู่กับตัวผู้เสียภาษีแต่ละคน...” (ท่านที่ 5, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2566)

“...การจัดเก็บภาษีมีความสะดวกมากขึ้น เพราะมีการใช้เทคโนโลยีและผู้เสียภาษีมีความเข้าใจกฎหมายมากขึ้น เพราะมีการเผยแพร่ผ่านหลายช่องทาง...” (ท่านที่ 10, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีความคิดเห็นคล้ายกันว่าการจัดเก็บภาษีมีความสะดวกมากขึ้น เพราะมีการใช้เทคโนโลยีมาช่วยอำนวยความสะดวกในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ มีหลายช่องทางการยื่นเสียภาษีของผู้ประกอบอุตสาหกรรมทุกรายในส่วนของความเข้าใจกฎหมาย มีการประชาสัมพันธ์ จัดอบรมสัมมนาอย่างต่อเนื่อง และให้ความรู้ทางด้านกฎหมายแก่ผู้ประกอบการผ่านหลายช่องทาง เช่น เว็บไซต์กรมสรรพสามิต เพจเฟซบุ๊กสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา เป็นต้น

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นบางส่วนแตกต่างกันว่าผู้ประกอบอุตสาหกรรมบางรายยังไม่เข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร เนื่องจากมีข้อมูลกฎหมายที่เกี่ยวข้องจำนวนมากและผู้เสียภาษีจะสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายหรือยากขึ้นอยู่กับตัวผู้เสียภาษีแต่ละคน

4. ประเด็นการส่งผลกระทบต่อเชิงพฤติกรรม

ท่านคิดว่าการจัดเก็บภาษีทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรมการบริโภคยาสูบและเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ผลิตกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...การจัดเก็บภาษีในอัตราภาษีที่กำหนดนั้น ไม่เป็นการการเอื้อประโยชน์กับผู้ผลิตกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยผู้ผลิตสามารถผลิตได้อย่างเท่าเทียม...” ท่านที่ 4, (ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2566)

“...ไม่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรมการบริโภคยาสูบ...” (ท่านที่ 5, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2566)

“...การจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองไม่ได้ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรมการบริโภคยาสูบแต่อย่างใด หากแต่ยังมีผู้บริโภคจำนวนหนึ่งเปลี่ยนมาสูบบุหรี่ด้วยปัจจัยด้านราคา...” (ท่านที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2566)

“...การจัดเก็บภาษีไม่ได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรมการบริโภค ยังมีกรมการบริโภคเหมือนเดิม แต่รัฐได้รายได้เพิ่มขึ้น...” (ท่านที่ 6, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2566)

“...การจัดเก็บภาษีสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมกรมการบริโภคได้ เพราะหากจัดเก็บภาษียาสูบสูงขึ้น สินค้าจะมีราคาแพงขึ้น ผู้บริโภคอาจจะบริโภคน้อยลงหรือเลิกบริโภคไป หรือหัน

ไปบริโภคสินค้าที่ไม่ได้เสียภาษีแทน และไม่คิดว่าเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพราะอัตราการจัดเก็บภาษีต้องจัดเก็บอย่างเป็นธรรมกับบุคคลทุกคนและทุกกลุ่ม...” (ท่านที่ 8, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีความคิดเห็นคล้ายกันว่าการจัดเก็บภาษีไม่ส่งผลทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคยาสูบ เนื่องจากการจัดเก็บภาษีในอัตราภาษีที่กำหนดนั้น ไม่เป็นการเอื้อประโยชน์กับผู้ผลิตกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยผู้ผลิตสามารถผลิตได้อย่างเท่าเทียม ผู้บริโภคยังมีการบริโภคเหมือนเดิมหากแต่ยังมีผู้บริโภคจำนวนหนึ่งเปลี่ยนมาสูบบุหรี่เส้นแทนบุหรี่ปริมาณเพิ่มขึ้นด้วยปัจจัยด้านราคา แต่รัฐได้รายได้เพิ่มขึ้น และการจัดเก็บภาษียาสูบไม่เป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ผลิตกลุ่มใดกลุ่ม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นบางส่วนแตกต่างกันว่าการจัดเก็บภาษีสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคได้ เพราะหากจัดเก็บภาษียาสูบสูงขึ้น สินค้าจะมีราคาแพงขึ้น ผู้บริโภคอาจจะบริโภคน้อยลงหรือเลิกบริโภคไป หรือหันไปบริโภคสินค้าที่ไม่ได้เสียภาษีแทน

5. ประเด็นความยืดหยุ่น

ท่านคิดว่ากฎหมายและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการจัดเก็บภาษีมีความยืดหยุ่นสามารถเปลี่ยนแปลงตามสภาพเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมได้หรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...โครงสร้างอัตราภาษีที่จัดเก็บมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในปัจจุบัน เพราะรัฐบาลมีนโยบายปรับลดอัตราภาษียาเส้นลง...” (ท่านที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2566)

“...มีความยืดหยุ่นได้ตามสภาพเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เช่น การไม่ปรับขึ้นภาษียาสูบ ยังคงใช้อัตราเดิม...” (ท่านที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2566)

“...มีความยืดหยุ่นต่อสภาพเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เช่น รัฐบาลมีนโยบายปรับลดอัตราภาษียาสูบชนิดยาเส้นลง การไม่ปรับขึ้นภาษียาสูบในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ...” (ท่านที่ 6, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2566)

“...สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม เนื่องจากดูแนวโน้มความสามารถในการชำระภาษีจากผลกระทบต่าง ๆ...” (ท่านที่ 8, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2566)

“...มีความยืดหยุ่น โดยการออกประกาศลดอัตราภาษีตามสภาพเศรษฐกิจ...” (ท่านที่ 9, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2566)

“...ภาษีมีความยืดหยุ่นหรือปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมได้อย่างเหมาะสม โดยมีการตั้งอัตราภาษีในเพดานสูงสุดไว้...” (ท่านที่ 10, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีความคิดเห็นคล้ายกันว่ากฎหมายและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการจัดเก็บภาษีมีความยืดหยุ่นสามารถเปลี่ยนแปลงตามสภาพเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากมีการกำหนดเพดานอัตราภาษีสูงสุดไว้ แต่ก็สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามเวลา และสภาพเศรษฐกิจ เช่น รัฐบาลมีนโยบายปรับลดอัตราภาษียาสูบชนิดยาเส้นลง การไม่ปรับขึ้นภาษียาสูบในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ เป็นต้น

6. ประเด็นความสอดคล้องกับนโยบายรัฐ

ท่านคิดว่าการจัดเก็บภาษียาสูบสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบัน ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของสังคมหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...มีความสอดคล้องตามนโยบายของรัฐบาล และความต้องการของสังคม...” (ท่านที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2566)

“...มีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบัน เพราะรัฐบาลต้องการช่วยผู้ประกอบการยาสูบหรือเกษตรกรรายย่อย จึงยังคงไม่ปรับขึ้นอัตราภาษียาสูบให้สูงขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรผู้เพาะปลูกที่อยากจะได้คงอัตราภาษีที่ไม่สูงมากนักไว้...” (ท่านที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2566)

“...สอดคล้องที่ทำให้รัฐมีรายได้เพิ่มขึ้น นำมาใช้ช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ ผ่านกองทุน...” (ท่านที่ 5, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2566)

“...มีความสอดคล้องตามนโยบายของรัฐบาล เป็นการจัดเก็บภาษีเพื่อสังคม โดยเฉพาะเป็นภาษีที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ...” (ท่านที่ 7, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2566)

“...มีความสอดคล้อง โดยจัดเก็บภาษีตามปริมาณสินค้าซึ่งเป็นสินค้าควบคุม เนื่องจากส่งผลกระทบต่อสุขภาพ สังคม และสิ่งแวดล้อม...” (ท่านที่ 9, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2566)

“...การจัดเก็บภาษียาสูบกับนโยบายรัฐบาลมีความสอดคล้องกัน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม...” (ท่านที่ 10, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีความคิดเห็นคล้ายกันว่า การจัดเก็บภาษียาสูบสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบัน ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของสังคม เพราะเป็นการจัดเก็บภาษีเพื่อสังคม โดยเฉพาะภาษีที่เก็บจากสินค้าที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้รัฐมีรายได้เพิ่มขึ้น นำมาใช้ช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ ผ่านกองทุน อีกทั้งรัฐบาลต้องการช่วยผู้ประกอบการยาสูบหรือเกษตรกรรายย่อย จึงยังคงไม่ปรับขึ้นอัตราภาษียาสูบให้สูงขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรผู้เพาะปลูกที่อยากจะคงอัตราภาษีที่ไม่สูงมากนักไว้

7. ประเด็นความโปร่งใส

7.1 ท่านคิดว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ และมีความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของผู้เสียภาษีหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...ผู้เสียภาษีสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยาได้ทางเว็บไซต์ www.excise.go.th/phayao และเพจเฟซบุ๊กสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา...” (ท่านที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2566)

“...มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารหลากหลายช่องทาง เช่น เว็บไซต์กรมสรรพสามิต Facebook สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา ไลน์ของสำนักงานสรรพสามิต เป็นต้น ผู้เสียภาษีได้รับข่าวสารอย่างรวดเร็วและสะดวก...” (ท่านที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2566)

“...มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เสียภาษี และมีความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยกรมสรรพสามิตมีการเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์กรมสรรพสามิต เพจเฟซบุ๊กสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา หรือผ่านช่องทางไลน์...” (ท่านที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2566)

“...มีความโปร่งใส และผู้เสียภาษีสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของกรมสรรพสามิตที่มีความทันสมัย และทันเหตุการณ์...” (ท่านที่ 7, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2566)

“...มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ และสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลได้หลายช่องทาง อาทิ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ไลน์...” (ท่านที่ 9, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2566)

“...การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของผู้เสียภาษีมีหลายช่องทางและสะดวกมากขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้เสียภาษี...” (ท่านที่ 10, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีความคิดเห็นคล้ายกันว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เสียภาษี และมีความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของผู้เสียภาษีตามช่องทางการติดต่อของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา หลายช่องทาง เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์กรมสรรพสามิต www.excise.go.th/phayao เพจเฟซบุ๊กสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา หรือผ่านช่องทางไลน์ เป็นต้น ผู้เสียภาษีได้รับข่าวสารอย่างรวดเร็วและเป็นประโยชน์ต่อผู้เสียภาษี

7.2 ท่านคิดว่าหากผู้เสียภาษีมีข้อคำถามท่านสามารถตอบคำถามให้กับผู้เสียภาษีได้ และมีช่องทางให้ผู้เสียภาษีได้แสดงความคิดเห็นหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...หากผู้เสียภาษีมีข้อคำถามสามารถสอบถามกับเจ้าหน้าที่หรือผ่านตู้แสดงความคิดเห็นของสำนักงาน และสายด่วน 1713...” (ท่านที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2566)

“...สามารถตอบได้หลายช่องทาง ทั้งทางโทรศัพท์โดยตรง หรือจะสอบถามผ่าน เฟสบุ๊กสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา หรือช่องทางไลน์กลุ่มผู้ประกอบการยาสูบ หรือจะเข้ามาสอบถามโดยตรงที่เจ้าหน้าที่ก็ได้...” (ท่านที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2566)

“...สามารถตอบคำถามได้ และมีช่องทางสำหรับให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นได้หลายช่องทาง เช่น ทางโทรศัพท์ เพจเฟซบุ๊กสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา ช่องทางไลน์ หรือติดต่อเจ้าหน้าที่ประจำเคาน์เตอร์...” (ท่านที่ 6, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2566)

“...สามารถตอบคำถามได้ แต่ในบางข้อคำถามอาจจะต้องใช้เวลาในการหาคำตอบเนื่องจากไม่ได้เกี่ยวข้องกับตำแหน่งหน้าที่ของตนเองโดยตรง...” (ท่านที่ 5, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2566)

“...สามารถตอบคำถามได้ ผ่านช่องทาง เพจเฟซบุ๊กสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา ช่องทางไลน์กลุ่มผู้ประกอบการยาสูบ หรือทางโทรศัพท์...” (ท่านที่ 9, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2566)

“...ตอบคำถามกับผู้เสียภาษีได้ และผู้เสียภาษีสามารถแสดงความคิดเห็นคิดได้ผ่านทางเว็บไซต์กรมสรรพสามิต และติดต่อที่สำนักงานได้อย่างสะดวก...” (ท่านที่ 10, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีความคิดเห็นคล้ายกันว่าเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่สามารถตอบคำถามให้กับผู้เสียภาษีได้หากผู้เสียภาษีมีข้อ

คำถามเกี่ยวกับกฎหมายภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมือง และผู้เสียภาษีสามารถแสดงความคิดเห็นได้ผ่านหลายช่องทาง เช่น โทรติดต่อกับสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยาโดยตรง เจ้าหน้าที่ให้บริการหน้าเคาท์เตอร์รับชำระภาษี เว็บไซต์กรมสรรพสามิต สายด่วน 1713 และผู้รับความคิดเห็นที่ติดอยู่ด้านหน้าสำนักงาน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นบางส่วนแตกต่างกันว่าในบางข้อคำถามที่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมาอาจจะต้องใช้เวลาในการหาคำตอบเนื่องจากไม่ได้เกี่ยวข้องกับตำแหน่งหน้าที่ของตนเองโดยตรง เป็นต้น

8. ประเด็นความสนใจ

ท่านคิดว่าผู้เสียภาษีมีความสนใจเต็มใจเสียภาษีและมีทัศนคติเชิงบวกที่จะเสียภาษีให้กับรัฐหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...มีความพร้อมที่จะชำระภาษีตามกฎหมายที่บังคับใช้อย่างเต็มใจ...” (ท่านที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2566)

“...คิดว่าผู้เสียภาษีทุกรายสมัครใจต้องการที่จะปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายโดยการเสียภาษีให้แก่ทางรัฐเพราะเป็นหน้าที่ แต่อาจจะไม่ค่อยเต็มใจหรือมีทัศนคติเชิงลบ เพราะการเสียภาษีจะเป็นต้นทุนในการผลิตมากขึ้น หรือทำให้รายได้ลดลง หากทางรัฐบาลประชาสัมพันธ์หรือแสดงให้เห็นว่า ภาษีทุกบาททุกสตางค์ที่เสียไป จะนำกลับมาใช้ประโยชน์ให้กับประเทศหรือเป็นสวัสดิการกลับคืนแก่ประชาชน เชื่อว่าผู้เสียภาษีทุกคนย่อมสมัครใจและเต็มใจที่จะเสียภาษีให้รัฐมากขึ้นอย่างแน่นอน...” (ท่านที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2566)

“...ไม่คิดว่าจะเต็มใจเสียภาษี...” (ท่านที่ 5, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2566)

“...เต็มใจเสียภาษี เพราะทางภาครัฐมีนโยบายในการลดหรือเพิ่มอัตราภาษีตามสภาพเศรษฐกิจ ...” (ท่านที่ 7, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2566)

“...ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมพึงรู้ภาระที่จะต้องมีการเสียภาษี เพื่อนำไปพัฒนาประเทศ...” (ท่านที่ 8, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2566)

“...ผู้เสียภาษีมีความเต็มใจและมีทัศนคติเชิงบวกมากขึ้น โดยทำความเข้าใจกับผู้เสียภาษี ผู้เสียภาษีมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น...” (ท่านที่ 10, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีความคิดเห็นคล้ายกันว่าผู้เสียภาษีมีความสมัครใจเต็มใจเสียภาษีและมีทัศนคติเชิงบวกที่จะเสียภาษีให้กับรัฐ

เนื่องจากกรมสรรพสามิตได้มีการทำความเข้าใจกับผู้เสียภาษี และการชำระภาษีจะช่วยนำไปพัฒนาประเทศ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นบางส่วนแตกต่างกันว่าผู้เสียภาษีอาจจะไม่คอยเต็มใจหรือมีทัศนคติเชิงลบ เพราะการเสียภาษีจะเป็นต้นทุนในการผลิตมากขึ้น หรือทำให้รายได้ลดลง หากทางรัฐบาลประชาสัมพันธ์หรือแสดงให้เห็นว่า ภาษีทุกบาททุกสตางค์ที่เสียไปจะนำกลับมาใช้ประโยชน์ให้กับประเทศหรือเป็นสวัสดิการกลับคืนแก่ประชาชน เชื่อว่าผู้เสียภาษีทุกคนย่อมสมัครใจและเต็มใจที่จะเสียภาษีให้รัฐมากขึ้นอย่างแน่นอน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 แยกตามประเด็นคำถามได้ดังนี้

กลุ่มที่ 2

1. ประเด็นความเป็นธรรม

1.1 ท่านคิดว่าการจัดเก็บภาษีมีความยุติธรรมหรือความเสมอภาคกับผู้เสียภาษีทุกกลุ่มหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...มีความยุติธรรมและเสมอภาคกับผู้เสียภาษีทุกกลุ่ม...” (ท่านที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2566)

“...มีความยุติธรรม...” (ท่านที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2566)

“...มีความยุติธรรมเพราะจัดเก็บตามกำลังการผลิต...” (ท่านที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2566)

“...ตอนนี้อาจพอรับได้ แต่ถ้าคิดกิโลกรัมละ 100 บาท อันนี้แพงไป...” (ท่านที่ 6, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2566)

“...การปลูกยาสูบพันธุ์พื้นเมืองเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่เก่าแก่ ในการปลูกต้องใช้ต้นทุนและแรงงานค่อนข้างมาก ถ้ามีการจัดเก็บภาษีมากกว่านี้อาจจะไม่มีความยุติธรรมกับชาวบ้านที่เมื่อก่อนไม่มีการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมือง...” (ท่านที่ 8, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีความคิดเห็นคล้ายกันว่าการจัดเก็บภาษีมีความยุติธรรมหรือความเสมอภาคกับผู้เสียภาษีทุกกลุ่ม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นบางส่วนแตกต่างกันว่าการปลูกยาสูบพันธุ์พื้นเมืองเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่เก่าแก่ ในการปลูกต้องใช้ต้นทุนและแรงงานค่อนข้างมาก

ถ้ามีการจัดเก็บภาษีมากกว่านี้หรือเพิ่มเป็นกิโลกรัมละ 100 บาท อาจจะไม่มีความยุติธรรมกับชาวบ้านที่เมื่อก่อนไม่มีการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมือง

1.2 ท่านคิดว่าปัจจุบันอัตราภาษีที่จัดเก็บอยู่ในระดับที่เหมาะสมหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...มีความเหมาะสม...” (ท่านที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2566)

“...มีความเหมาะสม และขอให้ตรึงราคานี้ไว้ตลอดไป...” (ท่านที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2566)

“...ปัจจุบันอัตราภาษีพอดีแล้ว...” (ท่านที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2566)

“...สภาวะตอนนี้ผู้ประกอบการเริ่มแย่ เพราะต้นทุนของยาเส้นแพงขึ้นเนื่องจากคนปลูกน้อยลง และยังต้องเสียภาษีอีกในอนาคตอาจจะหยุดการผลิต...” (ท่านที่ 7, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2566)

“...ถ้าหากลดอัตราภาษีลงได้ก็คงจะดี รายได้หลังหักค่าใช้จ่ายจะได้มีรายได้เพิ่มขึ้นบ้างพอเลี้ยงครอบครัว...” (ท่านที่ 9, ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีความคิดเห็นคล้ายกันว่าปัจจุบันอัตราภาษีที่จัดเก็บอยู่ในระดับที่เหมาะสม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นบางส่วนแตกต่างกันว่าหากมีการลดอัตราภาษีลงได้จะดีมาก ผู้เพาะปลูกและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมจะมีรายได้เพิ่มขึ้นเพื่อนำไปใช้จ่ายในครอบครัว และปัจจุบันผู้ประกอบการเริ่มแย่ เพราะต้นทุนของยาเส้นแพงขึ้นเนื่องจากคนปลูกน้อยลง และยังต้องเสียภาษีอีกในอนาคตอาจจะหยุดการผลิต

2. ประเด็นความมีประสิทธิภาพ

ท่านคิดว่าอัตราภาษีที่จัดเก็บสามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บได้หรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...มีความเหมาะสม...” (ท่านที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2566)

“...มีความเหมาะสม และขอให้ตรึงราคานี้ไว้ตลอดไป...” (ท่านที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2566)

“...ปัจจุบันอัตราภาษีพอดีแล้ว...” (ท่านที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2566)

“...สภาวะตอนนี้ผู้ประกอบการเริ่มแย่ เพราะต้นทุนของยาเส้นแพงขึ้นเนื่องจากคนปลูกน้อยลง และยังต้องเสียภาษีอีกในอนาคตอาจจะหยุดการผลิต...” (ท่านที่ 7, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2566)

“...ถ้าหากลดอัตราภาษีลงได้ก็คงจะดี รายได้หลังหักค่าใช้จ่ายจะได้มีรายได้เพิ่มขึ้นบ้างพอเลี้ยงครอบครัว...” (ท่านที่ 9, ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีความคิดเห็นคล้ายกันว่าอัตราภาษีที่จัดเก็บเป็นอัตราที่มาตรฐาน สามารถทำให้บรรลุดัชนีประสงคของการจัดเก็บได้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นบางส่วนแตกต่างกันว่าอัตราภาษีที่จัดเก็บอาจจะมากเกินไป เพราะปัจจุบันสังเกตเห็นได้ว่าผู้เพาะปลูกเริ่มลดลงเนื่องจากภาระต้นทุนที่เพิ่มขึ้น ภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นโดยไม่สามารถรู้ได้ล่วงหน้า อาจทำให้ไม่มีใบยาขายส่งให้กับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมและส่งผลให้การชำระภาษีลดลง

3. ประเด็นความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี

ท่านคิดว่าการจัดเก็บภาษีมีความสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...การจัดเก็บภาษีมีความสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่าย...” (ท่านที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2566)

“...มีความสะดวก...” (ท่านที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2566)

“...มีความสะดวกและเข้าใจง่าย หากไม่เข้าใจก็จะมาติดต่อสอบถามกับเจ้าหน้าที่สำนักงาน...” (ท่านที่ 5, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2566)

“...ไม่ง่ายถ้าเป็นคนแก่ภาวะ...” (ท่านที่ 8, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2566)

“...หากผู้ประกอบการเป็นคนรุ่นใหม่ที่เข้ามาสานต่อกิจการของครอบครัวก็จะสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่าย หากเป็นคนรุ่นเก่าอาจไม่เข้าใจกฎหมายหรือเข้าใจได้ยาก...” (ท่านที่ 10, ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีความคิดเห็นคล้ายกันว่า การจัดเก็บภาษีมีความสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่าย หากไม่เข้าใจก็จะมาติดต่อสอบถามกับเจ้าหน้าที่สำนักงาน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นบางส่วนแตกต่างกันว่าหากผู้ประกอบการเป็นคนรุ่นใหม่ที่เข้ามาสานต่อกิจการของครอบครัวก็จะสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่าย หากเป็นคนรุ่นเก่าหรือสูงอายุอาจไม่เข้าใจกฎหมายหรือเข้าใจได้ยาก

4. ประเด็นการส่งผลกระทบต่อเชิงพฤติกรรม

ท่านคิดว่าการจัดเก็บภาษีทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรมการบริโภค ยาสูบและเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ผลิตกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...ไม่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรมการบริโภคยาสูบ และไม่เป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ผลิตกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง...” (ท่านที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2566)

“...ผู้ที่สูบบุหรี่ก็สูบบุหรี่เหมือนเดิม ผู้ที่สูบบุหรี่ก็สูบบุหรี่เหมือนเดิม...” (ท่านที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2566)

“...พฤติกรรมกรมการสูบบุหรี่เหมือนเดิมเพียงแต่ต้องเสียเงินเพิ่มในการซื้อและได้ปริมาณลดลง...” (ท่านที่ 6, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2566)

“...หากผู้เพาะปลูกลดลงจะส่งผลต่อผู้ประกอบการที่ลดลงด้วย ทำให้ยาสูบแพงและหาซื้อยากขึ้น เป็นช่องทางให้บุคคลบางกลุ่มที่มีทุนเข้ามาแทรกแซงการผลิต ทำให้ภูมิปัญญาชาวบ้านตั้งแต่ดั้งเดิมหายไป...” (ท่านที่ 9, ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2566)

“...คนรุ่นใหม่หันไปสูบบุหรี่ไฟฟ้าแทน...” (ท่านที่ 10, ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2566)

สรุปได้ว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มองว่าการจัดเก็บภาษีไม่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรมการบริโภคยาสูบ และไม่เป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ผลิตกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นบางส่วนแตกต่างกันว่าอาจเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรมการบริโภคยาสูบ หากผู้เพาะปลูกลดลงจะส่งผลต่อผู้ประกอบการที่ลดลงด้วย ทำให้ยาสูบแพงและหาซื้อยากขึ้น เป็นช่องทางให้บุคคลบางกลุ่มที่มีทุนเข้ามาแทรกแซงการผลิต ทำให้ภูมิปัญญาชาวบ้านตั้งแต่ดั้งเดิมหายไป และเด็กรุ่นใหม่เริ่มหันไปสูบบุหรี่ไฟฟ้าแทน

5. ประเด็นความยืดหยุ่น

ท่านคิดว่ากฎหมายและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการจัดเก็บภาษีมีความยืดหยุ่นสามารถเปลี่ยนแปลงตามสภาพเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมได้หรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...มีความยืดหยุ่นตามสภาพเศรษฐกิจ...” (ท่านที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2566)

“...มีความยืดหยุ่นบ้างแต่ไม่มาก...” (ท่านที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2566)

“...กฎหมายและหลักเกณฑ์มีความยืดหยุ่นตามเศรษฐกิจ หากเศรษฐกิจไม่ดีก็มีการปรับลดภาษีหรือไม่ปรับขึ้นภาษี...” (ท่านที่ 7, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2566)

“...ควรปรับลดภาษีลงเพราะสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันค่อนข้างชะลอตัว...” (ท่านที่ 8, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2566)

“...ควรปรับลดอัตราภาษีลงบ้าง ไม่ใช่พอเปลี่ยนรัฐบาลใหม่ก็ขึ้นแต่ภาษีอย่างเดียว...” (ท่านที่ 9, ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีความคิดเห็นคล้ายกันว่ากฎหมายและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการจัดเก็บภาษีมีความยืดหยุ่นสามารถเปลี่ยนแปลงตามสภาพเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมได้จะเห็นได้จากการคงอัตราภาษีเดิมไว้ไม่ปรับขึ้นในช่วงที่เศรษฐกิจไม่ดี

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นบางส่วนแตกต่างกันว่าปรับลดอัตราภาษีลงบ้าง ไม่ใช่พอเปลี่ยนรัฐบาลใหม่ก็ขึ้นแต่ภาษีอย่างเดียว เพราะสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันค่อนข้างชะลอตัว

6. ประเด็นความสอดคล้องกับนโยบายรัฐ

ท่านคิดว่าการจัดเก็บภาษียาสูบสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบัน ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของสังคมหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล...” (ท่านที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2566)

“...การจัดเก็บภาษีมีความสอดคล้องกับนโยบายในปัจจุบัน...” (ท่านที่ 5, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2566)

“...สอดคล้องเพราะยังคงภาษีไว้เท่าเดิมไม่ปรับขึ้นมานาน...” (ท่านที่ 7, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2566)

“...ไม่สอดคล้อง เนื่องจากปัจจุบันรายได้ของประชาชนลดลง รัฐบาลได้แต่ขึ้นภาษีอย่างเดียว ซึ่งรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ...” (ท่านที่ 9, ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2566)

“...ไม่สอดคล้อง เพราะต้นทุนการเพาะปลูกสูงขึ้นและรายได้ของประชาชนลดลง ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ...” (ท่านที่ 10, ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีความคิดเห็นคล้ายกันว่า การจัดเก็บภาษียาสูบสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบัน ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของสังคมเนื่องจากการไม่มีการปรับขึ้นภาษีมานาน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นบางส่วนแตกต่างกันว่าการจัดเก็บภาษีไม่สอดคล้องกับนโยบายรัฐ เพราะต้นทุนการเพาะปลูกสูงขึ้น เนื่องจากปัจจุบันรายได้ของประชาชนลดลง รัฐบาลได้แต่ขึ้นภาษีอย่างเดียว ซึ่งรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ

7. ประเด็นความโปร่งใส

7.1 ท่านคิดว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ และมีความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของผู้เสียภาษีหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์...” (ท่านที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2566)

“...มีการเปิดเผยข้อมูลและมีความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของผู้เสียภาษี...” (ท่านที่ 5, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2566)

“...ได้รับข่าวสารครบถ้วนหากมาติดต่อกับเจ้าหน้าที่หรือโทรเข้ามาสอบถาม...” (ท่านที่ 9, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2566)

“...หากมีข้อสงสัยสามารถติดต่อโดยการโทรศัพท์เข้ามาสอบถาม ถือว่าสะดวก...” (ท่านที่ 9, ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2566)

“...มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารบางส่วนเท่านั้นและต้องมาติดต่อเจ้าหน้าที่ที่สำนักงานถึงจะได้ข้อมูลต่าง ๆ เพราะไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้เนื่องจากอายุมาก...” (ท่านที่ 10, ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีความคิดเห็นคล้ายกันว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ และมีความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของผู้เสียภาษี

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นบางส่วนแตกต่างกันว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารบางส่วนเท่านั้นและต้องมาติดต่อเจ้าหน้าที่ที่สำนักงานถึงจะได้ข้อมูลต่าง ๆ เพราะผู้ประกอบการอุตสาหกรรมบางคนไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้เนื่องจากอายุมาก

7.2 ท่านคิดว่าหากมีข้อคำถามเกี่ยวกับการเสียภาษีท่านสามารถสอบถามเจ้าหน้าที่ได้ และมีช่องทางให้ท่านได้แสดงความคิดเห็นหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...สอบถามเจ้าหน้าที่ได้รับคำตอบตลอด...” (ท่านที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2566)

“...มีช่องทางกล่องความคิดเห็นอยู่หน้าสำนักงาน...” (ท่านที่ 5, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2566)

“...หากมีคำถามจะโทรเข้ามาสอบถามเจ้าหน้าที่...” (ท่านที่ 8, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2566)

“...หากมีข้อสงสัยสามารถติดต่อโดยการโทรศัพท์เข้ามาสอบถาม...” (ท่านที่ 9, ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2566)

“...หากมีข้อสงสัยก็ซักถามเจ้าหน้าที่และได้รับคำตอบครบถ้วน...” (ท่านที่ 10, ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีความคิดเห็นคล้ายกันว่าหากมีข้อคำถามเกี่ยวกับการเสียภาษีสามารถสอบถามเจ้าหน้าที่ได้ และได้คำตอบที่ครบถ้วน โดยมีช่องทางให้ท่านได้แสดงความคิดเห็นได้จากกล่องรับความคิดเห็นที่สำนักงาน

8. ประเด็นความสมัครใจ

ท่านคิดว่าท่านมีความสมัครใจเต็มใจเสียภาษีและมีทัศนคติเชิงบวกที่จะเสียภาษีให้กับรัฐหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...มีความสมัครใจเต็มใจเสียภาษี...” (ท่านที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2566)

“...เต็มใจเสียภาษี...” (ท่านที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2566)

“...เต็มใจที่จะเสียภาษี เพราะไม่อยากถูกตรวจสอบภาษีย้อนหลัง...” (ท่านที่ 8, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2566)

“...มีทัศนคติเชิงบวกที่จะเสียภาษีให้กับรัฐ...” (ท่านที่ 9, ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2566)

“...เสียภาษีเนื่องจากกลัวการถูกตรวจสอบและเสียภาษีย้อนหลัง...” (ท่านที่ 10, ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีความคิดเห็นคล้ายกันว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความสมัครใจเต็มใจเสียภาษีและมีทัศนคติเชิงบวกที่จะเสียภาษีให้กับรัฐ แต่ความเห็นบางส่วนเห็นว่าเสียภาษีเนื่องจากกลัวการถูกตรวจสอบภาษีและเสียภาษีย้อนหลัง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แยกตามประเด็นคำถามได้ดังนี้

1. ประเด็นความเป็นธรรม

ท่านมีแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีให้เกิดความเป็นธรรมหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...มีความรอบคอบในการตรวจเช็คข้อมูลกับข้อเท็จจริงสำหรับผู้เพาะปลูกและผู้ประกอบอุตสาหกรรม เพื่อให้ทราบถึงปริมาณยาเส้นที่แท้จริงที่จะต้องชำระภาษี...” (ท่านที่ 7, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2566)

“...ปฏิบัติตามแนวทางของกรมสรรพสามิตและสำนักงาน...” (ท่านที่ 5, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2566)

“...แนะนำให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในการใช้สิทธิเสียภาษีในอัตราศูนย์ตามกฎหมายให้ถูกต้อง...” (ท่านที่ 9, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2566)

“...ปฏิบัติตามขั้นตอน คำสั่งถึงข้อกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับใช้ด้วยความรอบคอบ ชัดเจน ถูกต้อง...” (ท่านที่ 10, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2566)

“...ปฏิบัติตามระเบียบ วิธีการ และข้อกฎหมายกับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมทุกรายอย่างเป็นธรรม เสมอภาค และไม่เลือกปฏิบัติ...” (ท่านที่ 8, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สรุปได้ว่าแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีให้เกิดความเป็นธรรม โดยการปฏิบัติตามขั้นตอน คำสั่งถึงข้อกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับใช้ด้วยความรอบคอบ ชัดเจน ถูกต้อง กับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมทุกรายอย่างเป็นธรรม เสมอภาค และไม่เลือกปฏิบัติ แนะนำให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในการใช้สิทธิเสียภาษีในอัตราศูนย์ตามกฎหมายให้ถูกต้อง รวมถึงการเพิ่มความรอบคอบในการตรวจเช็คข้อมูลกับข้อเท็จจริงสำหรับผู้เพาะปลูกและผู้ประกอบอุตสาหกรรม เพื่อให้ทราบถึงปริมาณยาเส้นที่แท้จริงที่จะต้องนำมาคำนวณเพื่อชำระภาษี

2. ประเด็นความมีประสิทธิภาพ

ท่านมีแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...กำหนดเป้าหมายจัดเก็บอย่างต่อเนื่องทุก ๆ เดือน ใช้ฐานข้อมูลการชำระภาษีในแต่ละเดือนมาเร่งรัด...” (ท่านที่ 10, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2566)

“...เจ้าหน้าที่ทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและวิธีปฏิบัติของกรมสรรพสามิต...” (ท่านที่ 5, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2566)

“...ตรวจสอบ ตรวจกำกับโรงอุตสาหกรรมตามแผนงานที่วางไว้...” (ท่านที่ 7, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2566)

“...ตรวจสอบการชำระภาษีให้สอดคล้องกับกำลังการผลิตว่ามีความถูกต้องครบถ้วนหรือไม่...” (ท่านที่ 8, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2566)

“...ตรวจสอบการชำระภาษีให้สอดคล้องกับกำลังการผลิตว่ามีความถูกต้องครบถ้วนหรือไม่...” (ท่านที่ 9, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2566)

“...การบูรณาการงานจัดเก็บกับงานปราบปรามร่วมกันเพื่อปิดช่องว่างในการหลบเลี่ยงที่จะเสียภาษีของผู้ประกอบอุตสาหกรรม...” (ท่านที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สรุปได้ว่าแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีเจ้าหน้าที่ทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและวิธีปฏิบัติของกรมสรรพสามิต โดยการกำหนดเป้าหมายจัดเก็บอย่างต่อเนื่องทุก ๆ เดือน ใช้ฐานข้อมูลการชำระภาษีในแต่ละเดือนมาเร่งรัดและอธิบายทำความเข้าใจกับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมให้เสียภาษีอย่างเต็มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตรวจสอบการชำระภาษีให้สอดคล้องกับกำลังการผลิตว่ามีความถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ ตรวจกำกับโรงอุตสาหกรรมตามแผนงานที่วางไว้ รวมไปถึงการบูรณาการงานจัดเก็บกับงานปราบปรามร่วมกันเพื่อปิดช่องว่างในการหลบเลี่ยงที่จะเสียภาษีของผู้ประกอบอุตสาหกรรม

3. ประเด็นความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี

ท่านมีแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีให้มีความสะดวกและผู้เสียภาษีสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...เพิ่มช่องทางการชำระภาษีผ่านแอปพลิเคชันไลน์ โดยให้ผู้ชำระภาษีติดต่อเจ้าหน้าที่และชำระเงินผ่าน คิวอาร์โค้ด และหลังจากชำระแล้วสามารถเข้ามารับแสตมป์ที่สำนักงานได้โดยไม่ต้องมานั่งรอ...” (ท่านที่ 5, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2566)

“...เพิ่มช่องทางให้ผู้เสียภาษีสามารถสอบถามข้อมูลได้หลายช่องทาง เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก เป็นต้น...” (ท่านที่ 10, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2566)

“...ติดตามผู้เสียภาษีอยู่เสมอ และควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้เสียภาษีอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง...” (ท่านที่ 8, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2566)

“...เพิ่มช่องทางการติดต่อเพื่อประชาสัมพันธ์ เช่น ไลน์ เป็นต้น...” (ท่านที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สรุปได้ว่าแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีให้มีความสะดวก และผู้เสียภาษีสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่าย โดยการเพิ่มช่องทางการชำระภาษีผ่านแอปพลิเคชันไลน์ โดยให้ผู้ชำระภาษีติดต่อเจ้าหน้าที่ และชำระเงินผ่าน คิวอาร์โค้ด และหลังจากชำระแล้วสามารถเข้ามารับแสดมภ์ที่สำนักงานได้โดยไม่ต้องมานั่งรอ เพิ่มช่องทางให้ผู้เสียภาษีสามารถสอบถามข้อมูลได้หลายช่องทาง เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก เป็นต้น ติดตามผู้เสียภาษีอยู่เสมอ และควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้เสียภาษีอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

4. ประเด็นการส่งผลกระทบเชิงพฤติกรรม

ท่านมีแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเพื่อไม่ให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคยาสูบที่เอื้อประโยชน์ให้กับผู้ผลิตกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...จัดเก็บภาษีให้ครบถ้วนตามกำลังการผลิต ให้สอดคล้องกับการชำระภาษี...” (ท่านที่ 8, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2566)

“...การจัดเก็บภาษียาเส้นเป็นการจัดเก็บภาษีตามปริมาณควรมีการตรวจกำกับดูแลในเรื่องปริมาณสินค้าคงเหลืออย่างสม่ำเสมอ...” (ท่านที่ 7, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2566)

“...เพิ่มการป้องกันปราบปรามผู้ลักลอบหนีภาษี...” (ท่านที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สรุปได้ว่าแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเพื่อไม่ให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคยาสูบที่เอื้อประโยชน์ให้กับผู้ผลิตกลุ่มใดกลุ่ม โดยจัดเก็บภาษีให้ครบถ้วนตามกำลังการผลิต ให้สอดคล้องกับการชำระภาษี การจัดเก็บภาษียาเส้นเป็นการจัดเก็บภาษีตามปริมาณควรมีการตรวจกำกับดูแลในเรื่องปริมาณสินค้าคงเหลืออย่างสม่ำเสมอ และเพิ่มการป้องกันปราบปรามผู้ลักลอบหนีภาษี

5. ประเด็นความยืดหยุ่น

ท่านมีแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีให้มีความยืดหยุ่นสามารถเปลี่ยนแปลงตามสภาพเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...สอบถามหรือรับฟังปัญหาจากผู้เสียภาษี เพื่อทำการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันเวลา...” (ท่านที่ 10, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2566)

“...มีการวางแผนเป้าหมายจัดเก็บภาษีเป็นประจำ เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนได้อย่างเหมาะสม...” (ท่านที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2566)

“...มีการปรับลดอัตราภาษี หรือขยายเวลาในการเรียกเก็บภาษี เมื่อสภาพเศรษฐกิจไม่ดี...” (ท่านที่ 6, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สรุปได้ว่าแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีให้มีความยืดหยุ่นสามารถเปลี่ยนแปลงตามสภาพเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม โดยการสอบถามหรือรับฟังปัญหาจากผู้เสียภาษี เพื่อทำการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันเวลา มีการวางแผนเป้าหมายจัดเก็บภาษีเป็นประจำ เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนได้อย่างเหมาะสม มีการปรับลดอัตราภาษี หรือขยายเวลาในการเรียกเก็บภาษี เมื่อสภาพเศรษฐกิจไม่ดี

6. ประเด็นความสอดคล้องกับนโยบายรัฐ

ท่านมีแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบัน ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของสังคมหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...ปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัดและปฏิบัติงานให้สอดคล้องตามนโยบายของรัฐบาล...” (ท่านที่ 8, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2566)

“...ปฏิบัติตามแนวทางที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้สอดคล้องตามนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบัน...” (ท่านที่ 5, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2566)

“...ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีให้ผู้ประกอบการยาสูบเข้าใจตามข้อกำหนด ประกาศ ระเบียบต่าง ๆ ที่บังคับใช้...” (ท่านที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2566)

“...รับฟังความคิดเห็นหรือข้อร้องเรียนจากผู้ประกอบการมาปรับปรุงแก้ไข และนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน...” (ท่านที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สรุปได้ว่าแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบัน ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของสังคม โดยการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัดและปฏิบัติงานตามแนวทางที่กฎหมายกำหนดและให้สอดคล้องตามนโยบายของรัฐบาล รับฟังความคิดเห็นหรือข้อร้องเรียนจากผู้ประกอบการมาปรับปรุงแก้ไข และนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีให้ผู้ประกอบการยาสูบเข้าใจตามข้อกำหนด ประกาศ ระเบียบต่าง ๆ ที่บังคับใช้

7. ประเด็นความโปร่งใส

7.1 ท่านมีแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ และมีความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของผู้เสียภาษีหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...เพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้เสียภาษี เช่น การตั้งกรู๊ปไลน์ เพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ เป็นต้น...” (ท่านที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2566)

“...เพิ่มช่องทางการติดต่อที่สะดวกมากขึ้น เช่น ไลน์...” (ท่านที่ 8, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2566)

“...แนะนำการใช้ช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ ให้กับผู้ประกอบการอุตสาหกรรม...” (ท่านที่ 7, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2566)

“...เปิดเผยข้อมูลข่าวสารในการชำระภาษีให้ผู้ประกอบการรับทราบโดยการติดบอร์ดประชาสัมพันธ์...” (ท่านที่ 10, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2566)

“...มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการรับทราบเกี่ยวกับการเสียภาษี และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ที่สำนักงานจัดทำขึ้น...” (ท่านที่ 5, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สรุปได้ว่าแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ และมีความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของผู้เสียภาษี โดยเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้เสียภาษี เช่น การตั้งกรู๊ปไลน์ เพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ เป็นต้น แนะนำการใช้ช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ ในการติดต่อกับสำนักงานแก่ผู้

ประกอบอุตสาหกรรม ในการติดต่อกับสำนักงานแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม เปิดเผยข้อมูลข่าวสารในการชำระภาษีให้ผู้ประกอบการรับทราบโดยการติดบอร์ดประชาสัมพันธ์

7.2 ท่านมีแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีในการตอบข้อคำถามและช่องทางแสดงความคิดเห็นกับผู้เสียภาษีหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...เปิดช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ ในการติดต่อกับสำนักงานแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม...” (ท่านที่ 10, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2566)

“...เสนอผ่านเว็บไซต์กรมสรรพสามิต และกล่องรับฟังความคิดเห็น...” (ท่านที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2566)

“...การติดต่อประสานงาน รวมถึงตอบข้อสงสัยและแสดงความคิดเห็นในกลุ่มปิดเฉพาะรายสินค้า ผู้เสียภาษีสามารถพูดคุยแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ได้มากขึ้น...” (ท่านที่ 7, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2566)

“...มีช่องทางในการตอบข้อคำถามทางโทรศัพท์ ไลน์ เฟสบุ๊ก และตอบด้วยตนเองที่สำนักงาน...” (ท่านที่ 10, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2566)

“...ควรให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษีลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจ ระเบียบ ข้อกฎหมายและข้อปฏิบัติต่าง ๆ แก่ผู้ประกอบการอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง...” (ท่านที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สรุปได้ว่าแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีในการตอบข้อคำถามและช่องทางแสดงความคิดเห็นกับผู้เสียภาษี โดยเปิดช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ ในการติดต่อกับสำนักงานแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมผ่านเว็บไซต์กรมสรรพสามิต และกล่องรับฟังความคิดเห็น ควรให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษีลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจ ระเบียบ ข้อกฎหมายและข้อปฏิบัติต่าง ๆ แก่ผู้ประกอบการอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง การติดต่อประสานงาน รวมถึงตอบข้อสงสัยและแสดงความคิดเห็นในกลุ่มปิดเฉพาะรายสินค้า ผู้เสียภาษีสามารถพูดคุยแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ได้มากขึ้น

8. ประเด็นความสนใจ

ท่านมีแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเพื่อให้ผู้เสียภาษีมีความสนใจเต็มใจเสียภาษีและมีทัศนคติเชิงบวกที่จะเสียภาษีให้กับรัฐหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

“...ทำความเข้าใจกับผู้เสียหาย เผยแพร่ข้อมูลกฎหมายและทำให้ผู้เสียหายรู้สึกว่าจะได้รับความเป็นธรรมกับตัวผู้เสียหายเอง...” (ท่านที่ 10, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2566)

“...ประชาสัมพันธืให้ความรู้ความเข้าใจในระเบียบปฏิบัติ ข้อกฎหมาย และอัตราภาษีที่ถูกต้อง เหตุผลความจำเป็นหรือประโยชน์ที่จะได้รับตอบแทนจากการเสียภาษีเพื่อสังคม...” (ท่านที่ 7, ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2566)

“...อธิบายเหตุผลความจำเป็นและประโยชน์ที่จะได้รับตอบแทนจากการเสียภาษีเพื่อสังคม ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีในการเสียภาษีให้กับทางรัฐ...” (ท่านที่ 8, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2566)

“...แนะนำหรือชี้แจงให้ทราบถึงหน้าที่ของผู้เสียหายที่จะต้องเสียภาษีให้กับรัฐ...” (ท่านที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2566)

ดังนั้นจากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สรุปได้ว่าแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเพื่อให้ผู้เสียภาษืมีความสมัครใจเต็มใจเสียภาษีและมีทัศนคติเชิงบวกที่จะเสียภาษีให้กับรัฐ ทำความเข้าใจกับผู้เสียหาย เผยแพร่ข้อมูลกฎหมายและทำให้ผู้เสียหายรู้สึกว่าจะได้รับความเป็นธรรมกับตัวผู้เสียหายเอง โดยการประชาสัมพันธืให้ความรู้ความเข้าใจในระเบียบปฏิบัติ ข้อกฎหมาย และอัตราภาษีที่ถูกต้อง อธิบายเหตุผลความจำเป็นและประโยชน์ที่จะได้รับตอบแทนจากการเสียภาษีเพื่อสังคม ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีในการเสียภาษีให้กับทางรัฐ แนะนำหรือชี้แจงให้ทราบถึงหน้าที่ของผู้เสียหายที่จะต้องเสียภาษีให้กับรัฐ

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาวิจัยประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษียาสูบพื้นที่เมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ 2 วัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาหลักภาษีสรรพสามิตที่ดีในการจัดเก็บภาษียาสูบพื้นที่เมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษียาสูบพื้นที่เมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา เพื่อให้ผลการวิจัยมีความสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการศึกษาค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร จากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดเก็บภาษียาสูบพื้นที่เมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา โดยผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่สัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวนทั้งสิ้น 20 ตัวอย่าง แบ่งเป็นกลุ่มที่ 1 เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในพื้นที่จังหวัดพะเยา 10 คน และกลุ่มที่ 2 ผู้ประกอบอุตสาหกรรมยาสูบพื้นที่เมืองที่อยู่ในพื้นที่ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา 10 คน ผู้วิจัยขอเสนอบทสรุปของการวิจัยในบทนี้ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี ร่วมกับผลการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และได้มีการทบทวนเปรียบเทียบข้อมูลโดยวิธีการตรวจสอบสามเส้า (Review triangulation) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสองกลุ่มและบุคคลทั่วไป เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้วิจัยขอเสนอสรุปผลการวิจัยเป็นลำดับตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มที่ 1 พบว่า ข้าราชการและลูกจ้างชั่วคราว ทั้ง 10 คน มีอายุมากที่สุดในช่วง 41-50 ปี จำนวน 4 คน และน้อยที่สุดอายุ 50 ปี ขึ้นไป จำนวน 1 คน มีประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี มากที่สุด จำนวน 4 คน และน้อยที่สุดมีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 1 ปี จำนวน 1 คน หน้าที่ความรับผิดชอบ พบว่า งานจัดเก็บภาษี มากที่สุด

จำนวน 6 คน น้อยที่สุดคืองานบริหารจัดการเก็บภาษี จำนวน 1 คน และ สรรพสามิตพื้นที่สาขา จำนวน 1 คน

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มที่ 2 พบว่าผู้ประกอบอุตสาหกรรมยาสูบ พันธุ์พื้นเมืองมีอายุมากที่สุด 51-60 ปี จำนวน 4 คน อายุ 41-50 ปี และอายุ 61 ปี ขึ้นไป มีจำนวนเท่ากัน 3 คน ระยะเวลาเปิดกิจการมากที่สุด 3-6 ปี จำนวน 5 คน และน้อยที่สุด 11 ปี ขึ้นไป จำนวน 2 คน รายได้เฉลี่ยต่อปีมากที่สุด 200,001-400,000 บาท จำนวน 5 คน และน้อยที่สุดไม่เกิน 200,000 บาท จำนวน 2 คน

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสองกลุ่ม ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ตามหลักภาษีสรรพสามิตที่ดี ทุกด้าน โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

ตาราง 3 ความคิดเห็นสอดคล้องกันตามหลักภาษีสรรพสามิตที่ดี

หลักภาษี สรรพสามิตที่ดี	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 1	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 2
1. ความเป็นธรรม	การจัดเก็บภาษีความยุติธรรม ความเสมอภาคกับผู้เสียภาษีทุก กลุ่ม อัตราภาษีที่จัดเก็บอยู่ใน ระดับที่เหมาะสม และแบ่งการ จัดเก็บตามผู้ประกอบการ อุตสาหกรรมแต่ละประเภท จัดเก็บภาษีตามปริมาณการผลิต เป็น 2 อัตรา การผลิตไม่เกิน 12,000 กิโลกรัมต่อปี เสียภาษี 0.025 บาทต่อกรัม หากผลิตเกิน 12,000 กิโลกรัมต่อปี จะเสียภาษี อีกอัตราหนึ่ง ได้ให้สิทธิเสียภาษี ในอัตราศูนย์แก่ผู้เพาะปลูกยาสูบ ที่ขายเป็นวัตถุดิบ หลีกเลี่ยงการ ชำระภาษีซ้ำซ้อน	การจัดเก็บภาษีมีความยุติธรรม และเสมอภาคกับผู้เสียภาษีทุก กลุ่ม

ตาราง 3 (ต่อ)

หลักภาษี สรรพสามิตที่ดี	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 1	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 2
2. ความมี ประสิทธิภาพ	อัตราภาษีที่จัดเก็บสามารถทำให้ บรรลุวัตถุประสงค์ของการ จัดเก็บได้ เพราะการจัดเก็บภาษี ปัจจุบันมีความเป็นธรรมเสมอ ภาคกับผู้เสียภาษีมากขึ้น อัตรา ภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองจัดเก็บอยู่ ในอัตราที่ไม่สูงมากนัก	อัตราภาษีที่จัดเก็บเป็นอัตราที่ มาตรฐาน สามารถทำให้บรรลุ วัตถุประสงค์ของการจัดเก็บได้
3. ความ เอื้ออำนวยในการ จัดเก็บภาษี	การจัดเก็บภาษีมีความสะดวก มากขึ้น เพราะมีการใช้เทคโนโลยี มาช่วยอำนวยความสะดวกในการ ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ มีหลาย ช่องทางในการยื่นเสียภาษี ในส่วน ของความเข้าใจกฎหมาย มีการ ประชาสัมพันธ์ จัดอบรมสัมมนา อย่างต่อเนื่อง และให้ความรู้ ทางด้านกฎหมายแก่ผู้ประกอบการ อุตสาหกรรมผ่านหลายช่องทาง	การจัดเก็บภาษีมีความสะดวก และสามารถเข้าใจกฎหมายได้ ง่าย หากไม่เข้าใจจะมาติดต่อ สอบถามกับเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน

ตาราง 3 (ต่อ)

หลักภาษี สรรพสามิตที่ดี	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 1	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 2
4. ส่งผลกระทบ เชิงพฤติกรรม	การจัดเก็บภาษีไม่ส่งผลทำให้เกิด การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม บริโภคยาสูบ เนื่องจาก การจัดเก็บภาษีในอัตราภาษีที่กำหนด นั้น ไม่เป็นการการเอื้อประโยชน์ กับผู้ผลิตกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดย ผู้ผลิตสามารถผลิตได้อย่างเท่า เทียม ผู้บริโภคยังมีการบริโภค เหมือนเดิมหากแต่ยังมีผู้บริโภค จำนวนหนึ่งเปลี่ยนมาสูบบุหรี่ แทนบุหรี่เพิ่มขึ้นด้วยปัจจัยด้าน ราคา แต่รัฐได้รายได้เพิ่มขึ้น	การจัดเก็บภาษีไม่ทำให้เกิดการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม บริโภคยาสูบ และไม่เป็นการเอื้อ ประโยชน์ให้กับผู้ผลิตกลุ่มใด
5. ความยืดหยุ่น	กฎหมายและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการจัดเก็บภาษีมีความยืดหยุ่น สามารถเปลี่ยนแปลงตามสภาพ เศรษฐกิจ การเมือง และสังคมได้ อย่างความเหมาะสม เนื่องจากมี การกำหนดเพดานอัตราภาษี สูงสุดไว้ แต่ก็สามารถปรับเปลี่ยน ได้ตามเวลา และสภาพเศรษฐกิจ เช่น รัฐบาลมีนโยบายปรับลด อัตราภาษียาสูบชนิดยาเส้นลง การไม่ปรับขึ้นภาษียาสูบในภาวะ เศรษฐกิจตกต่ำ เป็นต้น	กฎหมายและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการจัดเก็บภาษีมีความยืดหยุ่น สามารถเปลี่ยนแปลงตามสภาพ เศรษฐกิจ การเมือง และสังคมได้ จะเห็นได้จากการคงอัตราภาษี เดิมไว้ไม่ปรับขึ้นในช่วงที่เศรษฐกิจ ไม่ดี

ตาราง 3 (ต่อ)

หลักภาษี สรรพสามิตที่ดี	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 1	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 2
6. ความ สอดคล้องกับ นโยบายรัฐ	<p>การจัดเก็บภาษียาสูบสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของสังคม เพราะเป็นการจัดเก็บภาษีเพื่อสังคม โดยเฉพาะภาษีที่เก็บจากสินค้าที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม ทำให้รัฐมีรายได้เพิ่มขึ้น นำมาใช้ช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ ผ่านกองทุน อีกทั้งต้องการช่วยผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบหรือเกษตร จึงยังคงไม่ปรับขึ้นอัตราภาษียาสูบให้สูงขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมที่อยากจะได้คงอัตราภาษีที่ไม่สูงมากนักไว้</p>	<p>การจัดเก็บภาษียาสูบสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของสังคมเนื่องจากไม่มีการปรับขึ้นภาษีมาเป็นระยะเวลานาน</p>
7. ความโปร่งใส	<p>มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เสียภาษี และมีความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของผู้เสียภาษีตามช่องทางการติดต่อของสำนักงานหลายช่องทาง เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์กรมสรรพสามิต www.excise.go.th /phayao เพจเฟซบุ๊กสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา เป็นต้น</p>	<p>มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ และมีความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร หากมีข้อคำถามเกี่ยวกับการเสียภาษีสามารถสอบถามเจ้าหน้าที่ได้ และได้คำตอบที่ครบถ้วน โดยมีช่องทางให้แสดงความคิดเห็นได้จากกล่องรับความคิดเห็นที่สำนักงาน</p>

ตาราง 3 (ต่อ)

หลักภาษี สรรพสามิตที่ดี	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 1	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 2
8. ความสมัครใจ	ผู้เสียภาษีมีความสมัครใจเต็มใจเสียภาษีและมีทัศนคติเชิงบวกที่จะเสียภาษีให้กับรัฐ เนื่องจากกรมสรรพสามิตได้มีการทำความเข้าใจกับผู้เสียภาษี และการชำระภาษีจะช่วยนำไปพัฒนาประเทศ	ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมส่วนใหญ่มีความสมัครใจเต็มใจเสียภาษีและมีทัศนคติเชิงบวกที่จะเสียภาษีให้กับรัฐ

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 2 กลุ่ม ได้เสนอความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องตามหลักภาษีสรรพสามิตที่ดี เพิ่มเติมสรุปได้ ดังนี้

ตาราง 4 ความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องตามหลักภาษีสรรพสามิตที่ดี

หลักภาษี สรรพสามิตที่ดี	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 1	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 2
1. ความเป็นธรรม	ไม่มี	การปลูกยาสูบพันธุ์พื้นเมืองเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่เก่าแก่ ในการปลูกต้องใช้ต้นทุนและแรงงานค่อนข้างมาก ถ้ามีการจัดเก็บภาษีมากกว่านี้ อาจจะไม่มีความยุติธรรมกับชาวบ้านที่เมื่อก่อนไม่มีการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมือง

ตาราง 4 (ต่อ)

หลักภาษี สรรพสามิตที่ดี	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 1	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 2
2. ความมี ประสิทธิภาพ	ไม่มี	อัตราภาษีที่จัดเก็บอาจจะมาก เกินไป เพราะปัจจุบันสังเกตเห็น ได้ว่าผู้เพาะปลูกเริ่มลดลง เนื่องจากภาวะต้นทุนที่เพิ่มขึ้น ภัย ธรรมชาติที่เกิดขึ้นโดยไม่สามารถ รู้ได้ล่วงหน้า อาจทำให้ไม่มีใบยา ขายส่งให้กับผู้ประกอบการ อุตสาหกรรมและส่งผลให้การ ชำระภาษีลดลง
3. ความ เอื้ออำนวยในการ จัดเก็บภาษี	ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมบางราย ยังไม่เข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เท่าที่ควร เนื่องจากมีข้อกำหนด ที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก และผู้เสีย ภาษีจะสามารถเข้าใจกฎหมายได้ ง่ายหรือยากขึ้นอยู่กับตัวผู้เสีย ภาษีแต่ละคน	ผู้เสียภาษีจะสามารถเข้าใจ กฎหมายได้ง่ายหรือยากขึ้นอยู่กับ ตัวผู้เสียภาษีแต่ละคน หากเป็น คนรุ่นเก่าหรือสูงอายุอาจไม่เข้าใจ กฎหมายหรือเข้าใจได้ยาก
4. ส่งผลกระทบ เชิงพฤติกรรม	การจัดเก็บภาษีสามารถเปลี่ยน พฤติกรรมการบริโภคได้ เพราะ หากจัดเก็บภาษียาสูบสูงขึ้น สินค้าจะมีราคาแพงขึ้น ผู้บริโภค อาจจะบริโภคน้อยลงหรือเลิก บริโภคไป หรือหันไปบริโภคสินค้า ที่ไม่ได้เสียภาษีแทน	หากจัดเก็บภาษียาสูบสูงขึ้น ยาสูบจะมีราคาแพงขึ้น ผู้บริโภค อาจจะบริโภคน้อยลงหรือเลิก บริโภคไป หรือหันไปบริโภคสินค้า ที่ไม่ได้เสียภาษีแทน ภาษียาสูบ แพงและหาซื้อยากขึ้น เป็น ช่องทางให้บุคคลบางกลุ่มที่มีทุน เข้ามาแทรกแซงการผลิต ทำให้ ภูมิปัญญาชาวบ้านตั้งแต่ดั้งเดิม หายไปได้ เด็กรุ่นใหม่เริ่มหันไปสูบ บุหรี่ยี่ห้อไฟฟ้าแทน

ตาราง 4 (ต่อ)

หลักภาษี สรรพสามิตที่ดี	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 1	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 2
5. ความยืดหยุ่น	ไม่มี	ควรปรับลดอัตราภาษีลงบ้าง เพราะสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันค่อนข้างชะลอตัว
6. ความสอดคล้องกับนโยบายรัฐ	ไม่มี	รัฐบาลปรับขึ้นภาษีหลายครั้งทำให้ต้นทุนสูงขึ้น รายได้ประชาชนลดลงไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ
7. ความโปร่งใส	บางข้อคำถามอาจจะต้องใช้เวลาในการหาคำตอบเนื่องจากไม่ได้เกี่ยวข้องกับตำแหน่งหน้าที่ของตนเองโดยตรง	มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร บางส่วนเท่านั้นและต้องเดินทางไปติดต่อเจ้าหน้าที่ที่สำนักงานจึงจะได้ข้อมูลต่าง ๆ เพราะไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ เนื่องจากอายุมาก
8. ความสมัครใจ	ผู้เสียภาษีอาจจะไม่ค่อยเต็มใจหรือมีทัศนคติเชิงลบ เพราะการเสียภาษีจะเป็นต้นทุนในการผลิตมากขึ้น ทำให้รายได้ลดลง รัฐบาลควรประชาสัมพันธ์หรือแสดงให้เห็นว่า ภาษีทุกบาททุกสตางค์ที่เสียไป จะนำกลับมาใช้ประโยชน์ให้กับประเทศหรือเป็นสวัสดิการกลับคืนแก่ประชาชน	เสียภาษีเนื่องจากกลัวการถูกตรวจสอบภาษีและเสียภาษีย้อนหลัง

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ รวมถึงข้อมูลที่ได้จากคำถามแบบปลายเปิดในรูปแบบสัมภาษณ์เชิงลึก พบแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สรุปได้ 8 ประเด็น ดังนี้

4.1 ด้านความเป็นธรรม เจ้าหน้าที่ควรปฏิบัติตามขั้นตอน คำนึงถึงข้อกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ใช้ด้วยความรอบคอบ ชัดเจน ถูกต้อง กับผู้ประกอบอุตสาหกรรมทุกราย อย่างเป็นธรรม เสมอภาค และไม่เลือกปฏิบัติ ควรแนะนำให้ความรู้แก่ผู้ประกอบอุตสาหกรรม ในการใช้สิทธิเสียหายในอัตราศูนย์ตามกฎหมายให้ถูกต้อง รวมถึงการเพิ่มความรอบคอบในการตรวจเช็คข้อมูลกับข้อเท็จจริงสำหรับผู้เพาะปลูกและผู้ประกอบอุตสาหกรรม เพื่อให้ทราบถึงปริมาณยาเส้นที่แท้จริงที่จะต้องนำมาคำนวณเพื่อชำระภาษี

4.2 ด้านความมีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและวิธีปฏิบัติของกรมสรรพสามิต โดยการกำหนดเป้าหมายจัดเก็บอย่างต่อเนื่องทุก ๆ เดือน นำฐานข้อมูลการชำระภาษีของผู้ประกอบอุตสาหกรรมแต่ละรายมาตรวจสอบการชำระภาษีให้สอดคล้องกับกำลังการผลิตว่ามีความถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ และอธิบายทำความเข้าใจกับผู้ประกอบอุตสาหกรรมให้เสียหายอย่างเต็มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตรวจสอบกับโรงอุตสาหกรรมตามแผนงานที่วางไว้ รวมไปถึงการบูรณาการงานจัดเก็บกับงานปราบปรามร่วมกันเพื่อปิดช่องว่างในการหลบเลี่ยงที่จะเสียหายของผู้ประกอบอุตสาหกรรม

4.3 ด้านความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี เพิ่มช่องทางการชำระภาษีผ่านแอปพลิเคชัน โดยให้ผู้ชำระภาษีติดต่อเจ้าหน้าที่และชำระเงินผ่าน คิวอาร์โค้ด และหลังจากชำระแล้วสามารถเข้ามารับแสตมป์ที่สำนักงานได้โดยไม่ต้องนั่งรอ ควรมีการเพิ่มช่องทางให้ผู้เสียหายสามารถสอบถามข้อมูลได้หลายช่องทาง เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก เป็นต้น มีการติดตามผู้เสียหายอยู่เสมอ และควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้เสียหายอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

4.4 ด้านส่งผลกระทบต่อเชิงพฤติกรรม จัดเก็บภาษีให้ครบถ้วนตามกำลังการผลิตให้สอดคล้องกับการชำระภาษี การจัดเก็บภาษียาเส้นเป็นการจัดเก็บภาษีตามปริมาณควรมีการตรวจกำกับดูแลในเรื่องปริมาณสินค้าคงเหลืออย่างสม่ำเสมอ เพื่อไม่ให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคยาสูบที่เอื้อประโยชน์ให้กับผู้ผลิตกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และเพิ่มการป้องกันปราบปรามผู้ลักลอบหนีภาษี

4.5 ด้านความยืดหยุ่น ควรสอบถามหรือรับฟังปัญหาจากผู้เสียหาย เพื่อทำการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันเวลา มีการวางแผนเป้าหมายจัดเก็บภาษีเป็นประจำ เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนได้อย่างเหมาะสม มีการปรับลดอัตราภาษี หรือขยายเวลาในการเรียกเก็บภาษี เมื่อสภาพเศรษฐกิจไม่ดี

4.6 ด้านความสอดคล้องกับนโยบายรัฐ การปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัดและปฏิบัติงานตามแนวทางที่กฎหมายกำหนดและให้สอดคล้องตามนโยบายของรัฐบาล รับฟังความคิดเห็นหรือข้อร้องเรียนจากผู้ประกอบการมาปรับปรุงแก้ไข และนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มา

ประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีให้ผู้ประกอบการยาสูบ เข้าใจตามข้อกำหนด ประกาศ ระเบียบต่าง ๆ ที่บังคับใช้

4.7 ด้านความโปร่งใส เพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้เสียภาษี เช่น การตั้งกรู๊ปไลน์ เพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ เป็นต้น แนะนำการใช้ช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ ในการติดต่อกับสำนักงานแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม เปิดเผยข้อมูลข่าวสารในการชำระภาษีให้ผู้ประกอบการรับทราบโดยการติดบอร์ดประชาสัมพันธ์ ควรให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษีลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ระเบียบ ข้อกำหนดและข้อปฏิบัติต่าง ๆ แก่ผู้ประกอบการ การติดต่อประสานงาน

4.8 ด้านความสมัครใจ ทำความเข้าใจกับผู้เสียภาษี เผยแพร่ข้อกำหนดและทำให้ผู้เสียภาษีสู้สึกว่าได้รับความเป็นธรรมกับตัวผู้เสียภาษีเอง มีความสมัครใจเต็มใจเสียภาษี และมีทัศนคติเชิงบวกที่จะเสียภาษีให้กับรัฐ โดยการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจใน ระเบียบปฏิบัติ ข้อกำหนด และอัตราภาษีที่ถูกต้อง อธิบายเหตุผลความจำเป็นและประโยชน์ที่จะได้รับตอบแทนจากการเสียภาษีเพื่อสังคม ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีในการเสียภาษีให้กับทางรัฐ แนะนำหรือชี้แจงให้ทราบถึงหน้าที่ของผู้เสียภาษีที่จะต้องเสียภาษีให้กับรัฐ

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยขออภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 หลักภาษีสรรพสามิตที่ดี ในการจัดเก็บภาษียาสูบ พันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา

ผลการศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสองกลุ่ม มีความคิดเห็นสอดคล้องกันตาม หลักภาษีสรรพสามิตที่ดี ของประพันธ์ คงเอียด (2562) ทุกด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นธรรม ด้านความมีประสิทธิภาพ ด้านความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี ด้านส่งผลกระทบต่อเชิง พฤติกรรม ด้านความยืดหยุ่น ด้านความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ด้านความโปร่งใส และด้านความสมัครใจ นอกจากนี้ พบว่าประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายให้เห็นเด่นชัด ได้แก่ 1) ด้านความเป็นธรรม การปลูกยาสูบพันธุ์พื้นเมืองเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่เก่าแก่ ใน การปลูกต้องใช้ต้นทุนและแรงงานค่อนข้างมาก ถ้ามีการจัดเก็บภาษีมากกว่านี้ อาจจะไม่มีความยุติธรรมกับผู้ที่ไม่เคยต้องเสียภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมือง 2) ด้านความมีประสิทธิภาพ อัตรา ภาษีที่จัดเก็บอาจจะมากเกินไป เพราะปัจจุบันจะเห็นได้ว่าผู้เพาะปลูกเริ่มลดลงเนื่องจากภาระ ต้นทุนที่เพิ่มขึ้น ภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นโดยไม่สามารถรู้ได้ล่วงหน้า อาจทำให้ไม่มีใบยาขายส่ง

ให้กับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมและส่งผลให้การชำระภาษีลดลง 3) ด้านความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี หากผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเป็นคนรุ่นใหม่ที่เข้ามาสานต่อกิจการของครอบครัวก็จะสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่าย แต่หากเป็นคนรุ่นเก่าหรือสูงอายุอาจไม่เข้าใจกฎหมายหรือเข้าใจได้ยาก ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมบางรายยังไม่เข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร เนื่องจากมีข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก และผู้เสียภาษีจะสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายหรือยากขึ้นอยู่กับตัวผู้เสียภาษีแต่ละคน 4) ด้านส่งผลกระทบต่อเชิงพฤติกรรม อาจเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคยาสูบ หากผู้เพาะปลูกลดลงจะส่งผลต่อผู้ประกอบการอุตสาหกรรมที่ลดลงด้วย ทำให้ยาสูบแพงและหาซื้อยากขึ้น เป็นช่องทางให้บุคคลบางกลุ่มที่มีทุนเข้ามาแทรกแซงการผลิต ทำให้ผู้มีปัญญาชาวบ้านตั้งแต่ดั้งเดิมหายไป และเด็กรุ่นใหม่เริ่มหันไปสูบบุหรี่ไฟฟ้าแทน

ผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของอรรถพล อัมพันธ์ (2565) ที่ได้ศึกษาผลกระทบข้างเคียงจากการกำหนดเพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต ของผลิตภัณฑ์ยาสูบต่อกรมสรรพสามิต ผลการวิจัยได้แก่ 1) ด้านความเป็นธรรม พบว่า มีความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมายที่เท่าเทียม มีเหตุผลในการจัดเก็บภาษีที่สูงกว่าสินค้าชนิดอื่น ๆ มีการบริหารและใช้กฎหมายแก้ปัญหาได้ดี แต่ในด้านความทั่วถึงยังไม่สามารถบังคับใช้ได้ทุกคน เพราะมีการลักลอบหนีภาษีอยู่ 2) ด้านความมีประสิทธิภาพ พบว่า การกำหนดอัตราภาษียาสูบ เช่น บุหรี่ซิการ์เรต ทำให้ระบบเศรษฐกิจได้รับผลกระทบเนื่องจากการทุ่มตลาดของบุหรี่จากต่างประเทศและส่งผลให้การยาสูบแห่งประเทศไทยสูญเสียรายได้ลดลงมาก อีกทั้งผู้บริโภคไม่ได้บริโภคยาสูบลดลงเพราะผู้สูบบุหรี่หันไปบริโภคยาสูบชนิดอื่น เช่น บุหรี่ไฟฟ้า บุหรี่ผิดกฎหมาย เป็นต้น 3) ด้านความเอื้ออำนวย พบว่า ผู้ที่ไม่มีความรู้พื้นฐานเรื่องกฎหมายอาจต้องใช้เวลาศึกษาลักษณะ 4) ด้านการส่งผลกระทบต่อเชิงพฤติกรรม พบว่า หากราคายาสูบสูงขึ้นผู้บริโภคจะไม่เลิกสูบบุหรี่ แต่จะใช้วิธีหาสินค้าทดแทน เช่น บุหรี่ซิการ์เรตราคาแพงจะเปลี่ยนไปสูบบุหรี่เส้นแทน เป็นต้น

สำหรับประเด็นด้านความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่า รัฐบาลปรับขึ้นภาษีหลายครั้งทำให้ต้นทุนสูงขึ้น รายได้ประชาชนลดลงไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของอรรถพล อัมพันธ์ (2565) จากการวิเคราะห์เนื้อหาจากกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องพบว่า เจตนารมณ์ในการออกกฎหมายยาสูบเพื่อปรับเปลี่ยนตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยหากผู้ประกอบการ ผู้ปลูกใบยาสูบ หรือผู้บริโภค มีปัญหาเกี่ยวกับยาสูบ จะมีการออกกฎหมายเพื่อแก้สถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ในกรณี

การเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้เศรษฐกิจหยุดชะงัก จะมีการออกกฎหมายมาชะลอเวลาบังคับใช้ภาษีอัตราใหม่ เพื่อให้ผู้ประกอบการปรับตัว เป็นต้น

ในประเด็นด้านความโปร่งใส ผลจากการวิจัยมีผู้เห็นว่ามี การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารบางส่วนเท่านั้น และผู้ประกอบการจำเป็นต้องเดินทางไปติดต่อเจ้าหน้าที่สำนักงานถึงจะได้ข้อมูลต่าง ๆ เพราะไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้เนื่องจากอายุมาก ผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของปัทมกรนิษฐ์ วงษ์ธัญญกรณ์, พระเทพปริยัติเมธี และอมลวรรณ ออบสิน (2563) ซึ่งได้ศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พิจิตร สาขาบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า ด้านความโปร่งใส มีช่องทางให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น มีการทำงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลเข้ามาบริหารงาน

2. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลรวมถึงข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ได้แก่

2.1 ประชาสัมพันธ์ สร้างทัศนคติที่ดี และแนะนำให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบเรื่องการเสียภาษีประเภทต่างๆ และการใช้สิทธิ์เสียภาษีที่เป็นปัจจุบัน

เพื่อไม่ให้เกิดการชำระภาษีซ้ำซ้อนและไม่เป็นการเพิ่มต้นทุนให้กับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบพันธุ์พื้นเมือง ควรนำประกาศกรมสรรพสามิต เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของการเสียภาษีในอัตราศูนย์ สำหรับยาเส้นที่ผลิตเพื่อขายเป็นวัตถุดิบให้แก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ไปแนะนำให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ ซึ่งมีผู้ประกอบการอุตสาหกรรมบางส่วนยังไม่เข้าใจกฎหมายนี้ ช่วยให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมได้รับความยุติธรรมหรือความเสมอภาคในการชำระภาษีมากขึ้น และควรมีการชี้แจงให้กับผู้ประกอบการให้ได้ทราบถึงที่มาและความจำเป็นของการเสียภาษียาสูบ รวมถึงประโยชน์ที่จะได้รับตอบแทนจากการเสียภาษีเพื่อสังคม ทำให้ผู้ประกอบการทัศนคติเชิงบวกที่จะเสียภาษีให้กับรัฐ ทั้งนี้การประชาสัมพันธ์ถึงการนำภาษีสรรพสามิตที่จัดเก็บได้ไปใช้ประโยชน์แก่ประเทศทางใดบ้างนั้น กรมสรรพสามิตได้มีการนำเสนอผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด

2.2 ตรวจสอบการชำระภาษีของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบตามแผนที่วางไว้อย่างสม่ำเสมอ

ฝ่ายบริหารการจัดเก็บภาษีควรดำเนินการตามแผนการตรวจประจำปีที่กำหนดไว้ เพื่อตรวจกำกับและตรวจสอบการชำระภาษีของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบให้

ชำระภาษีให้ถูกต้องครบถ้วน และปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันการหลบเลี่ยงภาษีของผู้ประกอบการบางราย

2.3 ป้องกันและปราบปรามผู้ลักลอบจำหน่ายยาสูบหนีภาษี ฝ่ายปราบปรามและฝ่ายบริหารจัดการเก็บภาษีของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยาควรร่วมกันบูรณาการการทำงานร่วมกัน เพื่อนำข้อมูลการชำระภาษีของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบมาตรวจเช็คอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้ทราบถึงปริมาณยาเส้นคงเหลือเปรียบเทียบกับยาเส้นที่ชำระภาษีในแต่ละเดือน ทั้งนี้เพื่อป้องกันการหลบเลี่ยงภาษีของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบ และควรบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาสูบพันธุ์พื้นเมืองอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันการหลบเลี่ยงภาษี ทำให้รัฐเสียรายได้ เนื่องจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาสูบพันธุ์พื้นเมืองเริ่มใช้มาหลายปีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 จึงเป็นระยะเวลาพอสมควรแล้วที่จะต้องนำบทลงโทษมาใช้อย่างจริงจัง

2.4 เปิดเผยข้อมูลข่าวสารและรับฟังความคิดเห็น/ข้อร้องเรียนจากผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบมากขึ้น ควรจัดให้มีการมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบ เพื่อความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารตามช่องทางการติดต่อของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์กรมสรรพสามิต www.excise.go.th/phayao เพจเฟซบุ๊กสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา หรือ ช่องทางไลน์ กลุ่มผู้ประกอบการ เป็นต้น เพื่อให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบได้รับข่าวสารอย่างรวดเร็วและเป็นประโยชน์ และควรประชาสัมพันธ์ช่องทางการรับฟังความคิดเห็นหรือข้อร้องเรียนให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบรับทราบว่ามิช่องทางใดบ้าง เพื่อให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในปัญหาหรือข้อร้องเรียนต่าง ๆ เช่น ตูรับฟังความคิดเห็น โทรศัพท์มาติดต่อที่สำนักงานโดยตรง หรือทาง Call Center 1713 เป็นต้น

2.5 นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ควรนำเทคโนโลยีและคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อช่วยในการทำงานด้านการจัดเก็บภาษีคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบ ทั้งนี้ยังจะช่วยให้ประชาชนผู้มาติดต่อได้รับการบริการที่ประทับใจกลับไป อีกทั้งยังสามารถช่วยลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ลดค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น รวมถึงช่วยลดข้อผิดพลาดในการทำงานลงได้อีก

2.6 ให้บริการจัดเก็บภาษีแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม เน้นย้ำให้เจ้าหน้าที่ทุกคนปฏิบัติตามขั้นตอน ดำเนินถึงข้อกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับใช้ด้วยความรอบคอบ ชัดเจน ถูกต้อง กับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมทุกรายอย่างเป็นธรรม

เสมอภาค และไม่เลือกปฏิบัติ และหากผู้ประกอบการรายใดมีข้อคำถาม เช่น การบันทึกบัญชี ควรให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทำบัญชีและความสำคัญของการทำบัญชีให้ถูกต้อง รวมทั้งประชาสัมพันธ์ถึงบทลงโทษกรณีที่ไม่ได้จัดทำบัญชีให้ผู้ประกอบอุตสาหกรรมยาสูบรับทราบ เป็นต้น

จากแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษียาสูบที่ได้สรุปมา ผลการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของเรวดี สารศรี (2563) ซึ่งได้ศึกษาการนำนโยบายการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาสินค้ายาเส้นของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่เลย พบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งข้อเสนอแนะในการนำนโยบายการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตไปปฏิบัติ ได้แก่ 1) ลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจในข้อกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมทั้งการรับฟังข้อคิดเห็นของผู้ประกอบการเพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขการทำงานให้ดีขึ้น 2) ให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดทำบัญชีหลักการทำบัญชีที่ถูกต้อง รวมทั้งบทลงโทษกรณีที่ไม่ได้จัดทำบัญชี 3) ตรวจสอบติดตาม ควบคุมการจัดทำบัญชีของผู้ประกอบการอย่างสม่ำเสมอเพื่อลดข้อผิดพลาดของข้อมูลรับจ่ายจากการผลิตสินค้ายาสูบ 4) นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาช่วยในการทำงาน เพื่อให้หน่วยงานมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีมากขึ้น 5) ควรเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ประกอบอุตสาหกรรมยาสูบ เพื่อความรวดเร็วในการติดต่อ และช่วยลดค่าใช้จ่าย 6) ในส่วนของภาษีเข้าซ้อนควรมีการชี้แจงให้ทราบถึงที่มาที่ไปของภาษีที่เก็บเพิ่ม เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้ประกอบการมากขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปภังกรนิษฐ์ วงษ์ธัญญกรณ์, พระเทพปริยัติเมธี และอมลวรรณ อบสิน (2563) ซึ่งได้ศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พิจิตร สาขาบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร พบว่าแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี ควรให้ความสำคัญกับผู้เสียภาษี และมีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีในการยินยอม และเต็มใจในการเสียภาษี ควรมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติงานให้มากขึ้น มีการบริการที่รวดเร็ว อธิบายสิ่งต่าง ๆ ได้เข้าใจง่าย

ข้อเสนอแนะ

จากรูปแบบสังเคราะห์ผลการวิจัยและสรุปผลการวิจัย ตลอดจนการอภิปรายผลการวิจัยเรื่องประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษียาสูบพื้นที่เมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา ผู้วิจัยได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยาควรมีการรณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจในการเสียภาษีให้กับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบพันธุ์พื้นเมือง โดยจัดทำแผ่นพับเกี่ยวกับข้อกำหนด คำแนะนำในการยื่นเสียภาษี และรณรงค์สร้างทัศนคติที่ดีในการเสียภาษี โดยโฆษณาตามสื่อออนไลน์ของสำนักงาน รวมไปถึงการจัดนิทรรศการทั้งในและนอกสถานที่

1.2 รัฐบาลควรเร่งแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าและเพิ่มการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าอย่างจริงจัง เพื่อป้องกันการเพิ่มขึ้นของนักสูบหน้าใหม่ที่เป็นเยาวชน ทำให้รัฐสูญเสียรายได้จากการจัดเก็บภาษียาสูบที่ชำระภาษีถูกต้องตามกฎหมาย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิผลการนำนโยบายการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองไปปฏิบัติของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา

บรรณานุกรม

- กรมสรรพสามิต. (2560). การบริหารการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตยาเส้น. สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.excise.go.th/cs/groups/public/documents/document/dwnt/ndc3/~edisp/uatucm477147.pdf>
- การยาสูบแห่งประเทศไทย. (2558). ยาสูบกับการค้นพบ. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2565, จาก <http://www.thaitobacco.or.th/th/2015/01/006812.html>
- เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสวีธรรม. (2546). การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไกรยุทธ ชีรตยาคีนันท์. (2525). หลักการวิเคราะห์ภาษี ฉบับพิสดาร. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2534). ยาสูบ. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2565, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/ยาสูบ>
- จุมพล หนิมพานิช. (2549). การวิเคราะห์นโยบาย (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชลธาร วิศรุตวงศ์. (2550). การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตเพื่อควบคุมการสูบบุหรี่ซิการ์เรต. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ.
- ชลธาร วิศรุตวงศ์, ศรีวรรณา ศิริรุ่งเรืองอมร, ลักษณ์า เต็มศิริกุลชัย, มณฑา เก่งการพานิช และณัฐพล เทศขยัน. (2552). รวมกฎหมายยาสูบ. กรุงเทพฯ: สุตร.
- ชาติชาย คีตติสาร. (2562). การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ร.ป.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- ชูชัย มโนจิตงาม. (2557). ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายยาสูบพันธุ์พื้นเมือง: กรณีศึกษา จังหวัดนครปฐม. การค้นคว้าอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ. สืบค้นเมื่อ 8 ตุลาคม 2565, จาก <http://www.sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/9903?attempt=2&>
- โชคชัย เดชรอด. (2562). เอกสารคำสอนรายวิชากฎหมายธุรกิจและการภาษี. อยุธยา: หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอยุธยา.

- ฐาปณี มหาวรรคศิลป์. (2543). ภาษีสรรพสามิต: เครื่องมือนโยบายเพื่อแก้ปัญหามลพิษ
สิ่งแวดล้อม. วิทยานิพนธ์ ร.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ฐาปณี ทินทรชัย. (2541). แนวคิด หลักการและความสำคัญของภาษีสรรพสามิต, เอกสารการ
สอนชุด วิชาการบริหารงานสรรพสามิต. นนทบุรี: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ณัฐฐา วิจิณัยภาค. (2555). นโยบายสาธารณะและการจัดการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: คณะรัฐ
ประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ณัฐพงศ์ บุญเหลือ. (2563). การคลังสาธารณะและงบประมาณแผ่นดิน, เอกสารประกอบการ
บรรยายรายวิชาการคลังสาธารณะ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐ
ประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.
- ติน ปรัชญพฤทธิ. (2555). การบริหารการพัฒนา: ความหมายเนื้อหา แนวทางและปัญหา (พิมพ์
ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพาวดี เมฆสุวรรณค์. (2538). การส่งเสริมประสิทธิภาพในระบบราชการ. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
ก.พ.
- ทัศนีย์ เหลืองเรืองรอง. (2561). คู่มือศึกษาภาษีอากร ตามประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2561.
กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร พิมพ์ครั้งที่ 1.
- ธนพัทธ์ อุทยานกร. (2562). ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต: กรณีศึกษาสำนักงาน
สรรพสามิตพื้นที่นครนายก. การค้นคว้าอิสระ รป.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
กรุงเทพฯ. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2565, จาก
http://www3.ru.ac.th/mpaabstrct/files/2562_1582280879_611483_0004.pdf
- เชียรชัย เอี่ยมวรเมธ. (2544). พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย. กรุงเทพฯ: รวมสาสน์.
- บัวพันธ์ พรหมพักพิง, นิลวดี พรหมพักพิง, พรเพ็ญ ปานคำ, เกษราภรณ์ คลังแสง, ภัทรพร ศรี
พรหม, อนุวัฒน์ พลทิพย์ และเบญจมาภรณ์ ผาโคตร. (2553). รายงานวิจัยฉบับ
สมบูรณ์เรื่อง เส้นทาง “ยาเส้น”: เกษตรกรผู้ปลูก ผู้ผลิตยาเส้น ผู้จำหน่าย และ
ผู้บริโภคบุหรีมวณเอง. ขอนแก่น: กลุ่มวิจัยความอยู่ดีมีสุขและการพัฒนาอย่างยั่งยืน
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ปัทมกรนิษฐ์ วงษ์ธัญญกรณ์, พระเทพปริยัติเมธี และอมลวรรณ อบสิน. (2563). ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พิจิตร สาขาบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร. วารสารวิจัยวิชาการ, 3(1), 85–96. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2565, จาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra/article/view/220661/163526>
- ประภิต วาทีสาธกกิจ และกรรองจิต วาทีสาธกกิจ. (2547). สารานุกรมไทยสำหรับเด็กและเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่ม 28. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ประพันธ์ คงเอียด. (2562). หลักเกณฑ์ในการพิจารณาจัดเก็บภาษีสรรพสามิตที่ดี. เอกสารภาษีอากร, 38(454), 65–70.
- ปานชีวา ส่งพากุล. (2557). ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา: องค์การบริหารส่วนตำบลผาซำน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ร.ป.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- พรปวีณ์ ใจกันทา. (2561). มีอะไรเปลี่ยนแปลงในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2565, จาก <http://www.fpo.go.th/main/getattachment/General-information-public-service/Tax-Policy-Journal/9631/Tax-Journal-Edition-2-Vol-6-Sep-2018.pdf.aspx>.
- พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560. (20 มีนาคม 2560). ราชกิจจานุเบกษา. 134(32ก), หน้า 1-47.
- พระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2481. (22 มีนาคม 2481). ราชกิจจานุเบกษา. 55, หน้า 1089-1103.
- พิศิษฐ์ เมลานนท์. (2553). การภาษีอากรเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: เอ็กชเปอร์เน็ท.
- พัฒนา ศิริโชติบัณฑิต. (2559). การบริหารงานคุณภาพในองค์การ. กรุงเทพฯ: แม็คเอ็ดดูเคชั่น.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- เรวดี สารศรี. (2563). การนำนโยบายการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาสินค้ายาเส้นของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่เลย. การค้นคว้าอิสระ ร.ป.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2565, จาก <http://www3.ru.ac.th/mpaabstract/index.php/abstractData/viewIndex/379>
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2550). นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ: บพิธ.

- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. (2528). ภาษีอากรในประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (6 เมษายน 2560). ราชกิจจานุเบกษา. 134(40 ก), หน้า 13.
- วรเดช จันทรศร. (2554). ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สมาคมนักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย.
- ศศนันท์ วิวัฒน์ชาติ. (2541). เทคนิคการขายอย่างมีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร พงศ์ศิริโรจน์. (2546). องค์การและการจัดการ = Organization and management (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และปริญญ์ ลักษิตานนท์ศุภร. (2541). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์ม และไซเท็กซ์.
- ศุภชัย ยาวะประภาส. (2554). นโยบายสาธารณะ (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภณัฐ ทรัพย์นาวิณ. (2557). นโยบายสาธารณะ. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- สมใจ ลักษณะ. (2542). การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- สมใจ ลักษณะ. (2547). การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ธนัช.
- สมชัย ฤชุพันธ์. (2538). เอกสารการสอนชุดวิชา การเงินธุรกิจและภาษีอากร หน่วยที่ 9-15. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมเดช ศรีสวัสดิ์. (2545). การวิเคราะห์อนาคตของอุตสาหกรรมยาสูบและผลกระทบต่อรายได้ของรัฐบาล. วิทยานิพนธ์ ศ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, กรุงเทพฯ.
- สมบัติ อารังชญวงศ์. (2554). นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ (พิมพ์ครั้งที่ 22). กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักกฎหมายสรรพเนติ. (2554). ความรู้กฎหมายภาษีอากร. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2565, จาก <http://www.sappaneti.com/ความรู้กฎหมายภาษีอากร-7074.page>
- สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา. (2565). ข้อมูลการจัดเก็บรายได้ภาษีสรรพสามิต ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. พะเยา: สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา.

- เสริม เอียดตรง. (2552). ปัญหาบางประการเกี่ยวกับภาษีสรรพสามิตสำหรับผลิตภัณฑ์ยาสูบ. วิทยานิพนธ์ น.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- แสวง รัตน์มงคลมาศ. (2514). ประสิทธิภาพในการบริหารรัฐกิจ. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2544). ทฤษฎีองค์การประสิทธิภาพ, รวมบทความสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สันสิทธิ์ ชวลิตธำรง. (2546). หลักการบริหารรัฐกิจกับระบบราชการไทย. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- อนงค์นาฏ ศรีรักภักดี, จักรวาล สุขไมตรี, ศิโรดมน์ ภาคสุวรรณ และอิงอร ไผ่สุวัฒน์. (2564). สภาพปัญหาการเก็บภาษีสรรพสามิตที่มีผลต่อประชาชนในเขตอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง, วารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการ, 4(2), 31-42. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2565, จาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/WPSMS/article/download/249225/168236/903348>
- อรรถกฤต ปัจฉิมนันท์ และมานา ปัจฉิมนันท์. (2563). ความเหมาะสมและผลกระทบของนโยบายการเพิ่มอัตราภาษีสรรพสามิตยาเส้น. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 18(3), 102-121. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2565, จาก <https://kpi-lib.com/library/books/kpi-book-27640/>
- อรรถพล อัมพันธ์. (2565). ผลกระทบข้างเคียงจากการกำหนดพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต ของผลิตภัณฑ์ยาสูบต่อกรมสรรพสามิต. งานนิพนธ์ รม.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2565, จาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/62930011.pdf

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยพะเยา

UNIVERSITY OF PHAYAO

ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

(สำหรับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษี)

เรื่อง ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมือง
ของสำนักงานสรรพสามิต พื้นที่พะเยา

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักภาษีสรรพสามิตที่ดีในการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมือง ตลอดจนถึงแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา

2. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา

ส่วนที่ 3 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

อายุ.....ปี

ประสบการณ์การทำงาน.....ปี

หน้าที่ความรับผิดชอบ.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

วัน เดือน ปีที่สัมภาษณ์.....

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับหลักภาษีสรรพสามิตที่ดีในการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมือง ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยาในปัจจุบัน

ในความคิดเห็นของท่าน ท่านคิดว่าหลักภาษีสรรพสามิตที่ดีในการจัดเก็บภาษียาสูบ
พันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา เป็นอย่างไรบ้าง

1. ความเป็นธรรม

1.1 ท่านคิดว่าการจัดเก็บภาษีมีความยุติธรรมหรือความเสมอภาคกับผู้เสียภาษี
ทุกกลุ่มหรือไม่อย่างไร

.....

.....

1.2 ท่านคิดว่าปัจจุบันอัตราภาษีที่จัดเก็บอยู่ในระดับที่เหมาะสมหรือไม่อย่างไร

.....

.....

2. ความมีประสิทธิภาพ

2.1 ท่านคิดว่าอัตราภาษีที่จัดเก็บสามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บ
ได้หรือไม่อย่างไร

.....

.....

3. ความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี

3.1 ท่านคิดว่าการจัดเก็บภาษีมีความสะดวก และผู้เสียภาษีสามารถเข้าใจ
กฎหมายได้ง่ายหรือไม่อย่างไร

.....

.....

4. ส่งผลกระทบต่อเชิงพฤติกรรม

4.1 ท่านคิดว่าการจัดเก็บภาษีทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภค
ยาสูบและเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ผลิตกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือไม่อย่างไร

.....

.....

5. ความยืดหยุ่น

5.1 ท่านคิดว่ากฎหมายและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการจัดเก็บภาษีมีความยืดหยุ่นสามารถเปลี่ยนแปลงตามสภาพเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมได้หรือไม่อย่างไร

.....

.....

6. ความสอดคล้องกับนโยบายรัฐ

6.1 ท่านคิดว่าการจัดเก็บภาษีอาสับสนสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบัน ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของสังคมหรือไม่อย่างไร

.....

.....

7. ความโปร่งใส

7.1 ท่านคิดว่ามี การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ และมีความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของผู้เสียภาษีหรือไม่อย่างไร

.....

.....

7.2 ท่านคิดว่าหากผู้เสียภาษีมีข้อคำถามท่านสามารถตอบคำถามให้กับผู้เสียภาษีได้ และมีช่องทางให้ผู้เสียภาษีได้แสดงความคิดเห็นหรือไม่อย่างไร

.....

.....

8. ความสมัครใจ

8.1 ท่านคิดว่าผู้เสียภาษีมีความสมัครใจเต็มใจเสียภาษีและมีทัศนคติเชิงบวกที่จะเสียภาษีให้กับรัฐหรือไม่อย่างไร

.....

.....

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา

ในความคิดเห็นของท่าน ท่านคิดว่าแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา มีอะไรบ้าง

1. ความเป็นธรรม

1.1 ท่านมีแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีให้เกิดความเป็นธรรมหรือไม่อย่างไร

.....

.....

2. ความมีประสิทธิภาพ

2.1 ท่านมีแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีหรือไม่อย่างไร

.....

.....

3. ความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี

3.1 ท่านมีแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีให้มีความสะดวก และผู้เสียภาษีสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายหรือไม่อย่างไร

.....

.....

4. ส่งผลกระทบต่อเชิงพฤติกรรม

4.1 ท่านมีแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเพื่อไม่ให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรบริโภคยาสูบที่เอื้อประโยชน์ให้กับผู้ผลิตกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือไม่อย่างไร

.....

.....

5. ความยืดหยุ่น

5.1 ท่านมีแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีให้มีความยืดหยุ่นสามารถเปลี่ยนแปลงตามสภาพเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมหรือไม่อย่างไร

.....

.....

6. ความสอดคล้องกับนโยบายรัฐ

6.1 ท่านมีแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบัน ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของสังคมหรือไม่อย่างไร

.....

.....

7. ความโปร่งใส

7.1 ท่านมีแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ และมีความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของผู้เสียภาษีหรือไม่อย่างไร

.....

.....

7.2 ท่านมีแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีในการตอบข้อคำถามและช่องทางแสดงความคิดเห็นกับผู้เสียภาษีหรือไม่อย่างไร

.....

.....

8. ความสมัครใจ

8.1 ท่านมีแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเพื่อให้ผู้เสียภาษีมีความสมัครใจเต็มใจเสียภาษีและมีทัศนคติเชิงบวกที่จะเสียภาษีให้กับรัฐหรือไม่อย่างไร

.....

.....

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์
(สำหรับผู้ประกอบอุตสาหกรรมยาสูบพันธุ์พื้นเมือง)
เรื่อง ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมือง
ของสำนักงานสรรพสามิต พื้นที่พะเยา

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักภาษีสรรพสามิตที่ดีในการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมือง ตลอดจนถึงแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา

2. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับหลักภาษีสรรพสามิตที่ดีในการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

อายุ.....ปี

ระยะเวลาการเปิดกิจการ.....

รายได้เฉลี่ยต่อปี.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

วัน เดือน ปีที่สัมภาษณ์.....

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับหลักภาษีสรรพสามิตที่ดีในการจัดเก็บภาษียาสูบพันธุ์พื้นเมือง ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา

ในความคิดเห็นของท่าน ท่านคิดว่าหลักภาษีสรรพสามิตที่ดีในการจัดเก็บภาษียาสูบ
พันธุ์พื้นเมืองของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พะเยา เป็นอย่างไรบ้าง

1. ความเป็นธรรม

1.1 ท่านคิดว่าการจัดเก็บภาษีมีความยุติธรรมหรือความเสมอภาคกับผู้เสียภาษี
ทุกกลุ่มหรือไม่อย่างไร

.....

.....

1.2 ท่านคิดว่าปัจจุบันอัตราภาษีที่จัดเก็บอยู่ในระดับที่เหมาะสมหรือไม่อย่างไร

.....

.....

2. ความมีประสิทธิภาพ

2.1 ท่านคิดว่าอัตราภาษีที่จัดเก็บสามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บ
ได้หรือไม่อย่างไร

.....

.....

3. ความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี

3.1 ท่านคิดว่าการจัดเก็บภาษีมีความสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่าย
หรือไม่อย่างไร

.....

.....

4. ส่งผลกระทบต่อเชิงพฤติกรรม

4.1 ท่านคิดว่าการจัดเก็บภาษีทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภค
ยาสูบและเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ผลิตกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือไม่อย่างไร

.....

.....

5. ความยืดหยุ่น

5.1 ท่านคิดว่ากฎหมายและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการจัดเก็บภาษีมีความยืดหยุ่นสามารถเปลี่ยนแปลงตามสภาพเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมได้หรือไม่อย่างไร

.....

.....

6. ความสอดคล้องกับนโยบายรัฐ

6.1 ท่านคิดว่าการจัดเก็บภาษีอาสूपสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบัน ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของสังคมหรือไม่อย่างไร

.....

.....

7. ความโปร่งใส

7.1 ท่านคิดว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ และมีความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของผู้เสียภาษีหรือไม่อย่างไร

.....

.....

7.2 ท่านคิดว่าหากมีข้อคำถามเกี่ยวกับการเสียภาษีท่านสามารถสอบถามเจ้าหน้าที่ได้ และมีช่องทางให้ท่านได้แสดงความคิดเห็นหรือไม่อย่างไร

.....

.....

8. ความสมัครใจ

8.1 ท่านคิดว่าท่านมีความสมัครใจเต็มใจเสียภาษีและมีทัศนคติเชิงบวกที่จะเสียภาษีให้กับรัฐหรือไม่อย่างไร

.....

.....

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	ภาณุพงศ์ ปัญญา
วัน เดือน ปี เกิด	22 เมษายน 2525
สถานที่เกิด	เชียงใหม่
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2547 บธ.บ. (การบัญชี), สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขต ภาคพายัพ, เชียงใหม่
ที่อยู่ปัจจุบัน	98/2 หมู่ที่ 13 ตำบลบวรศักดิ์ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ 50130
ผลงานตีพิมพ์	ภาณุพงศ์ ปัญญา และรัชต์ศรี เกียรติบุตร (ผู้บรรยาย). (30 เมษายน 2566). ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากรในพื้นที่เมืองของสำนักงาน สรรพสามิตพื้นที่พะเยา. ใน การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 9 (หน้า 132-148), พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.

